

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANAT DALI

ZİLE YÖRESİNDE İCRA EDİLEN SEMAH
EZGİLERİNİN MÜZİKAL ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM AKIN

YRD. DOÇ. MÜSLÜM AKDEMİR

İSTANBUL 2013

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANAT DALI

ZİLE YÖRESİNDE İCRA EDİLEN SEMAH
EZGİLERİNİN MÜZİKAL ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM AKIN

YRD. DOÇ. MÜSLÜM AKDEMİR

İSTANBUL 2013

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

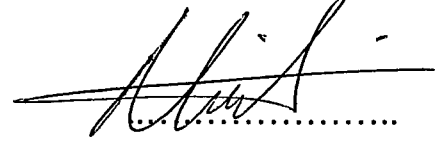
Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Musikisi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Cem Akın** tarafından hazırlanan "**Zile Yöresinde İcra Edilen Semahların Müzikal Analizi**" adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi:18.09.2013

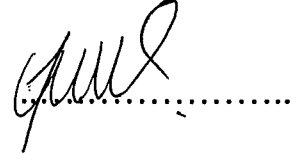
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

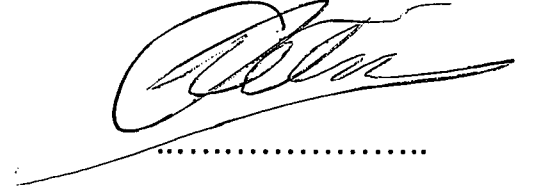
Yrd.Doç. Müslüm Akdemir
Danışman –Haliç Üniversitesi

Doç.Dr.Serpil Mürtezaoğlu
Üye-İTÜ Üni. Türk Musikisi ASD

Yrd. Doç.Çetin Körükçü
Üye-Haliç Üni. Türk Musikisi ASD

Doç. Dr. Pınar Somakçı
Türk Musikisi ASD (Yedek)

Yrd. Doç. Dr. Beray SELEN
Haliç Üni. Opera Böl (Yedek)

.....

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anabilim Dalı, Türk Musikisi Programında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış tespit ve analiz çalışmasıdır.

Zile yöresinde yaşayan Alevi-Bektaşî topluluklarınca gerçekleştirilen Cem ibadetlerinde tespit ettiğimiz semah ezgileri üzerinde yapılan analiz ve incelemeler sonucunda yöre toplumunun kültürüyle ilgili önemli veriler ortaya çıkarmayı amaçlamışızdır.

Çalışmamın her aşamasında düşünceleri ve yol göstericiliğiyle desteğini esirgemeyen başta tez danışmanım hocam Yrd. Doç. Müslüm Akdemir'e, müzik eğitimimde benim için önemli bir yeri olan, kaynak kişileri belirlemede ve yine düşüncelerini aktaran İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü'nde Uzman Deniz Güneş'e, Edebi analiz konusunda yardımlarını esirgemeyen Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi YRD. Doç. Talat Aytan'a, kaynak bulmamızda yardımcı olan Özkan Altun'a, yaptığımız çalışmaları tekrar tekrar sıkılmadan kontrol eden Özlem Kurşun, Emine Çakan, Ebru Karaca'ya, alan araştırması esnasında kaynak kişilere ulaşmamızı sağlayan Alayurt Köyü Muhtarı Selahattin Aygur'a ve son olarak çalışmamıza büyük hoş görüşüyle yaklaşan Alevi-Bektaşî inancına sahip topluluklara teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İstanbul, 2013

Cem AKIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ÖZET.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	1
1.2 Yöntem ve Teknikler.....	1
1. 3. Zile, Tarihi ve Zile'ye Göç Eden Türk Boyları.....	3
1. 3. 1. Zile'ye Göç Eden Türk Boyları.....	5
1.3.1.1. Beydili Türkmenleri.....	5
1.3.1.2. Karapapak Türkleri.....	6
1. 4. Alevi Bektaşî İnancında Cem İbadetleri.....	7
1. 4. 1. “Cem” Kelimesinin Etimolojisi.....	7
1. 4. 2. “Cem” İbadetlerinin Tarihçesi.....	8
1. 4. 3. Anadolu Coğrafyasında “Cem” İbadetlerinin Görüldüğü Yerler ve “Cem” Çeşitleri.....	9
2. ALEVİ-BEKTAŞİ KÜLTÜRÜNDE SEMAH GELENEĞİ.....	12
2. 1. Semah Kelimesinin Etimolojisi.....	12
2. 2. Semahların Kökeni.....	12
2. 2. 1. İç Asya Kaynağı Varsayımı.....	12
2. 2. 2. İslam Kaynağı Varsayımı.....	14
2.2.2.1. Tanrı İle Cebrail.....	14
2.2.2.2. Muhammed ile Muaviye.....	14
2.2.2.3. Kırkların Cemi.....	15
2.2.2.4. Hacı Bektaşî Veli Hırka Dağında.....	17
3. ZİLE YÖRESİNDE İCRA EDİLEN SEMAHLARIN MÜZİKAL ANALİZİ.....	18
3.1. Kırklar Semahı.....	18

3.1.1. Değer Belirlemesi.....	18
3.1.2. Kadanslar.....	23
3.1.3. Ezginin Yapısı.....	23
3.1.4. Ezginin Dizisi ve Aralıkları.....	23
3.1.5. Seyri.....	23
3.1.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	24
3.1.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	30
3.1.6.2. Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	30
3.1.7. Motif İncelemesi.....	31
3.1.7.1. Melodik Varyantlar.....	31
3.1.7.2. Ritmik Varyantlar.....	32
3.1.8. Usul İncelemesi.....	32
3.1.8.1. Ezginin Usulü.....	32
3.1.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	32
3.1.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	32
3.2. Gönüller Semahı.....	36
3.2.1. Değer Belirlemesi.....	36
3.2.2. Kadanslar.....	38
3.2.3. Ezginin Yapısı.....	38
3.2.4. Ezginin Dizisi.....	38
3.2.5. Seyri.....	38
3.2.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	39
3.2.6.1. Gönüller Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	44
3.2.6.2. Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	44
3.2.7. Motif İncelemesi.....	45
3.2.7.1. Melodik Varyantlar.....	45
3.2.7.2. Ritmik Varyantlar.....	46
3.2.8. Usul İncelemesi.....	47
3.2.8.1. Ezginin Usulü.....	47
3.2.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	47
3.2.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	47
3.3. Pervaz Semahı.....	49
3.3.1. Değer Belirlemesi.....	49

3.3.2. Kadanslar.....	52
3.3.3. Ezginin Yapısı.....	52
3.3.4. Ezginin Dizisi.....	53
3.3.5. Seyri.....	53
3.3.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	54
3.3.6.1. Pervaz Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	59
3.3.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	59
3.3.7. Motif İncelemesi.....	60
3.3.7.1. Melodik Varyantlar.....	60
3.3.7.2. Ritmik Varyantlar.....	61
3.3.8. Usul İncelemesi.....	61
3.3.8.1. Ezginin Usulü.....	61
3.3.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	61
3.3.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	61
3.4. Kırklar Semahı.....	66
3.4.1. Değer Belirlemesi.....	66
3.4.2. Kadanslar.....	72
3.4.3. Ezginin Yapısı.....	72
3.4.4. Ezginin Dizisi.....	72
3.4.5. Seyri.....	72
3.4.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	73
3.4.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	81
3.4.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	82
3.4.7. Motif İncelemesi.....	82
3.4.7.1 Melodik Varyantlar.....	82
3.4.7.2. Ritmik Varyantlar.....	83
3.4.8. Usul İncelemesi.....	83
3.4.8.1. Ezginin Usulü.....	83
3.4.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	83
3.4.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	84
3.5. Pervaz Semahı.....	90
3.5.1. Değer Belirlemesi.....	90
3.5.2 Kadanslar.....	93

3.5.3 Ezginin Yapısı.....	93
3.5.4. Ezginin Dizisi.....	93
3.5.5. Seyri.....	93
3.5.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	94
3.5.6.1. Pervaz Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	97
3.5.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	97
3.5.7. Motif İncelemesi.....	98
3.5.7.1. Melodik Varyantlar.....	98
3.5.7.2. Ritmik Varyantlar.....	98
3.5.8. Usul İncelemesi.....	98
3.5.8.1. Ezginin Usulü.....	98
3.5.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	99
3.5.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	99
3.6. Gönüller Semahı.....	102
3.6.1. Değer Belirlemesi.....	102
3.6.2. Kadanslar.....	103
3.6.3. Ezgi Yapısı.....	103
3.6.4. Ezginin Dizisi.....	104
3.6.5. Seyri.....	104
3.6.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	105
3.6.6.1. Gönüller Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	108
3.6.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	108
3.6.7. Motif İncelemesi.....	108
3.6.7.1. Melodik Varyantlar.....	108
3.6.7.2. Ritmik Varyantlar.....	109
3.6.8. Usul İncelemesi.....	110
3.6.8.1. Ezginin Usulü.....	110
3.6.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	110
3.6.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	110
3.7. Fatıma Semahı.....	112
3.7.1. Değer Belirlemesi.....	112
3.7.2 Kadanslar.....	114
3.7.3. Ezginin Yapısı.....	114

3.7.4. Ezginin Dizisi.....	114
3.7.5. Seyri.....	114
3.7.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	115
3.7.6.1. Fatıma Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	117
3.7.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	117
3.7.7. Motif İncelemesi.....	117
3.7.7.1. Melodik Varyantlar.....	117
3.7.7.2. Ritmik Varyantlar.....	118
3.7.8. Usul İncelemesi.....	118
3.7.8.1. Ezginin Usulü.....	118
3.7.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	118
3.7.9. Ezginin Edebi İncelenmesi.....	119
3.8. Kırklar Semahı.....	121
3.8.1. Değer Belirlemesi.....	121
3.8.2. Kadanslar.....	123
3.8.3. Ezginin Yapısı.....	124
3.8.4. Ezginin Dizisi.....	124
3.8.5. Seyri.....	124
3.8.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	125
3.8.6.1 Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	129
3.8.6.2 Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	130
3.8.7. Motif İncelemesi.....	130
3.8.7.1 Melodik Varyantlar.....	130
3.8.7.2. Ritmik Varyantlar.....	131
3.8.8. Usul İncelemesi.....	131
3.8.8.1. Ezginin Usulü.....	131
3.8.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	131
3.8.9. Ezginin Edebi İncelenmesi.....	132
3.9. Kırklar Semahı.....	135
3.9.1. Değer Belirlemesi.....	135
3.9.2 Kadanslar.....	137
3.9.3. Ezginin Yapısı.....	137
3.9.4. Ezginin Dizisi.....	137

3.9.5. Seyri.....	.137
3.9.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi.....	.138
3.9.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi.....	.141
3.9.6.2 Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri.....	.141
3.9.7. Motif İncelemesi.....	.142
3.9.7.1. Melodik Varyantlar.....	.142
3.9.7.2 Ritmik Varyantlar.....	.143
3.9.8. Usul İncelemesi.....	.143
3.9.8.1. Ezginin Usulü.....	.143
3.9.8.2. Toplam Ölçü Sayısı.....	.143
3.9.9. Ezginin Edebi İncelemesi.....	.144
4. SONUÇ.....	.147
5. KAYNAKLAR.....	.153
6. EKLER.....	.154
7. ÖZGEÇMİŞ.....	.197

KISALTMALAR

A	:	12 – 13 Koma
E	:	6-7-8 Koma
İ.T.Ü	:	İstanbul Teknik Üniversitesi
İ.S.	:	İsa'dan Sonra
M.Ö.	:	Milattan Önce
T	:	9 Koma (Tam aralık)
YRD. DOÇ.	:	Yardımcı Doçent
Y	:	Yarım

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 3.1 : Ezginin ses yapısı.....	.23
Şekil 3.2 : Ezginin dizisi.....	.23
Şekil 3.3 : Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar.....	.31
Şekil 3.4 : Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.32
Şekil 3.5 : Ezginin ses yapısı.....	.38
Şekil 3.6 : Ezginin dizisi.....	.38
Şekil 3.7 : Gönüller Semahı'nda melodik varyantlar.....	.46
Şekil 3.8 : Gönüller Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.46
Şekil 3.9 : Ezginin ses yapısı.....	.53
Şekil 3.10: Ezginin dizisi.....	.53
Şekil 3.11: Pervaz Semahı'nda melodik varyantlar.....	.60
Şekil 3.12: Pervaz Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.61
Şekil 3.13: Ezginin ses yapısı.....	.72
Şekil 3.14: Ezginin dizisi.....	.72
Şekil 3.15:Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar.....	.83
Şekil 3.16: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.83
Şekil 3.17: Ezginin ses yapısı.....	.93
Şekil 3.18: Ezginin dizisi.....	.93
Şekil 3.19: Pervaz Semahı'nda melodik varyantlar.....	.98
Şekil 3.20: Pervaz Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.98
Şekil 3.21: Ezginin ses yapısı.....	.104
Şekil 3.22: Ezginin dizisi.....	.104
Şekil 3.23: Gönüller Semahı'nda melodik varyantlar.....	.109
Şekil 3.24: Gönüller Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.110
Şekil 3.25: Ezginin ses yapısı.....	.114
Şekil 3.26: Ezginin dizisi.....	.114
Şekil 3.27: Fatıma Semahı'nda melodik varyantlar.....	.118
Şekil 3.28: Fatıma Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.118

Şekil 3.29: Ezginin ses yapısı.....	.124
Şekil 3.30: Ezginin dizisi.....	.124
Şekil 3.31: Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar.....	.130
Şekil 3.32: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.131
Şekil 3.33: Ezginin ses yapısı.....	.137
Şekil 3.34: Ezginin dizisi.....	.137
Şekil 3.35: Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar.....	.142
Şekil 3.36: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar.....	.143

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.1: Değerler Tablosu.....	18
Tablo 3.2: Derece Sıralaması.....	22
Tablo 3.3: Değerler Tablosu.....	36
Tablo 3.4: Derece Sıralaması.....	38
Tablo 3.5: Değerler Tablosu.....	49
Tablo 3.6: Derece Sıralaması.....	52
Tablo 3.7: Değerler Tablosu.....	66
Tablo 3.8: Derece Sıralaması.....	71
Tablo 3.9: Değerler Tablosu.....	90
Tablo 3.10: Derece Sıralaması.....	92
Tablo 3.11: Değerler Tablosu.....	102
Tablo 3.12: Derece Sıralaması.....	103
Tablo 3.13: Değerler Tablosu.....	112
Tablo 3.14: Derece Sıralaması.....	113
Tablo 3.15: Değerler Tablosu.....	121
Tablo 3.16: Derece Sıralaması.....	123
Tablo 3.17: Değerler Tablosu.....	135
Tablo 3.18: Derece Sıralaması.....	136

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	: Cem Akın
Anabilim Dalı	: Türk Musikisi
Programı	: Türk Musikisi
Tez Danışmanı	: Yrd Doç. Müslüm Akdemir
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans- Eylül 2013

ZİLE YÖRESİNDE İCRA EDİLEN SEMAH EZGİLERİNİN MÜZİKAL ANALİZİ

ÖZET

“Zile Yöresinde İcra Edilen Semah Ezgilerinin Müzikal Analizi” başlıklı bu çalışmamızda; öncelikle yurdumuzun Orta Karadeniz Bölgesi’nde yaşayan Alevi-Bektaşî toplulukları tarafından icra edilen müzikler hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. İncelediğimiz çalışmalarda semah ezgilerine yönelik kaynakların bulunmaması sebebiyle çalışma sahası olarak Orta Karadeniz Bölgesi seçilmiştir.

Ancak seçilen sahanın çok geniş olması ve çalışmamızın daha verimli olabilmesi açısından derleme sahası daraltılarak Tokat’ın Zile ilçesi çalışma bölgesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmamızda yörede icra edilen unutulmaya yüz tutmuş semahları tespit etmek için bölgede alan çalışması ile derlemeler yapılmıştır. Alan çalışmasında tespit edilen semahlar üzerinde analizler yapılarak yörede yaşayan Alevi-Bektaşî topluluklarının kültürlerine dair önemli verilerin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır.

Bu bağlamda çalışmamızın giriş bölümünde; Zile Tarihi, coğrafi özellikleri ve o coğrafyada yaşayan toplulukların kökenleri, semahların cem ibadeti içerisinde yer alan önemli bir ritüel olduğu düşüncesiyle “cem” kelimesinin etimolojisi ve “cem ibadeti” hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümünde ise; konumuz olan semahların etimolojisi ve kökeni hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde; alan çalışmasında derlenen dört Kırklar, iki Pervaz, iki Gönüller ve bir Fatıma semahı tarafımızdan yazılmış notaları verilmiş ve bu semahların müzikal analizi, motif incelemesi, usul incelemesi ve edebi analizleri yapılarak sonuca gidilmiştir.

Sonuç bölümünde ise; elde edilen tüm veriler değerlendirilerek; daha önce derlenen semah özelliklerine göre farklı bölümlerin görüldüğü ve bu bölümlerde gerek bölüm içi gerekse bölüm değişikliklerinde farklı usuller kullanıldığı, ayrıca daha önce semah ezgilerinde rastlanmayan serbest usullü bölümlerle karşılaşıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte aynı isimle ifade edilen farklı semahlar tespit

edilmiştir. Edebi incelememizde; türkü, semai, mani, koşma türlerine rastlandığı belirtilmiş ve semahların ortak yönleri ifade edilerek genel çıkarımlar bir bütün olarak sunulmuştur.

Çalışmamızın ekler bölümünde ise yapmış olduğumuz çalışmadan yararlanmak isteyen araştırmacılara fayda sağlayacağını inandığımız için derlenen eserlerin orijinal görüntüleri listelenerek DVD halinde sunulmuştur.

Anahtar Kelime: Alevi- Bektaşî, Cem, Semah

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Cem Akın
Field : Turkish Music
Program : Turkish Music
Supervisor : Yrd. Doç. Müslüm Akdemir
Degree Awarded and Date : Master – September 2013

MUSICAL ANALYSIS OF SEMAH MELODIES PERFORMED IN ZILE REGION

ABSTRACT

In our study styled "Musical Analysis of Semah Melodies Performed in Zile Region" primarily the studies made on the music performed by the Alawite-Bektashi communities living in our country's Central Black Sea Region are examined. In the studies we have chosen the Central Black Sea Region inasmuch as resources as to semah melodies could not be found in the studies we examined.

However because the selected field was too vast we determined the Zile district of Tokat province by narrowing the compilation area in terms of making our study more efficient.

We conducted field works and compilation in the region to determine the semahs performed in the region. It was aimed to elicit important data incident to the culture of the Alawite-Bektashi communities living in the area by conducting analyzes wer on the semahs detected in the field works.

In this context, we gave information on the history of Zile, the geographical features thereof, the origins of the communities living in the region, etymology of the word "cem" and " cem worshipping" considering that semahs are important rituals within the cem worship in the introduction part of our study.

In the second section we provided information about the etymology and origin of semahs which constitute our topic.

In the third part of our study, the four Kırklar, two Pervaz, two Gönüller and one Fatıma semahs were written and musical note were given by us and musical analysis, pattern analysis, style analysis and literary analyzes of cited were semahs carried out to reach a conclusion.

In the conclusion part, it has been stated that different sections have been observed compared with the semah characteristics of the previously compiled sections and in these sections different styles were used both in the sections and section changes and sections with free styles were observed that were not encountered

in earlier sections. We mentioned that we encountered türkü (folksongs), koşma (free-form folk songs about love or nature), Semai (folk song in Semai poetic form), Mani (a traditional Turkish quatrain form) in our study in terms of literature and we made general conclusions by expressing the common sides of semahs .

We listed the original images of the compiled works and presented as DVD inasmuch as we believe that the researchers will benefit from the work we have done in the appendices part of our study.

Keywords: Alewite- Bektashi, Cem, Semah

1. GİRİŞ

1. 1. Çalışmanın Amacı

Semahlar; Alevi-Bektaşî inancında kendine özgü bir disiplini ve işleyişi olan “Cem” ibadetlerinde gerçekleşen önemli bir ritüeldir. Bu ritüel toplumların kültürlerine göre şekillenmekte ve farklılıklar göstermektedir.

Bir toplumun gerçekleştirdiği coğrafya içi, coğrafya dışı ve o coğrafyaya yapılan dışarıdan göçler; ortak coğrafyada yaşayan toplumlar arasında kültürel etkileşime yol açmaktadır.

Bu etkileşim kültürün ögesi olan ibadetlere, ibadetlerin içerisinde yer alan ritüellere yansımakta ve farklılıklar ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmada; ülkemizin Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan Tokat ili Zile ilçesinde yaşayan Alevi-Bektaşî toplulukları tarafından icra edilen müzikleri hakkında yapılan çalışmalar ve yöreye dair kaynaklar incelendiğinde semah ezgilerine yeterince rastlanmamaktadır.

Bu nedenle Zile yöresi ele alınarak; yöreye ait semah ezgilerinde görülen farklılıkları ortaya koymak, Zile yöresi Alevi-Bektaşî toplulukları tarafından gerçekleştirilen cem ibadetlerindeki unutulmaya yüz tutmuş semahları tespit etmek amaçlanmıştır.

Tespit edilen semah ezgilerinde yapılan incelemeler ve analizler sonucunda ortaya çıkan çıkarımları ve bu coğrafyada yaşayan Alevi- Bektaşî inancına bağlı bulunan toplumların kültürlerine dair önemli verileri ortaya koymak ve bizden sonraki yapılacak olan çalışmalara yazılı ve görsel kaynak olarak katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

1. 2. Yöntem ve Teknikler

İlk olarak gerek Zile ve çevresinde gerekse İstanbul’da yaşayan yörenin inanç kültürünü yansıtan kaynak kişiler, inanç önderleri belirlenmeye çalışılarak; akademisyen ve kaynak kişilerden Alevi-Bektaşî Müziği’nin yöredeki yansımaları ve çalışmalarımızın nasıl şekillendireceğimizle ilgili bilgiler edinilmiş, fikir alış verişinde bulunulmuştur.

Yapılan görüşmeler, edinilen bilgiler doğrultusunda alan araştırılması yapılmış; 2012–2013 tarihleri arasında gerek Zile yöresi ve çevresinde, gerekse o yörenin İstanbul’da temsil edilen uzantıları takip edilerek cem ibadetlerinin kamera kayıtları alınmıştır.

Alan araştırması sonucunda tespit edilen semahlar arasından 9 adet semah ezgi incelemeye alınarak notaları yazılmış, müzikal ve edebi analizleri yapılarak sonuca gidilmeye çalışılmıştır. Bu eserler üzerinde yapılan analiz çalışmasında, Akdemir’in (1997:11) yüksek lisans tez çalışmasında yapmış olduğu makam incelemesi yöntem ve hesaplama modeli kullanılmıştır. Bu bağlamda derlenen semah ezgileri aşağıda belirtilen yöntem doğrultusunda incelenmiştir:

“Makam incelenmesi sırasında, ezgide ölçüler teker teker ayrılır. Öncelikle belirli bir birim değer saptanır. Örneğin bu birim değer onaltılık olarak seçildiğinde, her ölçüdeki onaltılık değer sayıları toplanır ve ayrı ayrı nota adlarıyla tabloda gösterilir. Daha sonra aynı not’a karşılık olan değerlerin toplam sayısı belirlenir.

Not değerleri kendi aralarında şu formüle göre yüzde hesabına tabi tutulur:

$$\text{Nota ismi} = \frac{\text{Not'un onaltılık değerler toplamı} \times 100}{\text{Bütün notaların değerler toplamı}} = \text{Not'un yüzdesi}$$

$$\text{Örnek: Sol} = \frac{6 \times 100}{425} = 1.41$$

Yani ezgi içinde Sol notunun yüzdesi, % 1.41 demektir.

Diğer notlarda bu şekilde yüzdeleriyle belirlendikten sonra, en çok değere sahip olan not, ezgi içinde önem arzeden perdeyi gösterir.

Bilindiği gibi makamlarımızın her birinin ayrı ayrı özellikleri vardır. Bir makamı diğerinden ayıran en önemli unsurlardan biri, karar perdesi, bir diğeri de güçlü perdeleridir. Bu rakamların çokluğu yada azlığına göre perdelerin teker teker önemi belirlenmiş olur. Hangisinin birinci derecede güçlü olduğu ortaya çıkar. Bütün bunları bir değer tablosunda rahatlıkla görebiliriz.

Birden fazla ezgi üzerinde, bu tablolar topluluğu üzerindeki yüzdeler toplamı, aynı perdede karar veren ezgilerin ortak perde derecelerini, açık bir şekilde gösterir. Aynı perdede karar veren makamlar hakkında genel hükümleri ortaya çıkarır.”

Yapılan bu çalışmada bize ezginin karakteristik yapısını yani kimliğini ortaya koyar. Bu yöntemi uygulamak için öncelikle alan çalışmasında elde ettiğimiz eserler notaya alınmış daha sonra müzikal analizi, için her bir semahın ayrı ayrı;

1. Ezgi içinde kullanılan perdelerin değer belirlemesi
2. Ezginin tamamındaki değerler toplamı
3. Ezgi içerisindeki perdelerin oranlaması
4. Kadans sesleri
5. Ezginin yapısı ve dizisi
6. Ezginin seyri
7. Müzik cümlelerinin incelenmesi başlığı altında
  - a) Motif
  - b) Cümlecik
  - c) Cümle yapıları
8. Motif İncelemesi başlığı altında
  - a) Melodik Varyantları
  - b) Ritmik Varyantları
9. Usul İncelemesi başlığı altında
  - a) Ezgi içerisinde bulunan usulleri
  - b) Toplam ölçü sayısı ve usullerin çeşitlilikleri alt başlıkları altında

incelenerek çıkarımlar elde edilmiştir.

Ayrıca “Ezgilerin Edebi İncelemesi” adlı ana başlığı altında derlenen her eserin söz unsuruna göre

- a) Kafiyesi
- b) Nazım Birimi
- c) Hece Durağı
- d) Kafîye Çeşitleri
- e) Nazım Şekli tespit edilmiş, eserin Nazım Türü hakkında bilgiler

verilmiştir.

1. 3. Zile, Tarihi ve Zile’ye Göç Eden Türk Boyları

Yaptığımız çalışmada Zile’yi tanımak ve halk kültüründe toplumların sosyal yapılarının yaşadıkları coğrafyaya göre şekillendiği düşüncesinden yola çıkarak Zile’nin bulunduğu yeri belirtmek amacıyla Zile’nin tarihi, bulunduğu konumu ve yörede yaşayan topluluklar hakkında, çeşitli kaynaklar taranmış ve Mürsel Bayram’ın “Tokat’ın Kültürü ve Tokat’taki Türk Boyları” adlı kitabından

yararlanılmıştır. Bu bağlamda Bayram(2007:151) Zile'nin bulunduğu coğrafyayı şu şekilde belirtmiştir.

“Tokat’ın 70km batısında yer alan Zile ilçesinin doğusunda Turhal ilçesi, güneyinde Artova ilçesi ve Yozgat iline bağlı Kadışehri ilçesi, batısında Yozgat ilinin Çekerek ilçesi, Amasya’nın Göynücek ilçesi, kuzeyinde ise Amasya ili bulunmaktadır. Düz bir ova içerisinde kurulmuş olan Zile’nin hemen önünde Yeşil ırmağın bir kolu olan Hotan Deresi geçmektedir.”

Bu coğrafya içerisinde yaşayan toplumların yaptıkları göçleri, yerleşik yaşama geçerken çeşitli toplumlardan etkilendikleri ve çeşitli toplumları etkilediği düşünülmektedir. Tarihsel süreci incelediğimizde Bayram’ın, (2007:151) “yapılan arkeolojik araştırmalar gösteriyor ki ilçe Tunç ve Demir Çağları’ndan beri iskâna açıktır.” ifadesinden yörenin uzun yıllardan beri yerleşim alanı olarak kullanıldığını anlamaktayız.

Bayram (2007:151–152) bu ifadeyi destekleyen şu bilgilere de yer vermektedir.

“M.Ö.50. yıllarında yaşayan coğrafyanın piri sayılan Amasyalı Strabon, bu şehrin Ninova(Asur Krallığının başkenti) melikesi Semiramis tarafından M.Ö. 1600 yıllarında kurulduğunu kaydeder. Bu kayda göre Zile’nin 3600 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Bu uzun geçmiş içerisinde Hitit, Frig, Pers, Pontus, Roma ve Bizans kültürlerinin tesiri altında kalan Zile’de bugün çeşitli devirlere ait olmak üzere Hititlere, Selçuklulara, Friglere, Perslere, Romalılara, İlhanlılara, Ertanlılara, Danişmendilere ve Osmanlılara ait tarihi eserler görmek mümkündür. Tarihi eserler içerisinde Zile Kalesi, kalenin doğu yönündeki kayaların oyulmasıyla yapılan ve Roma döneminden kaldığı anlaşılan Tiyatro(Anfitiyatro), kalenin kuzey-doğu tarafında bulunan kaya mezarlığı, Maşat Höyük, Aznavur Mağaraları, Kuruçay’daki Manastır harabeleri görülmeye değer tarihi eserler arasındadır.”

Bayram, (2007:151-152-153) yöreye 11. yüzyılda Türkmen göçlerinin başladığını, yörenin çeşitli devletlerin hâkimiyeti altına girdiğini belirterek Zile’yle ilgili şu bilgileri vermiştir.

“11.yüzyılın başlarında Bizans’ın Armeniakon Teması’nın sınırları içerisinde yer alan yöreye aynı yüzyılın ikinci yarısında Türkmenlerin gelmeye başladı. Danişmedliler’in ve Anadolu Selçuklularının egemenliği altında kalan yörede, 13. yüzyıl ortalarında Baba İshak Ayaklanması’ndan etkilendi. İlhanlılar’ın denetimi altındayken Moğol valileri tarafından yağmalandı. Eratna Beyliği, Kadı Burhanettin Devleti ve Akkoyunlular tarafından yönetildikten sonra Osmanlılar’ın denetimine geçti.”

“Ankara Savaşı’nı (1402) kazanan Timur’un kısa süreli denetiminin ardından 1413 de yeniden Osmanlı topraklarına katıldı. Celali ayaklanmalarından büyük ölçüde etkilendi. Osmanlı İmparatorluğu’nun eyalet yönteminde “Eyalet-i Suğra”ya dahil olup Sivas vilayetinin Tokat Sancağı’na bağlı bulunuyordu. 1872 yılında kaza merkezi 1923 mülki ve idari taksimatında Tokat iline bağlı ilçe statüsüne kavuşan Zile’nin isminin Tarih boyunca Zela, Zelid, Anzile, Gırgiriye(Karkarie), Zeyli, Silas olarak çeşitli değişikliklere uğramıştır.

1.3.1. Zile'ye Göç Eden Türk Boyları

Bu coğrafya üzerinde yaşayan toplumların kökenini araştırdığımızda iki Türk boyunun tarihsel süreç içerisinde Zile'ye yerleştikleri sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Bunlardan birincisi Beydili Türkmenleri, ikincisi ise Karapapak Türkleridir.

1.3.1.1. Beydili Türkmenleri

Zile' ye yerleşen ilk Türk boyu olan Beydili Türkmenleri'nin bir Oğuz boyu olduğunu(Bayram, 2007:202) “Oğuzların Boz-Ok kolunun Yıldız-Han Oğullarından olan Beydili boyu; Kaşgarlı, Reşid ud-din ve Yazıcıoğlu'nun yapıtlarında Oğuz boyları listesinde yer almaktadır.” ifadesinden anlıyoruz. Beydili'nin anlamı (Bayram, 2007:202) “Sözü değerli büyükler gibi aziz”dir.

Bayram (2007:202)“Tokat'ın Kültürü ve Tokat'taki Türk Boyları” adlı kitabında Beydili'lerin yaşamlarına dair şu bilgileri vermektedir:

Osmanlı Tapu Tahrir Defterleri'nde 23 beydili yer adına rastlanmıştır. Beydili oymaklarının bir kısmı Safevi Devleti'nin kuruluşuna katılmışlardır. Beydili oymak ve obaları HIV.-HVI yüzyıllarında Boz-ulus ve Yeni-İl, Kuzey Suriye, İran, İç-İl bölgelerinde yerleşik yada göçer olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Beydili Türkmenlerinin yerleşik yaşama geçerken yapmış oldukları göçleri ve inanç değerleri hakkında Bayram (2007:202) şu bilgileri vermektedir:

“Selçuklu ve Osmanlı toprak düzeni çerçevesinde Beydili oymak beylerinin kendilerine bağlı aşiretleri ile yerleşik düzene geçerler. Beydili boyundan olan Hobyar Sultan'da bu dönemde bugünkü Tokat'ın Almus İlçesine bağlı kendi adıyla anılan köye yerleşmiştir. Anlatılanlara göre; Hubyar Sultan, Kemah Erzincan yöresinde savaşa katılmıştır. İzmir'in Kemal Paşa(Nif) ilçesine bağlı kendi adıyla köy kuran Hamza Baba'da Harezmi beylerinden Saruhanoğulları ile savaşa katılmıştır. Daha sonra Manisa bölgesi Saruhanoğulları'na “ikta” olarak verilmiştir. Hobyar ya da Hubyar Sultan'ın gerçek adı “Ahmet”tir. Sivas-Tokat-Amasya bölgesinde, 2000'ü aşkın köyü kapsayan Beydili aşiretlerinin 13. yüzyıldan bu güne inanç merkezi olan “Hubyar Sultan Ocağı” geleneksel “Atalar Kültü”ne bağlı Oğuzların yaşayan töresel organizmasıdır. Bu durumda Hubyar Sultan'ın dini önderden daha çok bir Türkmen Beyi olduğu göstermektedir. Tokat-Sivas arasındaki Tekeli Dağı yöresi Hubyar Sultan'ın kurduğu zaviyeye bağlıdır.”

“Rum Eyaleti 387 Numaralı 1530 tarihli Defter-i Hakani kaydından Sıraçlar hakkında şu ibareler vardır:”Dede, Sarraçlı cema'ati bölüğü kethudası”, “Saraç köyü-Zile kazası” bu durumda gösteriyor ki, o dönemde Beğdili sıraçlarının başlarında “Dede” ünvanlı önder olan örgütlü bir topluluk vardır. 13. yüzyıl Tokat-Sivas yöresine gelen Beydili boyunun Hubyar oymağı olup; daha sonra diğer oba ve oymaklar gelmişlerdir. Beydili beylerini Hubyar Sultan karşılamış, onlarda aşiretleri ile dergâhın talipleri olmuşlardır. Çok daha sonra gelen Beydili oymakları da aynı geleneği devam ettirmişlerdir. Beydili Sıraç(Sarac-Sarraç) oymağı da Hubyar Sultan Ocağına bağlıdır. Tokat Hubar Köyü'nün 1709 tarihli vesikalarda toprağa bağımlı bir yerleşim yeri olduğu belirtilmektedir. Beğdili boyu obaları 18. yüzyılın başından itibaren Ankara'dan Sivas'a yerleşik yaşama geçerler. Sivas

eyaletinde bulunan İlbeyli aşireti 1840'da muhtelif köyler teşkil edecek şekilde çoktan yerleşmiş idi.”

Bu dönemde; Tokat ve Sivas çevresine yerleşen Beydili Türkmenleri çeşitli politikalarla göçlere zorlandığını Bayram'ın kitabında (2007:205-206) yer verdiği Koçu Baba evlatlarından İbrahim Ulusoy'un anlatımlarından anlamaktayız.

“Yeni İl (Sivas) bölgesinde Beydili Kızılbaş oymakları ile diğer Türkmen Kızılbaş aşiretleri Rakkaya sürgüne gönderilmiştir. Amasya-Tokat-Yozgat-Sivas bölgesinde Beydili Boyunun önemli Kızılbaş aşiretinden olan Sıraçlar da iskâna zorlandığı için 16. yüzyıl başlarından 19. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlılarla sürekli çekişme içinde olmuşlardır. Sıraç Aşireti'nin dini ve siyasi lideri Kurtoğlu Vel Baba 1864 yılında hakka yürüyünce yerine Anabacı Sultan Anşa(Ayşe) Bacı geçer. Anşa Bacı'yı ‘‘Kızılbaşlılar Propagandası’’ yapıyor diye mutasarrıf olarak görev yapan Kazova'da Haruk çiftliği sahibi Bekir Sami Paşa'ya şikâyet ederler. 16 Şevval 1311(10 Nisan 1894) tarihinde durum bir raporla Ankara valisi Mehmet Memduh tarafından Padişah Sultan Abdülhamit'e ‘‘Kızılbaş Aleviler’’ olduklarını ve ‘‘siyasi bir mesele ihdas edebilecekleri’’ni bildirir. Bu İstihbarat Raporuna kitabında yer veren Enver Behnan Şapolya; ‘‘Memduh Paşa'nın bu raporunda anlaşıldığına göre, Kızılbaşları tetkik edip anlayamamıştır. Öz Türk olan bu halkı padişaha zararlı bir unsur, İslamiyet'ten ayrılmış bir zümre olarak göstermektedir.’’ Demekte ve Hubyarlı(Sarac) Beydili Boyundan olduğu bildirilmektedir. Anşa Bacı altı çocuğu ve ileri gelen akrabaları ile önce Tokat'ta sorgulanır. Samsun'dan gemiyle İstanbul'a getirilirler. Orada tekrar sorgulamaya tabi tutulurlar. Soruşturma esnasında Anşa Bacı'nın talibi ve Çakmak köylü olan Tersane Komutanı Osman Paşa, Anşa Bacı'ya yardım eder ve oğulları ve damadı Köseoğlu İbrahim, Suriye'nin Şam kentine sürgüne gönderilirler. Anşa Bacı yanındakilerle beraber üç yıl zorunlu olarak Şam'da sürgünde tutulmuştur. Bu üç yıl içerisinde Kerbela'yı Necef'i ziyaret etmişlerdir. Sürgün cezaları bitip Tokat-Zile-Acusu Köyü' nün yolunu tutan Anşa Bacı ve yanındakileri geleceği haberini duyan binlerce kişi Anşa Bacı'yı Amasya'da karşılamışlardır ve kalabalık halk kitlesiyle Anşa Bacı ve evlatları Acısu Köyüne dönmüşlerdir. Anşa Bacı'nın yaşadığı bu sürgün hayatı ve işkence dönemi mazlumun yanında yer alan Alevi kitlesini daha çok etkilemiş ve Anşa Bacı'nın etkinliği ve sevenleri daha çok artmıştır. Anşa Bacı çocukları'nın küçük yaşta olması sebebiyle aşiretin başına geçmiş ve Acısu Köyü'nde bulunan Hubyar Ocağına tabi posta oturmuştur. Bugün Anşa Bacı Ocağı ve Cemevi; Beydili Sıraç Aşireti'nin inanç merkezidir.”

1.3.1.2. Karapapak Türkleri

Tarihsel süreç içerisinde Zile'ye yerleşen ikinci Türk boyu olan Karapapak Türkleri'nin nereden geldiği ve Karapapak ismini nasıl aldığını Bayram (2007:209-210) şu şekilde açıklamıştır.

“Karapapak(kendi adlandırmaları; karapapah, karapapahlar, Qarapapax, Terekeme) Türkleri; Borçalı-Kazak boyundan gelen, Kıpçak Kuman, Bulgar ve Hazar Türkleri'nin Ön-Asya'daki koludur. Borçalı ve Kazak diye iki kola ayrılırlar. Kafkasya'da ve yakın bölgelerde dağınık bir vaziyette yaşayan Karapapak Türkleri'ne siyah astragan kalpak giydikleri için komşuları bu adı vermişlerdir. Terekeme Arapça Türkmen kelimesinin çoğulu Terakime'den gelmektedir.”

Ayrıca Karapapak Türkleri'nin Anadolu coğrafyasına geliş sürecini Bayram (2007:210) şu şekilde belirtmiştir.

“Çıldır ve Ardahan’daki Karapapaklar(ve Terekemeler) önceden Güney Gürcistan’da da Kazak Şemsettin Hanlığı’nın Kazak ve Borçalı bölgelerindeki Türkmençay Antlaşması’ndan sonra bir bölümü Kars’a ve bir bölümü de Azerbaycan’ın Sulduz bölgesine, Ushnu’nun doğusuna göç etti. Karapapaklar ayrıca Hazar Denizi kıyısında, Gamri Uzun’dan Derbent’e uzanan ovada yaşardı. 90-100 hanelik bir Terekeme grubu, 1904 yılında Türkiye’ye yerleşmek için başvuruda bulundu. Bir kısmı o zaman Rusların elinde bulundurduğu Kars’a bir kısmı Ardahan’a geldi; diğerleri Adana’ya geri kalan ise 1914 yılında Tokat ve Sivas yöresine yerleşti. Von Hellwald’ın(1878-99) kaydettiğine göre, Rus işgalinden önce Osmanlı topraklarında 105 köyde 29.000 Karapapak yaşıyordu. Ruslar’ın 1877’de Kars’ı işgal etmelerinden sonra, içlere doğru çekilen Karapapaklar Tokat ve Zile’de köyler oluşturmuşlardır. Bunlardan biri olan Acıyurt, 1877’den sonra bu yana Karapapak nüfusuna sahiptir. Karapapaklar, Türkçe’nin Azeri ağzının Karapapak şivesini kullanır. Tokat’ta bu şive hala güçlü bir şekilde kullanılmaktadır.”

1. 4. Alevi Bektaşi İnancında Cem İbadetleri

Alevi-Bektaşi inancını, bu inancın gereği olan ibadetleri, bu ibadetlerin nasıl şekillendiklerini ve müziğini araştırırken çeşitli kaynaklar taranmış, bu konuyla ilgili bizden önce İsmail Güngör, Seval Eroğlu, Süleyman Yıldız’ın yapmış oldukları “Şanlıurfa İli Kısas Yöresi Cem Formu”, “Arguvan Yöresi İcra Edilen Semahların Müzikal Analizi” , “Tunceli Cemlerinde Semahların İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmaları ve Fuat Bozkurt’un “Semahlar” adlı kitabı incelenmiş, kaynak olarak kullanılmıştır.

Bu bağlamda incelenmiş kaynaklara dayanarak, Cem ibadetlerinin içerisinde önemli bir ritüel olan semahları anlatmadan önce cem kelimesini ve ibadetini hakkında bilgi edinmek gereklidir.

1. 4. 1. “Cem” Kelimesinin Etimolojisi

“Sözlük anlamı olarak ayin, tören, adet, töre anlamlarına gelen Farsça bir kelime olan cem, toplanmak, bir araya gelmek anlamında ise Arapça bir kelimedir.”(Güngör, 2011:72)

Esat Korkmaz “Anadolu Aleviliği” adlı kitabında “Cem” kelimesinin Farsça kökenli olduğunu bir takım tespitlerde bulunarak anlatmıştır. Korkmaz’ın (2000:232) tespitleri şunlardır:

“Alevilikte geçen ‘cem’ sözcüğü Farsça’dır. İran söylencelerinde içkiyi(şarabı) bulan, içkili toplantıları düzenleyen Kısra’nın(şahın, padişahın) adıdır. İran’ın eski Zerdüş dininde, şarabı bulan, içkili toplantıları düzenleyen, bu geleneği kuran padişahın adına, belli aylarda törenler düzenlenir, söyleşiler sürdürülür, içki içilir, çalgı çalınır, şiir okunur, oyun oynanırdı. Bütün amaç Cem denen padişahı anmak, ona saygı göstermek, onun bulunduğu şarabı içip gönül eğlendirmek, kutsallaştırmaktı. Bu törene yine İran diliyle ‘ayin-i cem’ denirdi ki, Cem’i anma, onu kutlama, onun adına içkili, çalgılı, söyleşili toplantılar düzenleme gibi anlamlara gelir. Burada ortaya çıkan benzerlik(Cem-cem) iki sözcüğün birbirine karıştırılmasına yol açmıştır.”

İsmail Güngör yüksek lisans tez çalışmasında bu konuyla ilgili Yörükoğlu'nun (2011:72) şu tespitlerine yer vermiştir:

“Bektaşilikte, dünyayı tanrıdan ayrı görmeye“tefrika”denir. Tüm varlıkları tanrının bir yansıması olarak görmeye “cem”denir. Dolayısıyla, Alevilikteki cem, ya da “ayn-ül cem” ya da “ayn-ı cem”; birlik, birliğin özü anlamına gelir. Bektaşiliğin cemi, bu panteist düşüncenin pratiğidir. Bektaşi felsefesinin tüm temel fikirlerinin, cemde rol üslenen kişiler üzerinde bir tiyatro gibi somutlanmasıdır. Cemde yerine getirilen her davranış, günlük yaşantının nasıl olması gerektiğini anlatır. Cem, kardeşliği, dostluğu barışı, sevgiyi simgeler, hem de bunları sağlamak içindir.”

1. 4. 2. “Cem” İbadetlerinin Tarihçesi

Yaptığımız araştırmalarda sözlü kültür geleneği olarak var olan Alevi-Bektaşi geleneğinde bu özelliği nedeniyle “cem” ibadetleri hakkında kesin bilgiye ulaşılamamaktadır. Ancak Alevi-Bektaşi topluluklarınca ilk “cem” ibadetinin “Kırklar Meclisinde” yapıldığına ve Peygamber'in Miraç'a çıkmasından sonra gerçekleştiği inancından dolayı bu olay şekillenerek “cem ibadeti” şekline döndüğü düşüncesi bulunmaktadır. İsmail Güngör(2011:73) çalışmasında cem ibadetinin tarihiyle ilgili Korkmaz'ın ve Eyüboğlu'un şu tespitlerine yer vermektedir.

“Korkmaza göre; Cem geleneğinin toplumsal kökeni Orta Asya'ya doğrudan Şamanizm'e bağlanmaktadır.

“Cemin toplumsal kökeninin nesnel kaynakları Asya'da bulunmasına karşın, geriye dönüş kültü” nedeniyle bu nesnel kaynaklar “inanç torbası”na doldurularak, İslam'ın doğuş koşullarına taşınmıştır... Bilimsel olarak ele alındığında bununda tıpkı dedelik gibi, Türkler arasındaki eski Şamanist geleneklerle sıkı sıkıya ilgili bulunduğunu görürüz...”

“Eyüboğlu ise; cem törenlerinin kaynağının, Eski bir Anadolu tanrısı olan Dionysos adına yapılan; içkili, çalgılı, eğlenceli, ancak kutsal nitelikli törenler olduğunu düşünmektedir.

Eyüboğlu'na göre ise:

“Anadolu'da Bektaşilikten, İran'dan Şiilikten binlerce yıl önce içkili, çalgılı törenler düzenleniyor, oyunlar oynanıyor, şölenler veriliyor, şarap tanrısına adaklar sunuluyordu...”

Aynı zamanda, Güngör (2011:73); çalışmasında “”Cem” ibadetlerinin zamanla belirli bir düzen ve disiplin içerisinde gerçekleşmesiyle ilgili birtakım görüşlerin bulunduğunu” dile getirerek, “ilk olarak Balım Sultan döneminde belli kurallara bağlı olarak düzenlenmiş” olduğunu belirtmiş ve Güngör (2011:73) Turgut Koca'nın şu tespitine yer vermiştir:

“Bektaşilik tarihinde, Hacı Bektaş-ı Veli” den sonra, hemen Balım Sultan akla gelir. Bektaşiliğin ikinci kurucusudur. Bu nedenle Pir-i Sani adıyla anılır. Bu günkü Bektaşiliği düzenleyen büyük bir azizdir. Yol ve yöneme ait Erkanname veya Kanun-ı Evliya adlı tüzük içeriğinde bir ilmihal kitabı vardır. Bu tüzük, Bektaşiliğin eskimesini önlemiş ve yeni kuşaklara aktarılmasını kolaylaştırmıştır. Bektaşilikte bir dervişe icazet

verildiği zaman, eline de bir Erkanname verilir. Bu sebeple kutsal törenlerdeki farklılaşmanın önüne geçilmiş olur.”

1. 4. 3. Anadolu Coğrafyasında “Cem” İbadetlerinin Görüldüğü Yerler ve “Cem” Çeşitleri

Yapmış olduğumuz araştırmada Anadolu Coğrafyası’nda “Cem” ibadetinin gerçekleştirildiği yöreler Güngör’e (2011: 74) göre şu şekilde sıralanmaktadır:

Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde; Şanlıurfa, Adıyaman ve Gaziantep illerinin bazı yöreleri

Doğu Anadolu Bölgesi’nde; Tunceli ilinin bütün yöreleri, Erzincan, Elazığ, Malatya, Erzurum, Kars, Bingöl ve Muş illerinin bazı yöreleri

İç Anadolu Bölgesi’nde; Ankara, Eskişehir, Konya, Kayseri, Sivas, Yozgat ve Kırşehir illerinin bazı yörelerinde

Karadeniz Bölgesi’nde; Samsun, Çorum, Tokat, Amasya illerinin bazı bölgelerinde

Akdeniz Bölgesi’nde; Kahramanmaraş, İçel, Adana, Antalya ve Burdur illerinin bazı yörelerinde

Ege Bölgesi’nde; Muğla, Manisa ve Aydın illerinin bazı yörelerinde

Marmara Bölgesi’nde; Balıkesir, Kırklareli illerinin bazı yörelerinde.”

Bununla birlikte yılın çeşitli zamanlarında değişik amaçlarla yürütülen “Cem” törenlerinin uygulamasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili Güngör (2011:75) çalışmasında Koçak’ın ve Onatça’nın şu görüşlerine yer vermektedir:

“Cem”ler üç ana başlık altında toplanabilir:

1. “Birlik Cemi olarak adlandırılan; Abdal Musa, Nevruz, Hızır, Kurban, Dar’dan İndirme ve Muhabbet Cemler
2. 48 Perşembe Cemleri
3. İkrar, Görgü ve Musahip Tutma Cemleri

Onatça’ya Göre ise;

“ Bu dinsel törenler şu ana başlıklar altında toplanabilir;

Görgü Cemi

İkrar verme Cemi

Musahip Tutma Cemi

Dardan İndirme Cemi

Muhabbet Cemi

Abdal Musa ve Nevruz Cemi”

Güngör (2011:75) çalışmasında bu cem çeşitlerinden bazılarını, içerikleri itibariyle şu şekilde açıklamaktadır:

Abdal Musa Cemi: Alevi-Bektaşî İnancî’nın önderlerinden biri olarak kabul edilen Abdal Musa adına düzenlenen bu ibadetlerin en belirgin özelliği, toplumun bütün üyelerine-düşkünler de dâhil olmak üzere- açık olmasıdır. Yılda bir kez ve genellikle kış aylarında bu ibadetin ardından, ilkbahar aylarında Abdal Musa için kurban kesilir. İçerik olarak insanları bir araya toplamak veya mevcut sorunları çözmek amacıyla düzenlenen bu

ibadetlerin içerisinde, bazı yöreler itibariyle On İki Hizmetlerin yapılmadığı, bunun yerine “Duaz-ı İmam”ların, “Değiş”lerin ve “Semah”ların icra edildiği görülmektedir.

Dar’dan İndirme Cemi: Alevi-Bektaşî İnancı’nda “Lokma Erkanı” veya “Dar Cemi” olarak da adlandırılan bu ibadetler, vefat eden kişiler için vefatlarının üçüncü, yedinci veya kırkıncı günlerinde aileleri ve akrabaları tarafından tertip edilir. Vefat eden kişi “düşkün” ise bu “cem” edilmez.

Muhabbet Cemi: Alevi-Bektaşîler Hz. Hüseyin’in şahadeti anısına Muharrem ayının 1’inden 12’sine kadar oruç tutarlar. Ayrıca bu süre zarfında sakallar tıraş edilmez, eğlence yapılmaz, karı koca ilişkileri kesilir. 12. akşamı ise kurban tıglanıp cem ayını yapılı.

48 Perşembe Cemi: Perşembe’yi Cuma’ya bağlayan gecelerde yapılan bu ibadetler her hafta icra edilir ve sene boyunca devam eder.

İkrar Verme Cemi: Alevi-Bektaşî İnancı’nda ve yoluna talip olmak isteyen kişiler için düzenlenen bu ibadetler, bazı yörelerde musahip tutmak isteyen gençler için de yapılmaktadır.

Görgü Cemi: Alevi-Bektaşî İnancı’nda içerikli bakımında en kapsamlı olan ibadetlerdir. Yılda bir kere ve genellikle kış aylarında yapılan bu ibadetler, Alevi-Bektaşî toplulukları arasında “Görgü”, “İçeri Kuranı”, “Baş Okutma”, “Terceman Kurbanı” olarak da adlandırılırlar. Temel amacın, bu yola talip olmuş-intisap etmiş-ve-musahip kardeşi-kişilerin yıl boyunca yaptıklarının sorgulanması olan “Görgü Cemi”, daha önce görgüsü yapılmış olanların dışında görgüye talip olanların da bu yola ikrar vermelerini içerir. Ancak, bazı yörelerde katılımcılar açısından bu koşulların aranmadığı da görülmektedir. Bu ibadetlere kesinlikle katılmayacak olanlarsa Alevi-Bektaşî İnancı’nda “düşkün” olarak tanımlanan ve bu inancın gereklerince davranmadığı için cezalandırılmış veya dışlanmış insanlardır. Öncelikli olarak manevi açıdan temizlenmeyi temsil eden bu inanç pratiğinin içerisinde, toplum önünde hesap vermek zorunda olan bütün katılımcıların, “Dede” tarafından “Cem” topluluğunun bireyleri önünde görülür, başka bir deyişle görgüden geçer/sorgulanır. Bazı yöresel farklılıkları dışında genel olarak yukarıda bahsi geçen içerik etrafında şekillenen “Görgü Cemleri” içerisinde kurban ritüeli de yer almaktadır.

Musahip Tutma Cemi: Alevi-Bektaşî İnancı’nın en önemli kurumlarından biri olan musahiplik-yol kardeşliği-，“Cem”i yöneten “Dedenin” önünde evli iki erkeğin eşleriyle birlikte ölene kadar kardeş kalacaklarına dair vermiş oldukları sözün, başka bir deyişle ikrarın kendisidir. Musahip tutmanın temel şartlarından biri olan evlilik, halk arasında “dört başı mağrur” ifadesiyle de adlandırılmıştır. Kan bağı içermeyen bu itikadı ve toplumsal akrabalık, tarafların çocukları ve onların torunları açısından da geçerliliğini korur. Alevi-Bektaşî İnancı’na göre; bu aileler ve onların çocukları evlilik ve benzeri münasebetler katıyen yasak ve günah olarak görülür. Her iki tarafın da birbirinin hatalarından sorumlu tutulduğu bu müessese bir çeşit toplumsal örgütlenme modelidir. Ve bazı yöresel farklılıkların dışında, içerikleri itibariyle genel olarak benzer ritüelleri ihtiva ederler.”

Açıklamaya çalıştığımız cemlerin hepsi bir disiplin içerisinde gerçekleşmektedir. Bu disiplini gerçekleştiren kişilerin hizmetleri “Kırklar Meclisi”de bulunan “On iki İmamlar” için yapıldığından dolayı bu hizmetlere “On İki Hizmet” denmektedir. Bu “On İki Hizmet” sahiplerinin adlarını ve görevlerini Eroğlu (2011: 22-23) şu şekilde belirtmektedir:

Dede: “Sercem” de denilir. “Cem”i yönetir. Sorunları çözer toplumu aydınlatır, eğitir.

Rehber: Görgüsü yapılacaklara ve “Cem”e katılanlara yardımcı olur.

Gözcü: “Cem”de düzeni ve sükûneti sağlar.

Çerağcı(Delilci): Çerağın yakılması meydanın aydınlatılması ile görevlidir.

Zakir: “Cem” repertuarını seslendirir. Bağlama çalar.

Ferraş: Süpürge/ Car çalar. Gerekirse Rehber’e yardım eder.

Sakka/ İbrikçi: El yıkanması ve “Sakka Suyu” dağıtır.

Pervane/ Semahçı: Semah döner.

Peyik: ‘‘Cem’’ yapılacağını komşulara haber verir.
İznikçi: ‘‘Cem’’in yapılacağı mekânın temizliğine bakar.
Bekçi/ Kapıcı: ‘‘Cem’’in ve ‘‘Cem’e gelenlerin güvenliğini sağlar.

2. ALEVİ-BEKTAŞI KÜLTÜRÜNDE SEMAH GELENEĞİ

2. 1. Semah Kelimesinin Etimolojisi

Alevi-Bektaşî geleneğinde “On İki Hizmet” olarak adlandırılan bu ritüellerin belirgin bölümlerinden biride semahlardır. Neşe Ayışıt Onatça (2007:58) “Alevi-Bektaşî Kültüründe Kırklar Semahı Müzikal Analiz Çalışması”nda semah kelimesiyle ilgili şu bilgileri vermektedir.

“Türkçe söyleniş biçimiyle ve yerel ağızlara göre, “semah”, “samah”, ”zamah”, “semak”, “semağ”, vb. biçimini alan sözcüğün aslının “sema” olduğu düşünülmektedir. Sözcük aslında Arapçada “sm” kökünden “sam” ve “sim” gibi mastar olup, iştirmek, duymak, dinlemek, gök, gökyüzü ve mecazen de şarkı, nağme, raks, vecd gibi çeşitli anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise, müzik ezgilerini dinlemek, dinlerken vecde gelip devinmek, kendinden geçip, oynayıp dönme anlamındadır.”

2. 2. Semahların Kökeni

Semahların kökeni üzerine yapmış olduğumuz araştırmalarda iki ana görüş ortaya atılmaktadır.

- 1- İç Asya inançlarından gelir.
- 2- İslam’dan kaynaklanır.

2. 2. 1. İç Asya kaynağı Varsayımı:

Semahların kökeninin İç Asya töre ve inançlarından kaynakladığı görüşü oldukça yaygın bir düşüncedir. Bu konuyla ilgili Fuat Bozkurt(1999:35) “Semahlar” adlı kitabında Elsa Krohn ve Grenard’ın düşüncelerine yer vermiştir.

Elsa Krohn’a göre “derviş dansları, Asyalı şaman dansları, Asyalı kâfirlerin dansları ile Tibet’teki kutsal dansların ortak özelliği şudur: danslar gittikçe artan bir coşku ile yükselir. Bir evrenin sonunda kesilmeye, bitkinliğe varır.”

Grenard ise “İslam’daki derviş dansları ile Tibet’teki dansların benzerliğine değinir. Verilen bilgilere göre Tibet sınırında dolaşan dilenciler de fırl fırl dönerek oynarlar. Tavırları ve yüz ifadeleri de dervişlerinkini andırır. Asya’nın bu töreni günümüzde değişik bölgelerde değişik biçimlerde karşımıza çıkar.”

Yine aynı kitaptaki verilen bilgilere baktığımızda semahların İsa'dan sonraki yıllarda da görüldüğü düşüncesine varılmaktadır. Bozkurt(1999:35)'un verdiği bilgiler şu şekildedir:

“Bizans ve Çin kaynaklarının verdikleri bilgilere göre Hun ve Göktürkler eski çağlarda semahları andıran oyunlar oynarlar. İ.S. 568'de Köktürk hanlığını ziyaret eden Bizans elçisi Zemarkos böyle bir oyunla karşılaşır. Köktürkler çalidan ateş yakmışlardır. Bizanslılarca anlaşılmasız Köktürk diliyle birtakım saçma şeyler homurdanırlar. Ziller, trampetlerle olağan üstü bir uyum sağlamışlardır. Gürültü gittikçe artar. Sonunda kötü ruhları ortadan kovmak için yanmakta olan dalların çevresinde bağırarak firdolayı dönerler.”

Bozkurt (1999:35) benzer bir geleneğin Yakut Türkleri arasında yaşandığını şu şekilde belirtmiştir.

“Yakut Türkleri arasında ısı-ah denen bir dinsel tören vardır. Toplum, kadın erkek bir yerde toplanır. Töreni şaman yönetir. Topluca kımız içilir. Birbirinin elinden tutup topluca bir çember oluşturulur. Sonra hu, hu diye raksa başlanır. Kimileyin şaman tek başına oynar. Dokuz kadın-dokuz erkeğin şamana eşlik ettiği de olur.”

Bozkurt (1999:36) İ.S. 576 ve İ.S. 6.-7 tarihli Çin kaynaklarının semahların İç Asya töre ve inançlarından kaynaklandığı görüşünü destekleyen şu bilgileri vermektedir:

“Hükümdar ve soydaşları Çin'de bilinmeyen ve hoş görülmeven biçimde gök ayını sırasında raks ederler. Ayinin sonunda kadın kamlar davullar çalarken Tabgaçlar Doğu kesimde yükselen kurban taşına doğru secde ederler.”

“Kök-Türkler bir ayak ile hareketli bir eksen oluşturan bir toplum üstünde dururlar. Denge sağlamak için kollarını yana kaldırırlar. Öbür ayaklarının yardımı ile fırtına gibi dönerler.” Kuzey Çin'de bir mezar taşında bu oyunu gösteren bir de çizim bulunur. Çizimde oyuncu sağ ayağı ile döner gibidir. Açılmış kollarının yenleri uçuşur. Oyuncunun önünde diz çökmüş birisi davul çalmaktadır.

Döne döne raks eden yabancı kızlar
Döne döne raks eden yabancı kızlar
Gönlünüz sanki bir saz, elleriniz sanki birer dümbelek
Sazlar ve dümbelekler çalınca, kollarımızı açtınız,
Döne döne durmadan dönerek, kar fırtınası gibi
Tek ayaküstünde sola ve sağa
Hiç durmadan, bin kere döndünüz, on bin kere döndünüz
Başka bir Çinli ozan ise bu oyunları şöyle anlatır:
Güzde daldan düşüp titreyen yaprak gibi
Kışın rüzgârına tutulup döndüler
Sanki gök kuşağı gibi bir hafif kumaş idiler.
Gökte fırtınalı bir rüzgâr gibi döndüler.
Bu ne zaman başladı, ne zaman bitecek.”

2. 2. 2. İslam Kaynağı Varsayımı:

Yaptığımız araştırmalar sonucunda semahların İslam'dan kaynaklandığı görüşü birtakım efsanelere dayanmaktadır. Bu konuyla ilgili dört önemli efsane saptanmıştır. Bozkurt (1999:37-42) bu efsaneleri Tanrı ile Cebrail, Muhammed ile Muaviye, Kırklar Cemi, Hacı Bektaşı Veli Hırka Dağı'nda başlıkları altında anlatmıştır.

2.2.2.1. Tanrı İle Cebrail

Bu efsane semahın Tanrı ile Cebrail'in arasında geçen bir diyalogdan doğduğunu belirtmektedir. Bayram(1999:37) bu efsaneyi şu şekilde anlatmıştır.

Tanrı Cebrail'i yarattıktan sonra katına çağırıp sorar:

-Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail:

-Sen sensin, ben benim, diye karşılık verir.

Tanrı bu yanıtı çok kızar ve Cebrail'i katından kovar.

Cebrail bu duruma çok üzüldü.

Gökyüzünde kollarını açar böylece durgun ve üzgün uçar. Bir süre sonra yorulur. Konacak yer arar. Fakat incek yer bulamaz. Yeryüzü henüz sularla kaplıdır. Bu sırada yeşil bir kubbe görür. İnmeye çalışırken içerden bir ses duyulur:

-Ey Cebrail niyaz et!

Cebrail niyaz eder. Kapı açılır, Cebrail içeri girer. Beş tane nur görür. Yeşil nurdan bir ses yükselir:

-Ey Cebrail, Tanrı sana bir kez daha aynı soruyu sorarsa ona "Ey Tanrı, sen yaratıcısın. Ben ise yaratılanım" de!

Bir süre sonra Tanrı yeniden Cebrail'i yanına çağırır. Aynı soruyu yineler:

-Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail bu kez:

-Ey Tanrı, sen yaratıcı, haluksun, ben ise bir mahlükum. Bu yanıtı onaylayan Tanrı:

-Ey Cebrail sen mürşidini bulmuşsun. Onun yanına git, diye buyurur.

Bu duruma Cebrail pek sevinir. Sevine gökyüzünde el, kol ve baş hareketleri ile uçarak türbeye girer.

Bu söylence halk arasında şöyle yorumlanır:"biz de Cebrail gibi, mürşidimize ulaşmak amacıyla ve onun duyduğu sevinci duymak için semah dönüyoruz."

2.2.2.2. Muhammed ile Muaviye

Bu efsane semahın bir ozanın deyişiyle kendinden geçen Muhammed'in gerçekleştirdiği birtakım hareketlerden doğduğunu belirtmektedir. Bayram(1999:38) bu efsaneyi şu şekilde anlatmıştır.

"Günlerden bir gün Muhammed katında bir ozanın deyişi okunur. Bu sırada Muhammed oşup kendinden geçer. O toplulukta bulunan Muaviye:

-Ey Tanrının elçisi ne güzel oynuyorsun, der.

Muhammed ona şu karşılığı verir:

-Sus Muaviye! Sevgilimin adı anılırken harekete geçmeyen kişi ulu değildir.

2.2.2.3. Kırkların Cemi

Alevi-Bektaşî topluluklarınca, cem ibadetinin temelini oluşturduğuna inanılan Kırklar Meclisi'nde semah ritüelinin doğduğu ifade edilmektedir. Efsaneye göre Hz. Muhammed'in Miraç'a çıkması olayından sonra gerçekleştirilen bir üzüm tanesinin Hz. Muhammed tarafından ezilerek suyunun Kırklara verilmesi (kırk kişiye pay edilmesi) ve Kırkların o suyu içip kendilerinden geçmesiyle yapılan bir takım hareketlerden semah ritüeli oluşmuştur. Bu efsane Alevi-Bektaşî topluluklarınca kulaktan kulağa yayılarak ve toplumların gerçekleştirdiği "Cem" törenleriyle semah ritüeli günümüze kadar gelmiştir. Ayrıca halk arasında bu efsanenin varyantları da bulunmaktadır. Bayram (1999:38) ise bu efsaneyi şu şekilde anlatmıştır.

"Hz. Muhammed bir sabah erken Mirac'a gidiyordu. Ansızın yoluna bir arslan çıktı. Arslan üzerine kükremeye başladı. Muhammed ne yapacağını şaşırды. Birden bir ses duydu:

-Ey Muhammed yüzüğünü arslanın ağzına ver!

Muhammed söyleneni yaptı. Yüzüğünü arslanın ağzına verdi. Arslan nişanı alınca sakinleşti. Muhammed yoluna devam etti. Göğün en yüksek katına erişti. Orda dostuna kavuştu. Onunla doksan bin söz konuştu. Bunun otuz bini şeriat üzerine idi. İnsanlara indi. Kalan altmış bini ise Ali'de sır oldu.

Cennette Hz. Muhammed'e bal, süt ve elmadan oluşan bir yemek geldi. Bunlar özellikle seçilmiş yiyeceklerdi. İnsan için sütün yüz yararı bulunuyordu. Balın peteği insanın mayası, sütün memesi ana rahmi, elmanın kabuğu derisi sayılırdı. Tanrı süte sevgiyi, bala aşkı, elmaya dostluğu bağışladı. Üçünü de cennet ürünü olarak insanlara yolladı.

Muhammed Miraç'tan dönerken şehirde bir kubbe gördü. Bu kubbe ilgisini çekti. Yürüyüp onun kapısına vardı. İçeride birileri sohbet ediyordu. Hz. Muhammed içeri girmek için kapıyı vurdu. İçerden bir ses geldi:

-Kimsin, ne için geldin? Diye sordu.

Hız Muhammed:

-Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Erenlerin güzel yüzlerini göreyim! Diye karşılık verdi. İçerden:

-Bizim aramıza peygamber sığmaz. Var peygamberliğini ümmetine yap, dediler.

Bunun üzerine Muhammed kapıdan çekildi. Tam gideceği sırada Tanrı'dan bir ses gelir.

-Ey Muhammed o kapıya var, buyurdu.

Tanrı'nın buyruğu üzerine Muhammed yeniden o kapıya varıp çaldı. İçerden:

-Kim o? diye sordular. Hız Muhammed:

-Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Mübarek yüzlerinizi göreyim, dedi.

İçerden:

-Bizim aramıza peygamber sığmaz. Ayrıca bize peygamber gerekli değil, dediler.

Tanrı'nın elçisi bu sözler üzerine geri döndü. Oradan uzaklaşacağı sırada tanrı yeniden buyurdu.

-Ey Muhammed, geri dön. Nereye gidiyorsun? Var o kapıyı arala, buyurdu.

Tanrı'nın elçisi yine o kapıya vardı. Kapının tokmağını çaldı. İçerden:

-Kimsin? diye ses geldi.

Yoktan var olmuş bir yoksul oğluyum. Sizi görmeye geldim. İçeri girmeme izin var mı? Diye karşılık verdi. Yeniden geri dönüp geldiğini bildirmedi.

O anda kapı açıldı, içerdekiler:

-Merhaba, hoş gelip uğurlar getirdin; gelişin kutlu olsun ey kapılar açarı! Diye karşılayarak içeri çağırdılar.

O mecliste Kırklar oturmuş aralarında söyleşiyorlardı.

Peygamber hazretleri:

Kutsal kapı hayırlar kapısı açıldı. Bismillahirrahmanirahim, diyerek önce sağ ayağını içeri alıp o kapıdan içeri girdi.

İçerde otuz dokuz inanmış can oturuyordu. Muhammed bakınca bunların yirmi ikisinin er, on yedisi bacı olduğunu gördü.

-Muhammed peygamber geldi, diye gaipten bir ses geldi. Muhammed'in içeri girmesi için inananlar ayağa kalktılar. Tümü ona yer gösterdi. Hz. Ali de o mecliste idi. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin yanına oturdu. Ama onun Hz. Ali olduğunu anlamadı. Hz. Muhammed'in aklında bir takım sorular belirdi. Bunlar kimler? Tümü aynı düzeyde. Büyükleri hangisi, küçükleri hangisi? diye düşündü. Soru sormayı gereksiz görüyordu. Ama dayamadı:

-Sizler kimlersiniz? Size kimler derler? Diye sordu.

İçerdekiler:

-Biz Kırklarız, diye karşılık verdiler.

H. Muhammed:

-Peki, sizin ulunuz kim, küçüğünüz kim? Ben anlamadım dedi.

Kırklar

-Bizim ulumuz da ulumuzdur. Küçüğümüzde uludur. Bizim kırkımız birdir, birimiz kırk, diye karşılık verdiler.

H. Muhammed:

-Ama biriniz eksik, o biriniz ne oldu? diye sordu.

Kırklar:

-O, birimiz Selman'dır. Taşraya çıktı. Pars'a gitti. Ama niçin sordun. Selman da buldu. Onu aramızda say, dediler.

H. Muhammed Kırklardan bunu göstermelerini istedi. O zaman Hz. Ali kutsal kolunu uzattı. Kırklardan biri''destur'' diyerek Hz. Ali'nin koluna bıçak vurdu. Hz. Ali'nin kolundan kan akmaya başladı. Bu sırada tüm Kırkların bileğinden kan akıyordu. O anda pencereden bir damla kan girip ortaya damladı. Bu kan taşrada bulunan Selman'ın kanydı. Sonra Kırklardan biri Hz. Ali'nin kolunu bağladı. Öbür Kırkların da tümünün kanı durdu.

O sırada Pars'tan Selman-ı Farisi'nin geldiğini gördüler. Selman bir üzüm tanesi getirdi. Kırklar bu üzümü getirip Hz. Muhammed'in önüne koydular:

-Ey yoksullar hizmetkârı, bir hizmet et de bu üzüm tanesini bize paylaşır, dediler.

H. Muhammed duruma baktı.''bunlar kırk kişi üzüm tanesi bir tane. Ben bu üzümü nasıl böleyim?'' diye düşünceye daldı. O anda Tanrı Cebrail'e:

-Sevgilim (Muhammed) zorda kaldı. Tez yetiş cennetten bir tabak al, ilet. O üzümü bu tabak içinde ezip şerbet eylesin, kırklara verip içsin, diye buyurdu.

Cebrail cennetten nurdan yapılmış bir tabak alıp Tanrı'nın elçisinin karşısına geldi. Tanrı'nın selamını ileterek o tabağı Muhammed'in önüne koydu.

-Şerbet eyle, ey Muhammed, dedi.

O sırada Kırklar,'' Hz Muhammed üzümü ne yapacak?'' diye seyrediyorlardı. Birden Hz Muhammed'in önünde nurdan tabağın belirdiği görüldü. Tabak güneş gibi ışıltı veriyordu. Hz Muhammed tabağın içine bir damla su koydu. Sonra parmağı ile o üzüm tanesini nurdan tabak içinde ezip şerbet eyledi. Tabağı Kırkların önüne koydu. Kırklar o şerbetten içtiler. Tümü ilk yaratılıştaki gibi sarhoş oldular. Oturdıkları yerden ayağa kalktılar. Bir kez '' Ya Allah'' diyerek el ele verdiler. Üryan büryan semaha girdiler. Muhammed de bunlarla birlikte semaha girdi. Kırkların semahı ilahi bir nur içinde sürdü. Semah ederken Hz. Muhammed'in başından mübarek imamesi düştü. İmame kırk parça oldu. Kırkların her biri bir parçasını aldı. O parçayı etek yapıp kuşandılar. Hz. Muhammed bunlara pirlerini ve rehberlerini sordu.

Kırklar:

-Pirimiz Şahımerdan Ali'dir, kuşkusuz, tartışmasız ve rehberimiz Cebrail Aleyhisselamdır, dediler.

Bunun üzerine Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin orada olduğunu anladı. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in yanına doğru yürüdü. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin geldiğini görünce saygı ve sevgi ile eğilerek Hz. Ali'ye yer gösterdi. Kırklar da Hz. Muhammed'e katılarak Hz. Ali karşısında saygı ile eğilerek yol açıp yer gösterdiler. Bu sırada Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin parmağındaki nişan-i mührü gördü.''

2.2.2.4. Hacı Bektaşı Veli Hırka Dağı'nda

Bu efsane semahın Hacı Bektaşı Veli ile abdallarıyla gerçekleşen olaydan doğduğunu belirtmektedir. Bayram(1999:42) bu efsaneyi şu şekilde anlatmıştır.

“Günlerden bir gün Hacı Bektaşı Veli abdallarıyla Hırka Dağı'na çıktı. Dağın üstüne gelince abdallara:

- Tez varın bir ateş yakın, dedi.

Abdallar çevreden çer çöp yığdılar. Sonra ateşlediler. Hünkâr ateş yanınca coşup semaha girdi. Abdallar da ona uydular. Kırk kez ateşi dolandılar. Derken Hacı Bektaş Veli hırkasını çıkarıp ateşe attı, çekildi. Hırka tümüyle yandı, kül oldu. Sonra Hünkâr o külü aldı savurdu:

Bu külün düştüğü yerden odun bitsin! Dedi. Dönüp makamına vardı. Bu andan itibaren bu dağın odunu günden güne çoğaldı. Abdallar girip keserler, getirip yakarlar, ısınırlardı. Bu yüzden o dağa ‘‘Hırka Dağı’’ dendi. Odunu kıyamete dek bitmez.”

3. ZİLE YÖRESİNDE İCRA EDİLEN SEMAHLARIN MÜZİKAL ANALİZİ

3.1. Kırklar Semahı

3.1.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.1: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	SOL	LA	Sib ²	DO	RE	Mib	Mib ²	Mİ	FA
1	2	16							
2	4		2	2	10				
3				2	14	2			
4	2		2	4	10				
5		2	2	6	8				
6		8	2	2	6				
7				4	10	4			
8				12	6				
9				4	8	6			
10			2	6	10				
11				4	14				
12			2	6	10				
13			2	2	12	2			
14			2	12	2	2			
15				6	10	2			
16				10	6	2			
17					14	4			
18	2	6		4	6				
19			4	12	2				
20				4	12	2			
21					16	2			
22	2		2	4	10				
23			1	9	8				
24				4	12	2			
25				6	20	2			
26	2			12	2	2			
27					12	6			
28							8		8
29					8		6		2
30					8		2		
31			4	6	6				
32					10				
33			2	8	4				

34					10				
SERBEST ÖLÇÜ		11	10	20	1				
36		8	2	8					
37	2		2	16					
38		12						6	
39								18	
40			2	4	4	8			
41					18				
42			2	6	8			2	
43					18				
44			2	10	5			1	
45		10	1	3	4				
46	4		1	13					
47			4	14					
48				3	8	7			
49			2		16				
50			4	12	2				
51		2	12	3	1				
52		12	5	1					
53		18							
54		18							
55					2			16	
56	2							16	
57				2	4			10	2
58			2	12	4				
59				3	7	7			1
60			2		16				
61			6	7	4				1
62		10	1	3	4				
63			2	15	1				
64			5	13					
65				3	8	7			
66			2		16				
67			4	12	2				
68		2	12	3	1				
69		12	5	1					
70		18							
71		18							
72					2			16	
73	2							16	
74				2	4	10			2
75			2	12	4				
76				3	7	7			1
77			2		16				
78			6	7	4				1
79		10	1	3	4				
80			2	15	1				
91			5	13					
82				3	8	7			
83			2		16				
84			4	12	2				
85		2	12	3	1				

86		12	5	1					
87		18							
88	2	14	2						
89					2			16	
90	2							16	
91			2	2	6	7			1
92			2	14	2				
93				5	7	6			
94			2		16				
95			4	8	5			1	
96		10	1	3	4				
97			3	14				1	
98			2		16				
99			4	12	2				
100		2	12	3	1				
101		12	5	1					
102		18							
103	2	16							
104					2			16	
105	2							16	
106				2	6	8			2
107			2	12	4				
108			2	2	8	6			
109					18				
110			4	9	4			1	
111		10	1	3	4				
112			2	15	1				
113			5	13					
114				4	7	7			
115			2		16				
116			4	12	2				
117		2	12	3	1				
118		12	5	7					
119		18							
120	2	14	2						
121			4	8	6				
122				18					
123			4	8	6				
124	2		2	14					
125			6	8	4				
126			2	16					
127			4	8	6				
128				18					
129			2	10	6				
130					2			16	
131	2							16	
132				2	2	14			
133			2	12	4				
134				3	8	6			1
135					18				
136			4	9	4			1	
137		10	1	3	4				

138			6	11	1				
139			4	14					
140				4	7	7			
141					18				
142			4	12	2				
143		2	12	3	1				
144		12	5	1					
145		18							
146		18							
147					2			16	
148								18	
149				2	6	10			
150			2	10	6				
151				4	10			4	
152			2		16				
153			2	10	5			1	
154		10	1	3	4				
155	4			8	5				1
156			1	17					
157				4	7	6			1
158					18				
159			4	12	2				
160		2	12	3	1				
161		12	5	1					
162		18							
163		18							
164	2	14	2						
165					2			16	
166	2							16	
167				2	4	12			
168			2	14	2				
169			1	2	10	5			
170					18				
171			6	7	4				1
172	4		3	9	2				
173			4	14					
174			4	6	4	2			2
175					18				
176			4	12	2				
177		2	12	3	1				
178		12	5	1					
179		18							
180		18							
181	2	14	2						
182					2			16	
183	2							16	
184				2	2	12			2
185			2	12	4				
186			2	2	10	4			
187					18				
188			4	10	2			2	
189		10	1	3	4				

190	4		2	9	3				
191			4	12	2				
192				3	7	8			
193					18				
194			4	12	2				
195		2	12	3	1				
196		12	5	1					
197		18							
198		18							
199		18							
200			6	10	2				
201			2	12	4				
202			4	4	8	2			
203	2		2	12	2				
204			2	6	6			4	
205			2	6	6	4			
206					18				
207					16	2			
208			2	6	8	2			
209			2	12	2	2			
210					16	2			
211					18				
212			4	8	4	2			
213			2	6	6	4			
214					16	2			
215					18				
217			2	10	4	2			
218			2	12	2	2			
219					16	2			
220					18				
221		4	9	6	2				
YEKÜN	60	633	453	1056	1168	241	16	310	29

Tablosu 3.2: Derece Sıralaması

RE	=	1168
DO	=	1056
LA	=	633
Sib ²	=	453
Mİ	=	310
Mib	=	241
SOL	=	60
FA	=	29
Mİb ²	=	16

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

16+29+60+241+310+453+633+1056+1168= 3966 onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

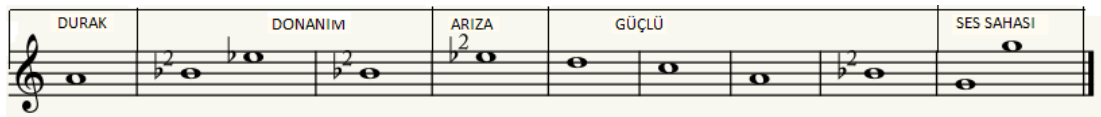
Mİb ² =	16X100/425	=	%3.76
FA =	29X100/425	=	%6.82
SOL=	60X100/425	=	%14.11
Mİb=	241X100/425	=	%56.70
Mİ=	310X100/425	=	%72.94
Sİb ² =	453X100/425	=	%106.58
LA =	633X100/425	=	%148.94
DO =	1056X100/425	=	%248.47
RE =	1158X100/425	=	%272.47

3.1.2. Kadanslar

Tam Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	RE
Yarım Kadans	:	DO
Yarım Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	Sİb ²

3.1.3. Ezginin Yapısı

La kararlı makamlarda güçlü perdeleri, RE-DO-LA-Sİb² perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre; birinci derece RE, ikinci derece DO, üçüncü derece Sİb² yarım kadans göstermektedir. Ayrıca ezginin birinci ve üçüncü bölümünün sonunda serbest kısımlar bulunmaktadır.

Şekil 3. 1. Ezginin ses yapısı

3.1.4. Ezginin Dizisi ve Aralıkları

Şekil 3. 2. Ezginin dizisi

3.1.5. Seyri: Çıkıcı-İnici

3.1.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM (HAYAL)

Ez di en gül ey le di ler.....r

O do..... lu da.....n bi ri..... iç ti..... Cüm le si de

ol du ha y ran Mü mü n müs lüm ba cı ga.....r daş

Hep gir di ler se ma ha El sun du lar

des ti ke ba De di.... ler ki ke re se fa...

Ye ti...ş ya Mu ham met Mus ta fa..... Mu ha.m met de

bi le..... gir di Kırk la rı nan se ma ha

Mu ha.....m met e vi ne.... var dı..... A li as lı

ta mam ol du Ha te.... mi ö nü ne koy du

E ve li sen sin A hi ri sen sin Ba tu nu sen Giz li sir lar

Sa na be yan De di se....t tah sın ya A li

Şah Ha ta yum bu lun dambu sı rın ö te si ne ö zü çü rük ev ra hu na maz ba ta sı na

II. BOLUM

(HAYAL)

X

Yö rü k o..... lu..... r

gö nü l ku..... şu Ev li ya.....

z

sö.....y le du.r da..... şı..... Ek sük lü gü.....

n Bi le n gi..... şı

w

en sin ha..... k ka..... sec dey le.....

(HAYAL)

X¹

si.....n E.....k sük hü gü.....m

y¹

bi le n zel ci.....n zel si.....n Te ce l li

ye yüz ler sü.....r sü.....n

Z¹

Mü ham me.....t me.....h raç tan e.....n

w

sin en sin ha..... k ka.....

(HAYAL)

sec dey le..... sin

E k sü k lü gü m bi le n gel di
 gel di Te ce l li ye
 yüz ler sü r sü n Mü ham me t
 me h raç tan e n di
 en sin ha k ka sec dey le
 sin A li yo lu
 dur yo lu mu z yo lu mu z Ha ka ma
 lım da r ha lı ma z
 Da yı m ü r fa n da dı lı
 mız en sin ha k ka
 sec dey le sin

A ^{A3} li ga te r u lu ga te r
 ga te r ^{Z3} ce mi mi z ka rk ^{A3}
 la ra ye te r ^{Z3} E re n le r
 ce Se ma h tu tar
 en sin ha k ka sec dey le ^W
 sin ^(HAYAL) j
 i ^{j1} r fa na gi ^B
 i ⁱ² ren ba ci lar ba ci la r ⁱ³ gor me si n ^{A4}
 a g n a ca la r
 Mu mu n mu s lu m hep ba ci ^{Z4}
 lar ^W En sin ha k ka
 sec dey le sin ^(HAYAL)

A l ma gö rü m a ra ba at lar

at la r i ş te me dan

Ko ş y i gi t le r yer yü rü n

de bi te n o t lar

En sin ha k ka sec dey le

(HAYAL)

sin

En sin ha k ka sec dey le

(HAYAL)

sin

Der bu da la dün ya fa ni

fa ni ve ren a lar

bir gün ca na bu sı ra

ka n mu yan A li m A li m

En sin ha k ka sec dey le

(HAYAL)

sin

Ca...n Ha ta ya...m o...l du ta ma...m
 ta ma...m iş te ge...l di
 sa hi...p za...n ma...n yar dım cı...
 ma...z On i ki i...mam
 En sin ha...k ka... sec dey le...
 sin
III. BÖLÜM
 Be n de de ri...m Ha sa...n
 Hü se... yin ver di Zey nel ba kar
 Ca fer r Sa da ga er di Ka zım Ri za
 Şah da ga der ma mı ver di
 a...s ke ri meh di ye... bir ni... yaz
 ey le Ka len der ab da lm bir ni yaz ey le

3.1.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şema:

$$I. \text{Bölüm} = (a+b+a^1+a^2+a^3+a^4+a^5+c+b^1+d+b^2+d^1+b^3+e+f+g+p)$$

$$II. \text{Bölüm} = A(x+y+z+w)+A^1(x^1+y^1+z^1+w)+A^2(x^2+y^2+z^2+w)+A^3(x^3+y^3+z^3+w)+B(j+j^1+j^2+j^3)+A^4(x^4+y^4+z^4+w)+A^5(x^5+y^5+z^5+w)+A^6(x^6+y^6+z^6+w)+A^7(x^7+y^7+z^7+w)$$

$$III: \text{Bölüm(Yeldirme)}= C(v+v^1)+D(u^1+u^2+u^3+s)$$

Eser; üç bölümden oluşmaktadır;

I. Bölüm; Giriş (kırkların semaha girişi) olarak adlandırılmaktadır ve hayal olarak ifade edilen bir motifle başlamaktadır.

“Hayal: yörede sıkça rastlanan bir motiftir. Genellikle uzun havalarda hayal bölgesine daha sık şekilde rastlanmaktadır. İrticali yaratış sırasında, âşıklar veya yöre sanatçıların “hayal”i yaratmasının sebebi ezgiyi ve sözleri kafasında toplamak istemesindedir.

Ritmik ezgilerde de bu tür hayallere rastlanmaktadır. Hayal, karara geldikten sonra karar üzerinde iki veya üç ses içinde tekrarlanarak yeni bir dokunun hazırlanmasına yardımcı olur.” (Akdemir;1997:45)

Hayal ile başlayan ezgi cümleciklerle devam etmektedir. Bu cümlecikler; “ a ”, “ b ”, “ a¹ ”, “ a² ”, “ a³ ”, “ a⁴ ”, “ a⁵ ”, “ c ”, “ b¹ ”, “ d ”, “ b² ”, “ d¹ ”, “ b³ ”, “ e ”, “ f ”, “ g ”, “ p ” şeklindedir.

II. Bölüm; Niyazlaşma olarak adlandırılmaktadır. Bu bölümde semah dönen kişiler oturarak niyaz etmektedirler. Müzikal olarak birbirinin tekrar eden benzer A cümlesi ve bir B cümlesinden sonra tekrar A cümlesine benzer müzik cümlesiyle devam edip son bulmaktadır. A cümlesi “ x ”, “ y ”, “ z ”, “ w ” motiflerinden ve B cümlesi ise “ j ”, “ j¹ ”, “ j² ”, “ j³ ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

III. Bölüm; Yeldirme olarak adlandırılmaktadır. Bu bölüm ise bir C cümlesi ile D cümlesinin birleşmesinden oluşarak ezgi son bulmaktadır. C cümlesi “ v ”, “ u ” cümleciklerinden, D cümlesi ise “ u¹ ”, “ u² ”, “ u³ ”, “ s ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.1.6.2. Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A,B,C,D sembolleri müzik cümlelerini

a, b, c, d, e, f, g, p, v, u, s semboller cümlecikleri

x, y, z, w, j, sembolleri motifleri

A¹ ve a¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir

3.1.7. Motif İncelemesi

3.1.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays a musical score for the Kırklar Semahı, consisting of ten staves of music. Each staff contains a melodic line with various rhythmic patterns and accidentals. Above each staff, numbers are placed to indicate the number of times a specific motif or note is repeated within that staff. The numbers are: 66, 5, 100, 104, 26, 35, 1, 17, 2, 49, 4, 31 (Staff 1); 3, 26, 3, 2, 25, 1, 18, 5, 4, 19 (Staff 2); 2, 7, 10, 5, 7, 3, 4, 4, 1, 1 (Staff 3); 1, 4, 1, 6, 5, 10, 2, 2 (Staff 4); 4, 1, 2, 9, 24, 3, 1, 40, 33 (Staff 5); 1, 4, 3, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1 (Staff 6); 19, 1, 1, 1, 7, 17, 13, 9 (Staff 7); 12, 8, 11, 6, 7, 4, 1 (Staff 8); 1, 10, 1, 5, 1, 2, 1 (Staff 9); 1, 1, 1 (Staff 10).

Şekil 3. 3. Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar

3.1.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3.4. Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar

3.1.8. Usul İncelemesi

3.1.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi birleşik usulden oluşmaktadır.

8 9

8 , 8' lik olarak görülmektedir.

3.1.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 221 ölçüden oluşmaktadır.

$$\begin{array}{rclclcl} 9 & \text{zamanlı} & 2+2+2+3 & = & 214 & \text{ölçü} \\ 8 & \text{zamanlı} & 3+2+3 & = & 7 & \text{"} \end{array}$$

olarak görülmektedir.

3.1.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Kafiye Çeşitleri	Nazım Şekli	Nazım Türü
Ezdi engül ¹ eylediler	a	ikilik,	4+4 = 8	Redif,	Semai	Nefes
O doludan biri içti	b	üçlük,	4+4 = 8	Yarım		
Cümleside oldu hayran	c	beşlik	4+4 = 8	Kafiye		
Mümin müslüm bacı gardaş	d		4+4 = 8			
Hep girdiler semaha	e		4+3 = 7			
El sundular desti keba ²	e		4+4 = 8			
Dediler ki kere sefa	e		4+4 = 8			
Yetiş Muhammet Mustafa	e		5+3 = 8			
Muhammet'te bile girdi	b		4+4 = 8			

¹ Engül: Kırklar Meclisinde içilen bir üzüm tanesinin suyu

² Desti keba: Hep birlikte

Kırklarınan semaha	e	4+3 = 7
Muhammet evine vardı	b	3+5 = 8
Ali aslı tamam oldu	b	4+4 = 8
Eveli sensin ahiri sensin batunu sen	f	5+5+5= 15
Gizli sırlar sana beyan	f	4+4 = 8
Dedi settahsın ³ ya Ali	g	5+3= 8
Şah Hatayım bulundum	e	4+3= 7
Bu sırrın ötesine	e	3+4= 7
Özü çürük ervahına mazbatasına	e	4+4 =8

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaksız “semai” dir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif ve yarım kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 7’li ve 8’li hece ölçüsü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan dizeler de bulunmaktadır.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Hece	Kafiye	Nazım Nazım
Birimi Durağı Çeşitleri Şekli Türü				
Yörük olur gönül guşu	a	dörtlük 4+4 = 8	Redif,	Semai Nefes
Evliya söyledir daşı	a	beşlik 3+5 = 8	Yarım	
Eksüklüğün bilen kişi	a	4+4 = 8	Tam	
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8	Zengin	
Kafiye				
Eksüklüğüm bilen gelsin	b	4+4 = 8		
Tecelliye ⁴ yüzler sürsün	b	4+4 = 8		
Muhammet mehraçtan ensin	b	3+5 = 8		
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8		

³ Settah: Allah

⁴ Tecelli: Hakka secde etmek

Eksüklüğüm bilen geldi	c	4+4 = 8
Tecelliye yüzler sürdü	c	4+4 = 8
Muhammet mehraçtan endi	c	3+5 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8
Ali yoludur yolumuz	d	5+3 = 8
Haka malumdur halımız	d	5+3 = 8
Dayım ürfanda dilimiz	d	5+3 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8
Ali gater ⁵ ulu gater	e	4+4 = 8
Cemimiz kırklara yeter	e	3+5 = 8
Erenlerce semah tutar	e	4+4 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8
İrfana giren bacılar	f	3+5 = 8
Görmesin ağrı acılar	f	3+5 = 8
Mümün müslüm hep bacılar	f	4+4 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8
Alma gözüm araba atlar	f	4+4 = 8
İşte meydan koç yiğitler	f	4+4 = 8
Yeryüzünde biten otlar	f	4+4 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8
Der budala ⁶ dünya fani	a	4+4 = 8
Veren alır birgün canı	a	4+4 = 8
Bu sıra kanmayan Alim	a	3+5 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8

---

⁵ Gater: Ulu, Allah

⁶ Der budala: Abdal olmak, 12 İmam yoluna kul olmak

Can Hatayım oldu tamam	g	4+4 = 8
İşte geldi sahip zaman	g	4+4 = 8
Yardıçımız on iki imam	g	4+4 = 8
Ensin hakka secdeylesin	b	4+4 = 8

Bende derim Hasan Hüseyin verdi	c	4+7 = 11
Zeynel bakır Cafer Sadı'ga erdi	c	4+7 = 11
Kazım Rıza Şah dağın dermanı verdi	c	4+8 = 12
Askeri mehdiye bir niyaz eyle	ğ	6+5 = 11
Kalender Abdalım bir niyaz eyle	ğ	6+5 = 11

Ezgi, yapısı bakımından bağlantıları bir mısra olan “semai” dir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 8’li, 11’li ve 12’li hece ölçüsünü göstermektedir.

3.2. Gönüller Semahı

3.2.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.3: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	LA	Sib ²	DO	RE	Mi	Fa# ³	SOL
1		0,5	6,5	4	7		
2			0,5	1,5	7,5	0,5	8
3		1,5	10	6,5			
4		1	9	5	2,5		
5		0,5	6,5	4	7		
6			8	4,5	4		
7			10	4,5	2		
8		0,5	6,5	4	7		
9			0,5	1,5	7,5	0,5	8
10		2	9,75	4,5	0,5	0,5	
11		1	9	5	2,5	0,5	
12		0,5	6,5	4	7		
13		1	7,5	5,5	3		
14		0,5	10,5	4,5	1		
15		0,5	6,5	4	7		
16			0,5	1,5	7,5	0,5	8
17		1,5	10	6,5		0,5	
18		0,5	9	4,5	2,5	0,5	
19		0,5	6,5	4	7		
20		1,5	7,5	5	4		
21		1,5	12	3,5	1		
22		0,5	6,5	4	7		
23			0,5	1,5	7,5	0,5	8
24		1,5	8,5	7,5			
25		1,5	9	4,5	2,5		
26		0,5	6,5	4	7		
27		0,5	8	5	3,5		
28		1,5	12	3,5	1		
29		0,5	6,5	4	7		
30			0,5	1,5	7,5	0,5	8
31		1,5	10	6,5			
32		1,5	9	4,5	2,5		
33		0,5	6,5	4	7		
34		0,5	10,5	4,5	2,5		
35		1,5	11	4,5	1	1	
36		0,5	6,5	4	7		
37			0,5	1,5	7,5	1,5	7
38		2	13	3			
39		0,5	6,5	4	7		
40		0,5	11,5	3,5	2,5		
SERBEST KISIM	4	1	3	8	6		
42	16						2
43	16						2
44	4	2	4	8			

45				18			
SERBEST KISIM	11	10	10	14			
47			5				2
48			7				2
49			7	2	4		
50			1	2	4		
51			2	4	1		
52			1	2	4		
53			7				
54			3	2	2		
55			3	3	1		
56			1	2	4		
57			7				
58			1	1	5		
59					7		
60					7		
61				2	5		
62			3	1	3		
63					7		
64					7		
65				7			
66			1	2	4		
67					7		
68			4	2	1		
69			7				
70			3	2	2		
71			3	3	1		
72			1	2	4		
73			7				
74							12
75						12	
76					12		
77				2	8		2
78			1	3,5	5,5		
79			4	2	6		
80					10		2
81					12		
82				3	13		2
83		1	3	2	6		
84					10		2
85				10	2		
86			3	2	2		
87			3	3	1		
88		1		2	4		
89			11				
YEKÜN	51	45,5	411,8	280	345	19	75

Tablo 3.4: Derece Sıralaması

DO	=	411,75
Mİ	=	345
RE	=	280
SOL	=	75
Sib ²	=	45,5
LA	=	51
FA# ³	=	19

Ezginin tamamının değerler toplamı

$19+51+45,5+75+280+345+411,75=1227,25$ onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

FA# ³	=	$19 \times 100 / 425$	=	%4,47
LA	=	$51 \times 100 / 425$	=	%12
Sib ²	=	$45,5 \times 100 / 425$	=	%10,70
SOL	=	$75 \times 100 / 425$	=	%17,64
RE	=	$280 \times 100 / 425$	=	%65,88
Mİ	=	$345 \times 100 / 425$	=	%81,17
DO	=	$311,75 \times 100 / 425$	=	%73,35

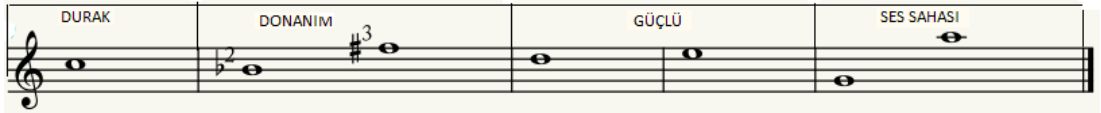
3.2.2. Kadanslar

Tam Kadans : DO

Yarım Kadans : Mİ

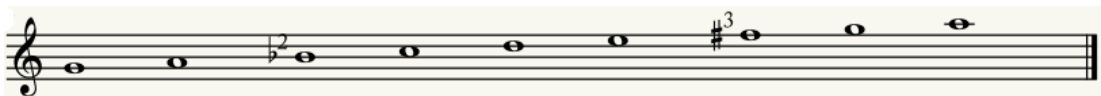
3.2.3. Ezginin Yapısı

Do kararlı makamlarda güçlü perdeleri, RE-Mİ perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre; Mİ yarım kadans göstermektedir. Ayrıca ezginin birinci ve ikinci bölümlerinde serbest kısımlar bulunmaktadır.

Şekil 3. 5: Ezginin ses yapısı

3.2.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 6: Ezginin dizisi

3.2.5. Seyri: İnici

3.2.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM.

a

Hak Mu ham med A li..... do lu gön der mi.....ş

b

Bir sen üç gül yüz lü ca nım bir de ba na ver

Gel ha ley li de ley li de bir de ba na ve.....r

c

Hün kar ha cı be...k daş ca nı...m ve lim aş kı na....

q

Bir sen ü.....ç gül yüz lü..... m bir de ba na ve.....r

a¹

Pa yım ge li re ren le rin pa yı.....n da.....n

b¹

Mu ham met ne.....s li.n den ca nı.....m A li so yun dan

Gel ha le.....y li de ley li de bir de ba na ver

B¹
 Kır la rın ez dü gü ca n...m en gül su yun da.....n
 Bir sen üç..... gül yüz lü m bir de ba ba ver

A²
 Kim is ti yo şu dün ya da dur ma....k da.....
 Mu ham met ha te..... min ca n...m ver di par mak da.....n
 Gel ha le.....y li... de ley li de ver di par mak dan

B²
 Cen ne ti a... le den ca rı...m a kan ır mak da.....n
 Bir sen üç gül yüz lü m bir de ba na ve.....r
 Şu dün ya..... da ca nım se te bir ku lu.....m

A³

v² **u⁷**

Mü ham met miñ raç da ca nı.....m da nuş du da nu.....k

t³ **u⁵**

Gel ha le.....y li..... de ley li de... da nuş du da nuk

x **y**

t⁶ **u³**

B³

Fe le yi ne..... lin den ca nı.....m yü re yim ya nu.....k

t⁵ **u¹**

Bir sen ü.....ç gül yüz lü m bir de ba na ve.....r

x **y**

a³

z² **w¹**

Şu dün ya da... can ti ti rer ö lü.....m de.....n

v¹ **u**

b⁴

E yer lu zı nı..... san ca nı.....m gel tut e lim de.....n

t³ **u⁵**

Gel ha le.....y li..... de ley li de... ca nm e lim den

x **y**

c

t⁷ **u⁸**

B⁴

q⁴

Kırk lar ın i.....ç dü gu ca nm do lu nan gül de.....n

t⁸ **u¹**

Bir sen ü.....ç gül yüz lü.....m bir de ba na ve.....r

Hü se yin ab da... lım ge lir e vi...n de...n
 Yer ler gök ler ca nım ti ti ri yor vi...r din den
 Kır la rın i.....ç du gu ca nım do lu nan gül den
 Bir sen üç gül yüz lüm bir de ba na ver gel de ge.....l
 As lan dan pay al ma.....ş
 Mert oğ lu mert de.....n
 Aç ma be nim de şu si..... ne me de.....rt ek le A gü lü.....m
 A ca nı.....m
 Koy du be ni fi.....ga...n i le ga m i le zü luf le ri
 Top top ol mu...ş ne mi le

x y
 z³ w¹ A⁵
 v² u⁹
 x y
 r⁹ u¹⁰ C
 r (HAYAL)
 P
 o
 n II.BÖLÜM
 m 2 1 1¹
 r² r³
 k m F
 g h
 r²

-Ay n lr ken
 ve da laş tu be nim le a ca nı.....m
 Ay n lr ken ve da laş tu be nim le
 Ay n lk ker va ru geç ti ca na rum

3.2.6.1. Gönüller Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması:

I. Bölüm: $A[a(z+y+z+w)+b(v+u+t+u^1)]+B[c(x+y)+q(t^1+u^2+t^2+u^1)]+A^1[a^1(x+y+z^1+w^1)+b^1(v^1+u^2+t^3+u^2)]+B^1[c(x+y)+q^1(t^4+u^3+t^5+u^4)]+A^2[a^1(x+y+z^1+w^1)+b^2(v^1+u+t^3+u^5)]+B^2(c(x+y)+q^2(v^2+u^3+t^5+u^6)]+A^3[a^2(x+y+z^2+w^3)+b^3(v^2+u^7+t^3+u^5)]+B^3+(c(x+y)+q^3(t^6+u^3+t^5+u^1)]+A^4[a^3(x+y+z^2+w^1)+b^4(v^1+u+t^3+u^5)]+B^4[c(x+y)+q^4(t^7+u^8+t^8+u^1)]+A^5(a^4(x+y+z^3+w^1)+b^5(v^2+u^9))+C(a^5(x+y+t^9+u^{10}))+r]+D(p+o+n+m)$

II. Bölüm: $E(i+i^1+i^2+i^3)+F(k+g+h)+E^1(i^2+i^1)+G(j+e+j^1+f+d)+E^1(i^2+i^1)$

Eser iki bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm: Ağırlama olarak adlandırılır. Müzikal olarak A ve B olmak üzere iki ayrı cümlelerin tekrarları ve benzerleriyle birlikte bir A cümlesini anımsatan ancak son kısmında serbest bir “r” cümlecığı bulunan C cümlesi ve II. Bölüme geçişte köprü olarak kullanılan bir D cümlesinden oluşmaktadır. “A” cümlesi “a” ve “b” cümleciklerinden, “a” cümlecığı “z”, “y”, “z”, “w” motiflerinden, “b” cümlecığı “v”, “u”, “t”, “u¹” motiflerinden oluşmaktadır. Benzer cümleler ise birbirinin üssü şeklinde devam etmektedir. C cümlesi ise; “a⁵” ve “r” cümleciklerinden, “a⁵” cümlecığı ise; “x”, “y”, “t⁹”, “u¹⁰” motiflerinden oluşmaktadır. Köprü olarak kullanılan D cümlesi ise; “p”, “o”, “n”, “m” cümleciklerinden oluşmaktadır.

II. Bölüm: Yeldirme olarak adlandırılır. Müzikal olarak genelde bir E cümlesi ve benzerleriyle birlikte aralarına F ve G cümlelerinin gelmesiyle oluşmaktadır. E cümlesi “i”, “i¹”, “i²”, “i³” cümleciklerinden oluşmaktadır. F cümlesi “k”, “g”, “h” cümleciklerinden, G cümlesi ise; “j”, “e”, “j¹”, “f”, “d” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.2.6.2. Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A, B, C, D, E, F, G sembolleri müzik cümlelerini

a, b, r, k, g, h, i, p, o, n, m, j, e, f, d sembolleri cümlecikleri

z, y, z, w, v, u, t, x, y, p, o, n, m sembolleri motifleri

A¹ ve u¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.2.7. Motif İncelemesi

3.2.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays a musical score for a melodic motif, consisting of ten staves of music. Each staff is annotated with numbers (1-8) indicating the frequency of repetition for specific notes or groups of notes. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, often beamed together. The repetition counts are as follows:

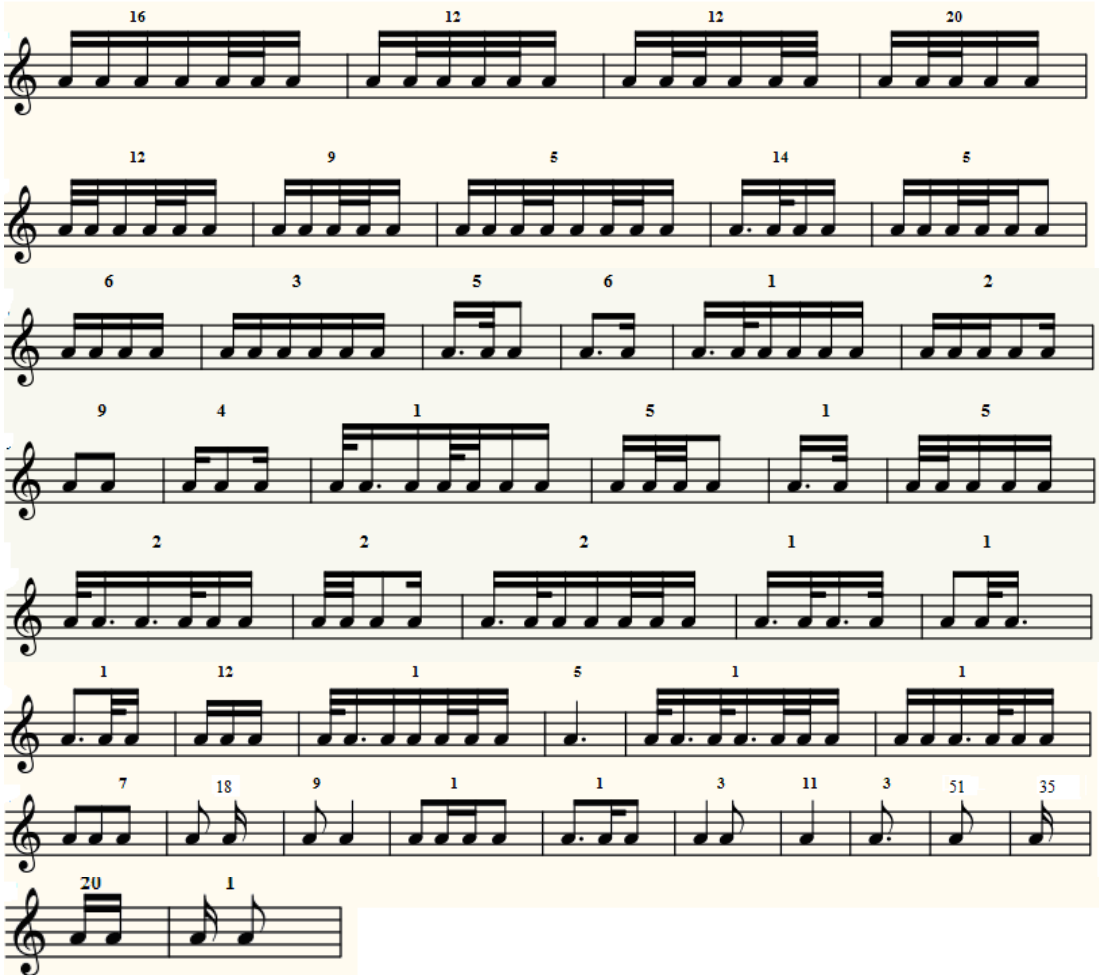
- Staff 1: 1, 1, 3, 2, 1, 3, 1, 1, 8
- Staff 2: 5, 2, 1, 4, 1, 6, 3, 6, 1, 1
- Staff 3: 1, 1, 1, 6, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1
- Staff 4: 7, 4, 10, 14, 2, 7, 2, 11, 21, 1, 2, 16
- Staff 5: 12, 12, 12, 12
- Staff 6: 1, 6, 1, 6, 1
- Staff 7: 5, 1, 1, 6, 5
- Staff 8: 5, 1, 3, 2, 4
- Staff 9: 1, 1, 5, 6, 4
- Staff 10: 5, 1, 5, 8, 5
- Staff 11: 3, 2, 1, 5, 1
- Staff 12: 2, 1, 1, 1

Şekil 3. 7: Gönüller Semahı'nda melodik varyantlar

3.2.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 8: Gönüller Semahı'nda ritmik varyantlar

3.2.8. Usul İncelemesi

3.2.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi birleşik ve karma usullerden oluşmaktadır. Bunlar;

9 7 6 10
8, 16, 8, 16'lık olarak görülmektedir.

3.2.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 89 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

9	zamanlı	3+2+2+2	=	40	ölçü
9	“	2+2+2+3	=	4	“
9	“	3+3+3	=	1	“
10	“	3+3+2+2	=	1	“
7	“	3+2+2	=	23	“
7	“	2+2+3	=	8	“
6	“	3+3	=	10	“

olarak görülmektedir.

3.2.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri

Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım

Birimi Durağı Çeşitleri Şekli Türü

Hak Muhammet Ali dolu göndermiş	a	İkilik	6+5= 11	Redif,Koşma Nefes
Bir sen üç gül yüzlü canım birde bana ver	b	Dörtlük	6+5= 11	Yarım
Gelha leylide leylide birde bana var	b		4+7= 11	Tam
Hünkar Hacı Bektaş canım velim aşkına	c		6+5= 11	Zengin
Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b		6+5= 11	Kafiye
Payım gelir erenlerin payından	d		4+7= 11	
Muhammet neslinden canım Ali soyundan	d		6+5= 11	
Gel ha leylide leylide Ali soyundan	d		4+7= 11	
Kırkların ezdiği canım engül suyundan	d		6+5= 11	
Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b		6+5= 11	
Kim istiyo şu dünyada durmakda	e		4+7= 11	
Muhammet hatemin ⁷ canım verdi parmakdan	d		6+5= 11	
Cenneti aleden canım akan ırmaktan	d		6+5= 11	

⁷ Hatem: Parmağa takılan yüzük

Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b	6+5= 11
Şu dünyada canım sete bir kulum	f	6+5= 11
Muhammet mihraçta canım danuşdu danuk ⁸	g	6+5= 11
Gel ha leylide leylide danuşdu danuk	g	4+7= 11
Feleğin elinden canım yüreğim yanuk	g	6+5= 11
Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b	6+5= 11
Şu dünyada can titirer ölümden	d	5+6=11
Eyer Hızırısan canım gel tut elimden	d	6+5= 11
Gel ha leylide leylide canım elimden	d	4+7= 11
Kırkların içdüğü canım doludan gülden	d	6+5= 11
Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b	6+5= 11
Hüseyin Abdalım gelir evinden	d	6+5= 11
Yerler gökler canım titiriyor vırdından ⁹	d	4+7= 11
Kırkların içdüğü canım doludan gülden	d	6+5= 11
Bir sen üç gül yüzlüm birde bana ver	b	6+5= 11
Aslandan pay almış mert oğlu mertden	d	6+5= 11
Açma benimde şu sineme dert ekle	h	4+7= 11
Koydu beni figan ile gam ile	h	4+7= 11
Zülüfleri toptop olmuş nem ile	h	4+7= 11
Ayrılrken vedalaştı benimle	h	4+7= 11
Ayrırlık kervanı geçti cananım	l	4+7= 11

Ezgi, yapısı bakımından bağlantısı ikinci mısra olan “koşma” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li hece ölçüsünü göstermektedir.

⁸ Danuk:Konu

⁹ Vırdından: Zikretmek

3.3. Pervaz Semahı

3.3.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.5: Değer Tablosu

ÖLÇÜLER	FA	Fa# ³	SOL	LA	Sib ²	DO	RE	Mİ
1			2	10	2	4		
2					2	14	2	
3			2	6	6	2	2	
4					4	14		
5					6	8	4	
6				8	2	4	4	
7				6	6	4	2	
8				10	6	2		
9				6	6	4	2	
10				18				
11			8	8				
12				2	4	10	2	
13				4	4	8	2	
14					2	16		
15				2	4	6	6	
16				8	2	4	4	
17				6	6	6		
18				8	10			
19				8	6	4		
20				18				
21				18				
22	2					2	8	6
23				2	4	10	2	
24			4	4	2	6	2	
25				2	2	14		
26				6	4	6	2	
27				2	2	12	2	
28			4	4	2	6	2	
29				4	2	10	2	
30			2	6	2	6	2	
31				2	4	10	2	
32			2	6	2	6	2	
33				2	2	14		
34				2	10	2	4	
35				8	2	4	4	
36				6	6	4	2	
37				8	10			
38				6	6	4	2	
39				18				
40				18				
41			2	14	2			
42						2	6	10
43				2	2	12	2	
44			4	4	2	6	2	
45				4	2	10	2	

46				2	4	10	2	
47				4	2	10	2	
48				8	2	6	2	
49				4	2	10	2	
50				8	2	6	2	
51				2	4	10	2	
52				8	2	6	2	
53					6	8	4	
54				2	10	2	4	
55				8	2	4	4	
56				6	6	4	2	
57				8	10			
58				6	6	4	2	
59				18				
60		4	6	8				
61				2	4	10	2	
62				4	6	6	2	
63					2	16		
64				2	4	8	4	
65				8	2	4	4	
66				6	6	6		
67				8	10			
68				6	8	4		
69				18				
70			2	14	2			
71						2	6	10
72				2	4	10	2	
73			4	4	2	6	2	
74				4	2	10	2	
75			2	6	2	6	2	
76				4	4	8	2	
77				6	4	6	2	
78				4	2	10	2	
79			4	4	2	6	2	
80				4	4	8	2	
81			4	4	2	6	2	
82					2	16		
83				2	10	2	4	
84				8	2	4	4	
85				6	6	4	2	
86				8	10			
87				6	6	4	2	
88			2	16				
89		4	6	8				
90				2	4	10	2	
91				4	6	6	2	
92					2	16		
93				2	4	8	4	
94				8	2	4	4	
95				6	6	6		
96				8	10			
97				6	8	4		

98				18				
99							6	12
100				2	4	10	2	
101			2	6	2	6	2	
102					2	16		
103				2	4	10	2	
104				4	4	8	2	
105			4	4	2	6	2	
106					2	16		
107				4	6	6	2	
108				4	4	8	2	
109			4	4	2	6	2	
110					2	16		
111				2	8	2	4	
112				8	2	4	4	
113				6	6	4	2	
114				8	10			
115				6	6	4	2	
116				18				
117		4	6	8				
118				2	4	10	2	
119				4	6	6	2	
120					2	16		
121				2	6	6	4	
122				8	2	4	4	
123				6	6	6		
124				8	10			
125				6	8	4		
126				18				
127			2	5	1			
128			2	5	1			
129			3	4	1			
130				5	1	2		
131			1,5	5	1	0,5		
132			1	5	1	1		
133			2,5	4	1	0,5		
134				5	1	1	1	
135			1,5	5	1	0,5		
136			1,5	5	1	0,5		
137			1			6	1	
138					1,5	5,5	1	
139					1	6	1	
140					1,5	5,5	1	
141						0,5	3	4,5
142					3	5,5	1,5	
143			1		2,5	3	1,5	
144			1		2	3,5	1,5	
145			1		1	5	1	
146	3						1	4
147					1	5	2	
148			1		1	5,5	0,5	
149			1			7		

150	2						1	5
151					2	3,5	2,5	
SERBEST ÖLÇÜ			53,5	9	88	106,5	31	26,5
YEKÜN	7	12	150,5	783	580,5	900	265,5	78

Tablo 3.6: Derece sıralaması

DO	=	900
LA	=	783
Sib ²	=	580,5
RE	=	265,5
SOL	=	150
Mİ	=	78
FA# ³	=	12
FA	=	9

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

9+12+78+150+265,5+580,5+783+900= 2,778 onaltılıktır.

Ezginin içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

FA	=	9X100/425	=	%2,11
FA# ³	=	12X100/425	=	%2,81
Mİ	=	78X100/425	=	%18,35
SOL	=	150X100/425	=	%35,29
RE	=	265,5X100/425	=	%62,42
Sib ²	=	580,5X100/425	=	%136,58
LA	=	783X100/425	=	%184,23
DO	=	900X100/425	=	%211,76

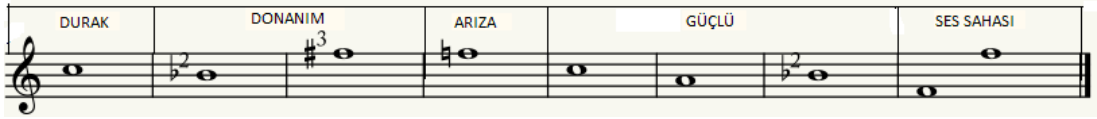
3.3.2. Kadanslar

Tam Kadans	:	DO
Yarım Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	Sib ²

3.3.3. Ezginin Yapısı

DO kararlı ezgilerde güçlü perdeleri, LA-Sib² perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre; birinci derece LA, ikinci derece Sib² yarım kadans göstermektedir. Ayrıca birinci ve

ikinci bölümlerin sonunda serbest kısımlar bulunmakla birlikte, üçüncü bölüm tamamen serbest yapıdadır.

Şekil 3.9: Ezginin ses yapısı

3.3.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3.10: Ezginin dizisi

3.3.5. Seyri: Çıkıcı- İnici

3.3.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I: BÖLÜM

x y

z

w w¹

v

Şah il lal lah i la lah şah il la... lah A

u

lah A li m bir sü n gü ze pi ri m ey val

(HAYAL)

lah şah şa ha m ey val lah

t

Şa fa t dur da şa h Mu ham met Mus ta

s

fa Dert li yim de di me der man is te

s¹

rim Hü da yet bir se n A

p

li ye Mur ta za Dert li yim der di me

der man is te rim şah der man is te rim

(HAYAL)

*t*¹
İ mam Ha sa...n

*B*¹
bu lu...n du... kır mı za ta... cı

*s*²
Şa Hü se yin Zey ne...l fa ka... r du va cı

*s*³
İ mam Ca fe...r e... li... n de di...r i la

p
cı Dert li yim der di me... der man is te

*v*¹
rim şah der man is te rim Şah ü lal lah

i... l la... l lal şah ü lal lah

*u*¹
A li m bir sün gü ze... l pi ri m ey val lah şah

*A*¹
Şa hu me ey val lah

f
Mü...r şü dü Mü... sa... yı... ka zım İ ri...

*s*⁴
za İ ri... za yı se... ve... n

*s*⁵
çe...k mi ye ce za Ta gı na ga

*B*²

ya.....r da.....m ey le sen bi ze Dert li yim der

di me..... der man is te rim şah der man is te

rim Şah il lal lah i..... la..... lah şah il lal

lah A li m bir sü.....n gü ze.....l pi ni..... m ey val A¹

lah şah şa hu me ey val lah As ke ni meh ti

me.....l he.....m ey le ya ra..... ya

A şa..... ğa na me..... yi.....l ver me a ra ya

Ze fil ben de ge.....l di.....m mür vet de me ye B³

Dert li yim der di me..... der man is te rim şah der man is te

rim Şah il lal lah i.....l la.....l lah şah il lal

lah A li.....m bir sün gü ze.....l pi ni..... m ey val A²

lah şah şa hu me ey val lah Şah de dim II.BÖLÜM

C

vah de dim sıt ku na na l lah de dim Kırk se fa sü

D

re sü..... re En dim ku yu di bi..... ne E yıl dim su

E

ıç me ye Per vaz vur dum uç ma ya al ça cık ki raz da lı

F

Dı bin de ye şil ha lı ya Mu ham met ya A li Gel di şa hun ha ya li

G

Şah bi ze ne fe sin ver di ha yır ne fe sin ver di mü mi ne se fa sin ver di

H

mün kü re ce fa sin ver di Bu yol e ren le rin dir çar ka gi ren le rin dir

I

bu yo la eğ ri siğ maz doğ ru ge len le rin dir Şah ha ta yım yaz gel di

J

sağ e lin den saz gel di E vel kırk la nın ce mi ne ceb ra yı nan kızı gel di

K

III. BÖLÜM

Şah şa ha kar şı ca nı.....m

L

E ren ler bir ni yaz ka la.....r Der ga ha kar şı ca nı.....m

M

Tev hit ke ma lin bul du.....

yol er kan ye rin al dı Hep gö nül ler bir ol du

ye tiş Mu ha..... m met A li

Çe ke rim aş kın va vı ru ce me ko ma yun ha vı ru

Se ve niz A li so yu ru A li bi zim pi ri miz dir

Şa hu nun gel me si ne mü min i ti kat ol ma sı na

Ha ta yı nun gel me si ne biz di ye lim Al lah Al lah

3.3.6.1. Pervaz Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şema:

$$\text{I.Bölüm}=\text{X}(\text{x}+\text{y}+\text{z}+\text{w}+\text{w}^1)+\text{A}(\text{v}+\text{u})+\text{B}(\text{t}+\text{s}+\text{s}^1+\text{p})+\text{B}^1(\text{t}^1+\text{s}^2+\text{s}^3+\text{p})+\text{A}^1(\text{v}^1+\text{u}^1) \\ +\text{B}^2(\text{t}^2+\text{s}^4+\text{s}^5+\text{p})+\text{A}^1(\text{v}^1+\text{u}^1)+\text{B}^3(\text{t}^3+\text{s}^6+\text{s}^7+\text{p})+\text{A}^2(\text{v}^1+\text{u}^2)$$

$$\text{II.Bölüm}=\text{C}(\text{o}+\text{n})+\text{D}(\text{m}+\text{m}^1+\text{m}^2)+\text{E}(\text{k}+\text{k}^1)+\text{F}(\text{j}+\text{i}+\text{i}^1)+\text{G}(\text{h}+\text{i}^2)+\text{H}(\text{h}^1+\text{g})$$

$$\text{III.Bölüm}=\text{K}(\text{g}+\text{f}+\text{e})+\text{L}(\text{d}+\text{ç}+\text{c}+\text{b})+\text{M}(\text{a}+\text{q})+\text{N}(\text{ı}+\text{j})$$

Bu eser üç bölümden oluşmaktadır ve sadece bir bayanın döndüğü bir semahdır.

I.Bölüm; Ağırlama olarak adlandırılmaktadır. Melodik olarak; X cümlesi olarak adlandırdığımız bir saz cümlesiyle başlar ve peşinden söz cümlesi olarak A ve B cümleleri gelerek birbirinin tekrarı ve benzeri cümlelerle devam eder. X cümlesi “ x ”, “ y ”, “ z ”, “ w ”, “ w¹ ” cümleciklerinden, A cümlesi “ v ”, “ u ” cümleciklerinden, B cümlesi ise “ t ”, “ s ”, “ s¹ ”, “ p ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

II. Bölüm; Pervaz olarak adlandırılmaktadır. Semah dönen bayan bu bölümde uyarılarak yellenip dönmeye başlar ve pervaz kısmına hazırlanır. Melodik olarak; C, D, E, F, G, H cümlelerinin birleşmesiyle oluşmaktadır. C cümlesi “ o ”, “ n ” cümleciklerinden, D cümlesi “ m ”, “ m¹ ”, “ m² ” cümleciklerinden, E cümlesi “ k ”, “ k¹ ” cümleciklerinden, F cümlesi “ j ”, “ i ”, “ i¹ ” cümleciklerinden, G cümlesi “ h ”, “ i² ” cümleciklerinden, H cümlesi “ h¹ ”, “ g ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

III. Bölüm; Dara Geçme olarak adlandırılır. Bu bölümde semah dönen bayan dizlerinin üzerine çökerek dara geçer. Müzikal olarak serbest bir yapıda başlar ve serbest yapıda devam ederek K, L, M ve N cümlelerinin birleşmesinden oluşmaktadır. K cümlesi “ g ”, “ f ”, “ e ” cümleciklerinden, L cümlesi “ d ”, “ ç ”, “ c ”, “ b ” cümleciklerinden, M cümlesi “ a ”, “ q ” cümleciklerinden, N cümlesi ise “ ı ”, “ j ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.3.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

X, A, B, C,D, E, F, G, H, K, L, M, N sembolleri müzik cümlelerini

x, y, z, v,w, u, t, s, p, o, n, m, k, j, i, h, g, f, e, d, ç, c, b, a, q,ı,j sembolleri cümlecikleri

A¹ve k¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.3.7. Motif İncelemesi

3.3.7.1. Melodik Varyant

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays a musical score for Pervaz Semahı, consisting of ten staves of music. Each staff contains a melodic line with various rhythmic values and fingerings. Above the notes, numbers indicate the frequency of repetition for specific motifs. The first staff has notes with numbers 1, 16, 18, 1, 9, 2, 2, 46, 46, 26, 29, 12, and 8 above them. The second staff has 7, 28, 62, 75, 1, 11, 2, 28, 25, and 35. The third staff has 17, 18, 9, 7, 13, 1, 24, 14, 13, and 2. The fourth staff has 19, 8, 1, 1, 1, 2, 10, 2, 2, 2, and 7. The fifth staff has 5, 2, 2, 1, 1, 3, 3, 2, and 1. The sixth staff has 4, 4, 1, 1, 3, and 4. The seventh staff has 2, 1, 1, 1, 1, and 3. The eighth staff has 1, 2, 2, 2, 2, and 2. The ninth staff has 4, 1, 7, 3, 8, 2, 6, 2, 1, 1, and 1. The tenth staff has 2, 13, 19, and 1. The music is written in a single treble clef with a key signature of one flat (B-flat).

Şekil 3.11: Pervaz Semahı'nda melodik varyantlar

3.3.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 12: Pervaz Semahı'nda ritmik varyantlar

3.3.8. Usul İncelemesi

3.3.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi basit ve birleşik usullerden oluşmaktadır.

2 9

4, 8' lik olarak görülmektedir.

3.3.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 152 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla;

9 zamanlı 2+2+2+3 = 126 ölçü

2 “ “ = 25 “

olarak görülmektedir.

3.3.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri

Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım

Birimi Durağı Çeşitleri Şekli Türü

Şah illallah illallah şah illallah

a Kavuştaklı 4+7= 11 Redif Koşma Nefes

Alim birsün güzel pirim eyvallah

a Bentler 6+5= 11 Yarım

Şah şahım eyvallah

Tam

Şafat¹⁰ dur da Şah Muhammet Mustafa b

4+7= 11 Zengin

Dertliyim derdime derman isterim c

6+5= 11 Kafiye

Hüdeyet bir sen Aliyel Murtaza b

4+7= 11

¹⁰ Şafat: Erenlerden, Yetkin kişilerden imdat ummak,

Derliyim derdime derman isterim	c	6+5= 11
Şah derman isterim	c	6
İmam Hasan bulundu kırmızı tacı	d	7+5=12
Şah Hüseyin Zeysel fakır duvacı	d	6+5= 11
İmam Cafer elindedir ilacı	d	4+7= 11
Dertliyim derdime derman isterim	c	6+5= 11
Şah derman isterim	c	6
Şah illallah illallah şah illallah	a	4+7= 11
Alim birsün güzel pirim eyvallah	a	6+5= 11
Şah şahım eyvallah	a	6
Mürşüdü Musayı Kazım İriza	b	6+5= 11
İrizayı seven çekmiye ceza	b	6+5= 11
Tagınagı ¹¹ yardım eyle sen bize	b	6+5= 11
Dertliyim derdime derman isterim	c	6+5= 11
Şah derman isterim	c	6
Şah illallah illallah şah illallah	a	4+7= 11
Alim birsün güzel pirim eyvallah	a	6+5= 11
Şah şahım eyvallah	a	6
Askeri mehdi melhem eyle yaraya	b	5+7= 12
Aşığına meyil verme araya	b	6+5= 11
Zefil bende geldim mürvet demeye	b	6+5= 11
Dertliyi derdime derman isterim	c	6+5= 11
Şah derman isterim	c	6
Şah illallah illallah şah illallah	a	4+7= 11
Alim birsün güzel pirim eyvallah	a	6+5= 11
Şah şahım eyvallah	a	6

¹¹ Tagınagı: 12 imamlardan İmam Taki ve İmam Naki isimlerinin yerine kullanılan isim

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaklarla bağlanmış beş mısralık bentlerden oluşur. Bentlerin de son iki dizesi “Dertliyim derdime derman isterim/ Şah derman isterim” bağlantı olarak kullanılmıştır. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li, 12’ li hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi duraksız dizeler de bulunmaktadır.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım	Hece	Kafiye	Nazım	Nazım
					Şekli	Türü
Şah dedim vah dedim	a	Beşlik	3+3=6	Redif	Mani	Nefes
Sıtkınan Allah dedim	a	Dörtlük	3+4=7	Yarım		
Kırk sefa süre süre	b		3+4=7	Tam		
Endim kuyu dibine	b		4+3=7	Zengin		
Eyildim su içmeye	b		3+4=7	Kafiye		
Pervaz vurduğum uçmaya	b		4+3=7			
Alçacık kiraz dalı	c		3+4=7			
Dibinde yeşil halı	c		3+4=7			
Ya Muhammed ya Ali	c		4+3=7			
Geldi şahın hayalı	c		4+3=7			
Şah bize nefesin verdi	d		3+5=8			
Hayır nefesin verdi	d		5+2=7			
Mümine sefasın verdi	d		3+5=8			
Münküre cefasın verdi	d		3+5=8			
Bu yol erenlerindir	e		2+5=7			
Çarka girenlerindir	e		2+5=7			
Bu yola eğri sığmaz	f		3+4=7			
Doğru gelenlerindir	e		2+5=7			

Şah Hatayım yaz geldi	d	4+3=7
Sağ elinden saz geldi	d	4+3=7
Evel kırkların cemine	g	5+3=8
Cebayınan kız geldi	d	4+3=7

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaksız mani biçimindedir. Hece ölçüsü olarak 7'li, 8'li hece ölçüsünü göstermektedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan dize de görülmektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım	Hece	Kafiye	Nazım	Nazım
				Çeşitleri	Şekli	Türü
Şah şaha karşı canım	a	Dörtlük	3+4=7	Redif	Mani	Nefes
Mah maha ¹² karşı canım	a		3+4=7	Yarım	Semai	
Erenler bir niyaz kılar	b		4+4=8	Tam		
Dergaha karşı canım	a		5+2=7	Zengin		
				Kafiye		
Tevhit kemalin buldu	c		5+2=7			
Yol erkan yerini aldı	c		3+5=8			
Hep gönüller bir oldu	c		4+3=7			
Yetiş Muhammed Ali	d		5+2=7			
Çekerim aşkın yayını	e		3+5=8			
Ceme komayın hayini	e		5+3=8			
Severiz Ali soyunu	e		5+3=8			
Ali bizim pirimizdir	f		4+4=8			
Şahımızın gelmesine	g		4+4=8			
Mümin itikat olmasına	g		5+4=9			
Hatayımın gelmesine	g		4+4=8			
Biz diyelim Allah Allah	h		4+4=8			

¹² Mah maha: Cemal Cemale, yüz yüze

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaksız mani, semai biçimindedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 7'li, 8'li hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan dize de görülmektedir.

3.4. Kırklar Semahı

3.4.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.7: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	SOL	LA	Sİb ²	DO	RE	Mİb	Mİb ²	Mİ	FA
1			2	10	2	4			
2					18				
3			2	6	8	2			
4				2	16				
5			4	6	6	2			
6					14	4			
7			2	6	4	6			
8					13	5			
9			2	6	8	2			
10				2	16				
11			2	6	8	2			
12				2	16				
13			4	4	8	2			
14				2	16				
15					6	12			
16				2	12	4			
17			2	6	8	2			
18				2	16				
19			2	6	8	2			
20		6			12				
21			2	6	4	6			
22				2	14	2			
23			2	6	8	2			
24				2	14	2			
25			2	6	4	6			
26					16	2			
27			2	6	8	2			
28					14	4			
29			2	6	8	2			
30				2	16				
31			2	6	6	4			
32				2	16				
33					6	12			
34					12	6			
35					6	12			
36					6	12			
37			2	6	8	2			
38				2	16				
39			2	4	6	6			
40				2	16				
SERBEST ÖLÇÜ		1	17	17					
42		18							
43		16	2						
44								18	

45			2	8	6	2			
46					18				
47			2	10	4	2			
48			6	6	6				
49		10	4	4					
50		18							
51	8	10							
52			4	4	10				
53			2	8	6	2			
54					18				
55			4	8	4	2			
56			6	6	6				
57		10	4	4					
58		18							
59	18								
60			8	4	6				
61		12	2	4					
62		18							
63	2	16							
64								18	
65			2	8	6	2			
66				2	16				
67			2	10	2	4			
68			6	6	6				
69		10	6	2					
70		18							
71	8	10							
72			4	4	10				
73				6	8	4			
74					18				
75			4	8	4	2			
76			6	6	6				
77		10	4	4					
78		18							
79	18								
80			14	4					
81		12	2	4					
82		18							
83	2	14						2	
84								18	
85			2	8	6	2			
86					18				
87			2	10	2	2			
88			6	6	6				
89		10	4	4					
90		18							
91	8	10							
92			4	4	10				
93				8	6	4			
94					18				
95			4	8	4	2			
96			6	6	6				

97		10	4	4					
98		18							
99	18								
100			14	4					
101		12	2	4					
102		18							
103	8	10							
104								18	
105			2	8	6	2			
106					18				
107			4	8	4			2	
108			6	6	6				
109		10	4	4					
110		18							
111	8	10							
112			4	4	10				
113				8	6	4			
114					18				
115			4	8	4	2			
116			6	6	6				
117		10	4	4					
118		18							
119	18								
120			14	4					
121		12	2	4					
122		18							
123	4	14							
124								18	
125			2	8	6	2			
126					18				
127			2	12	2	2			
128			6	6	6				
129		10	6	2					
130		18							
131	8	10							
132			4	4	10				
133			2	8	2			6	
134					18				
135			4	8	4	2			
136			6	6	6				
137		10	4	4					
138		18							
139	8	10							
140			14	4					
141		12	2	4					
142		18							
143		18							
144	2	12						4	
145								18	
146			2	8	6	2			
147					18				
148			2	12	2	2			

149			6	6	6				
150		10	4	4					
151		18							
152	8	10							
153			4	4	10				
154				8	6	4			
155					18				
156			4	8	4	2			
157			6	6	6				
158		10	4	4					
159		18							
160	18								
161			14	4					
162		12	2	4					
163					18				
164		4	2	2	10				
165				2	16				
166		6	12						
167				2	16				
168		6		6	6				
169				2	16				
170		6		6	6				
171				2	16				
172					4		8	6	
173				2	8		8		
174		6		4	8				
175				2	16				
176		6		4	8				
177				4	14				
178		6		4	8				
179					14		4		
180					4		10	4	
181				4	5		9		
182		6		4	8				
183				5	13				
184		6		4	8				
185				5	13				
186		6		4	8				
187				2	16				
188					4		8	6	
189				2	12		4		
190		6		2	10				
191				2	16				
192		6		4	8				
193				2	16				
194		6		4	8				
195				2	16				
196					4		10	4	
197				2	10		6		
198		6		6	6				
199				2	16				
SERBEST ÖLÇÜ		1	8	7					

201		8	6	2					
202				2	9		5		
203		7	4	3	1	1			
204		7	6	2	1				
205		7	6	2	1				
206		7	6	2	1				
207		7	6	3					
208		7	6	2	1				
209		7	6	2	1				
210		7	5	4					
211		7	6	3					
212		7	5	4					
213		7	5	4					
214		7	5	4					
215		7	6	3					
216		7	5	2	2				
217		7	5	1	3				
218		7	5	1	3				
219		7	5	4					
220		7	6	2	1				
221		7	6	2	1				
222		7	6	2	1				
223		7	6	2	1				
224		7	5	4					
225		6	5	4					
226		7	5	4					
227		7	6	2	1				
228		7	5	4					
229		7	5	4					
SERBEST ÖLÇÜ		4	11	7				1	
231		5	3	2	5			2	1
232		5	4	3	5			1	
233		3	7	5	2			1	
234		3	7	5	2			1	
235		3	6	3	5			1	
236		3	6,5	5,5	2			1	
237		3	6,5	5,5	2			1	
238		3	6,5	5,5	2			1	
239		3	7	5	2			1	
240		3	7,5	4,5	2			1	
241		3	5	7	2			1	
242		3	7,5	4,5	2			1	
243		3	6	6	2			1	
244		3	4	4	5			2	
245		3	6	6	2			1	
246		3	6	6	2			1	
247		3	6	6	2			1	
248		3	6	6	2			1	
249		3	6	6	2			1	
250		3	6	6	2			1	
251		3	7,5	4,5	2			1	
252		3	5	3	4			3	

253		3	7,5	4,5	2			1	
254		3	2	6	2			1	
255		3	6	6	2			1	
256		3	6,5	5,5	2			1	
257		3	6	6	2			1	
258		3	5	3	4			2	1
259		3	6	6	2			1	
260		3	6	6	2			1	
261		3	6	6	2			1	
SERBEST ÖLÇÜ			2	1	3			3	
263		10							
264		10							
265					10	2			
266					12				
267				2	8	2			
268					4	8			
269					12				
270			2	10					
271		2	2	4	4				
272		2	6	2	2				
273		12							
YEKÜN	164	1109	730	906	1427	198	5	229	22

Tablo 3.8: Derece Sıralaması

RE	=	1427
LA	=	1109
DO	=	906
Sİb ²	=	730
Mİ	=	229
Mİb	=	198
SOL	=	164
FA	=	22
Mİb ²	=	5

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

5+22+164+198+229+730+906+1109+1427= 4790 onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdenin oranlaması şöyledir.

Mİb ²	=	5X100/425	=	%1,17
FA	=	22X100/425	=	%5,17
SOL	=	164X100/425	=	%38,58
Mİb	=	198X100/425	=	%46,58
Mİ	=	229X100/425	=	%53,88

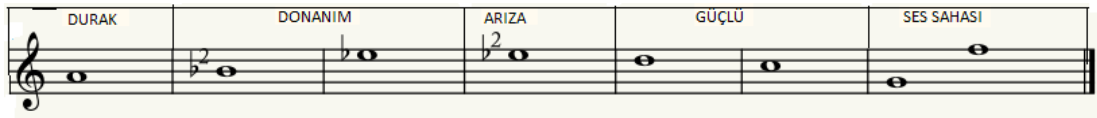
Sİb ²	=	730X100/425	=	%171,76
DO	=	906X100/425	=	%213,17
LA	=	1109X100/425	=	%260,94
RE	=	1427X100/425	=	%335,76

3.4.2. Kadanslar

Tam Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	RE
Yarım Kadans	:	DO

3.4.3. Ezginin Yapısı

La kararlı makamlarda güçlü perdeleri, RE-DO perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre; birinci derece RE, ikinci derece DO yarım kadans göstermektedir. Ayrıca eserin birinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde serbest kısımlar bulunmaktadır.

Şekil 3. 13: Ezginin ses yapısı

3.4.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 14: Ezginin dizisi

3.4.5. Seyri: İnici-Çıkıcı

3.4.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM

Ez di en gül ey le di O en gül den bi ni iç ti
Cüm le si de ol du hay ran Mü mün müs lüm
hep si bir den Hep sir di le r se ma ha
Mü ha m met de bi le gir di Kırk lar n nan
se ma ha Mü ham met sa ma ha gir di
Tür hü don la n ru de di Çev re kırk pa
re bö lün dü Ha tir la n ol du se fa
El vur du la r des ti ke fa Ye tiş Mü ha m
met Müs ta fa Ey ha ka t tu na y na sı
A çı lan gül ler gon ca sı De di ler ki
canlar se fa E ve li se n A hi ri sen Za hi ri se n
Ba tu nu sen Giz li sır lar sa na be yan
De di set ta h sin ya A li

S

Şah Ha ta yum bu sır rın ö te si ne mu hip ol dun ya pı sı na hak ka i nan da ra ma dum ö zü çü rük ev ra ha na

II. BÖLÜM (HAYAL)

r

Yö rük o... ha... r gö nül gu şu

o

gu şu Ev li ya... sö... y le dur da...

n

şı Ek sük lü... gü... m

m

bi le... n gi şı gi şı... lı fan da...

1

ni... yaz ey le... si... n Bil sin ha...

(HAYAL)

r¹

ka... sec dey le sin Bu ü.r fa...

1

ni... bi le... n gel sin gel sin

o¹

A li... ga... ta... n na... u... y

n¹

sun Te cel li... ye...

m

yüz ler sü... r sün lı fan da...

1

ni... yaz ey le... si... n Bil sin ha...

(HAYAL)

r²

ka... sec dey le sin A li... yo...

A

A¹

lu..... dur yo lu muz yo lu muz Ha ka ma..... o^2

lu..... m dur ha li..... miz Da yun ü..... r n^2

fa..... n da di li..... miz İr fan da..... m **A²**

ni..... yaz ey le..... si..... n Bil sin ha..... 1

ka... sec dey le sin İr fa na..... r^3 (HAYAL)

gi..... ren ba cı lar ba cı lar gör me si..... n m

a..... g n a cı..... lar yol oğ lu..... n^3

mü..... s kım ba cı..... lar İr fan da..... m **A³**

ni..... yaz ey le..... si..... n Bil sin ha..... 1

ka... sec dey le sin Kul bu da..... r^4 (HAYAL)

la... dün ya fa ni fa ni...
 ve re.n A... l la... h a lı... r ca...
 ma bu sı ra... ka... n ma ya. n A li A⁴
 A li... ir fan da... ni... yaz ey le...
 si... n bil sin ha... ki... sec dev le si...
 (HAYAL) Şah Ha ta... yı... m
 ol du te mam te ma.m iş te ge... l
 di... sa hıp za... man Şah ka pt...
 da... On i ki i... mam lı r fan da... A⁵
 ni... vaz ey le... si... n Bil sin ha...
 III.BÖLÜM (SAZ)
 ki... sec dey le sin
 g Ab da li ya... m k um ma li yam Böy le bir ni
 k¹ ye tim var dır Uğ ru na ka dem bas tı gın
 k¹ Ba şım da dev le tim var dır j o ku dum ağ da.n ka ra da.n

Çık sun mün kür ler a ra dan Meh di çi kar
 ma ğa... ra dan Dül dül der ler a tu... m var dır
 Dül dül a ta bin sen ge rek Der ya de niz sür sem ge rek
 Mey dan da sa vaş sam ge rek böy le bir ni... ye tim var dır
 E nip İ s tan bu lu a la m pa da şah la n
 su ya sa lam A ya sof ya da bir cem ku ram
 Böy le bir ni ye tim var dır Pir sul tan be nim so yun dur
 se ce rem el de ka yun dır As lam İ mam Hü se yin dir İ s ter sem İ s pa tım var dır

IV.BÖLÜM

(SAZ)

Ka dir Al lah gü zel Buy ruk bu yur muş
 Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı Mü mü n mü na fi k tan
 Ö zü n a yur muş Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı
 Ni yaz bi zi ku...ş ey ler de u çu rur Sı rat ri zam kl köp
 rü den ge çi rir A hu kev ser su la nın dan i çi rir
 Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı Ce hen nem de va r dır

Kal le ku yu su Ni ya z ver me yi miş he me n e yi si

Bir ni yaz dir mü mun le ri n ko ru su Ey len hey e re n ler

Hak ka ni ya za Ab dal de dem hey dir Ni ya z cem de var

Ni yaz hak e vi n de Cem de dem de var

Ni yaz mü min le rin gö nül le rin de var Ey len hey e ren ler hak ka ni ya za

V.BÖLÜM

A gü lüm gü lüm

A ca rum ca rum

E vel er ka ru na hü

E vel yo lu nan

E vel huz mat eh li hü

Se mah ey le sin

b D
 A gü küm gü küm

b³ D³
 Var da ğa maz ev ler hü

b⁴ D⁴
 Do lu ol sun kırk lar

b³ D³
 Siz de böy le gör dük hü

b⁵ D⁵
 U lu dan pır den

a¹ E¹
 Yar dım cı rız ol sun hü

b⁶ D⁶
 Ol sa lu mer dan

b⁷ D⁷
 Ey le sin ey le sin

b⁸ D⁸
 Sa mah ey le sin

b⁹ D⁹
 Yav h vo sun so fu

b⁵ D⁵
 Yay la sun yay la

b¹⁰ D¹⁰
 Boy lu ya nın aş kın hü

b¹¹ D¹¹
 Um ma rı boy la

Söy le se Mü ham met

A li den söy le

Gel bir se mah ey le hü

A lim aş ka na

Se mah ey le yen ler hü

Has lar ha sıdır

Ab dal pir sul ta rum

Er ne fe siy di

Al li dir dur nam

Tel li dir si nem

Ben li dir gü lüm gel de

ge.....l

Mu ham met Mus ta fa.....

Ha bi bul lah tı.....r

Bu dün ya ya ba kı.....

ka la na.l lah tur

3.4.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması

I. Bölüm = $x+y+y^1+z+y+y^2+y+w+y^3+y^4+z^1+y^5+z^2+y^6+y^7+y^8+v+t+y+ö+s$

II. Bölüm = $A (r+o+n^4+m+1) + A^1(r^1+o^1+n^1+m+1) + A^2(r^2+o^2+n^2+m+1)+ A^3(r^4+m+n^3+m+1)+A^4(r^4+o^3+n+m+1)+A^5(r^5+o^4+n^5+m+1)$

III. Bölüm = $(g+k+k^1+k^1+j+k+k^2+k^3+j^1+k^4+k^4+k+j^2+k^5+k^6+k+j^3+k^7+ğ)$

IV. Bölüm = $(f+h+h^1+h+h^2+h^3+h^4+h^5+h^6+h^7+h^8+h^9+h^{10}+h^{11}+e)$

V. Bölüm = $B(d+ç) + C(d+c) + D(b+c) + D(b+c) + E(a+c) + D^1(b^1+c) + D^2(b^2+c) + D^1(b^1+c) + D(b+c) + D^3(b^3+c) + D^4(b^4+c)+ D^3(b^3+c) + D^5(b^5+c) + E^1(a^1+c) + D^6(b^6+c) + D^7(b^7+c) + D^8(b^8+c) + D^9(b^9+c) + D^5(b^5+c) + D^{10}(b^{10}+c) + D^{11}(b^{11}+c) + E^2(a^2+c) + D^{11}(b^{11}+c) + D^{12}(b^{12}+c) + D^8(b^8+c) + D^1(b^1+c) + D^5(b^5+c) + E^3(a^3+c) + D^6(b^6+c) + D^6(b^6+c) + D^6(b^6+c) + F(ə) + H(q+ p)$

Ezgi beş bölümden oluşmaktadır.

I.Bölüm; Giriş (kırkların semahı girişi olarak) olarak adlandırılmaktadır. Müzikal olarak birbirinin benzeri cümleciklerin peş peşe gelmesiyle oluşmuştur. Bu cümlecikler “ x ”, “ y ”, “ y¹”, “ z ”, “ y ”, “ y²”, “ y ”, “ w ”, “ y³”, “ y⁴”, “ z¹”, “ y⁵”, “ z²”, “ y⁶”, “ y⁷”, “ y⁸”, “ v ”, “ t ”, “ y ”, “ ö ”, “ s ” şeklindedir.

II. Bölüm; Niyazlaşma bölümü olarak adlandırılır. Semah dönen kişiler bu bölümde dizlerinin üzerlerine çökerek niyaz ederler. Müzikal olarak birbirini tekrarı ve benzer bir A cümlesinden oluşmaktadır. A cümlesi “ r ”, “ o ”, “ n ”, “ m ”, “ 1 ” cümleciklerinden oluşur. Benzer cümleler ise birbirlerinin üssü şeklinde devam etmektedir.

III. Bölüm; Ağırlama olarak adlandırılır. Bu bölümde semah dönen kişiler bir daire şeklinde yavaşça dönmeye başlar. Müzikal olarak baktığımızda birinci bölümdeki gibi birbirine benzer cümleciklerden oluşmaktadır. Bu cümlecikler; “ g ”, “ k ”, “ k¹”, “ k¹”, “ j ”, “ k ”, “ k²”, “ k³”, “ j¹”, “ k⁴”, “ k⁴”, “ k ”, “ j²”, “ k⁵”, “ k⁶”, “ k ”, “ j³”, “ k⁷”, “ ğ ” şeklindedir.

IV. Bölüm; Tevhit olarak adlandırılır. Bir önceki bölümde yavaş yavaş daire şeklinde dönmeye başlayan kişiler bu bölümde tekrar dizlerinin üzerine çökerler. Müzikal olarak yine birbirine benzer cümleciklerden oluşmaktadır. Bu cümlecikler “f ”, “ h ”, “ h¹”, “ h ”, “ h²”, “ h³”, “ h⁴”, “ h⁵”, “ h⁶”, “ h⁷”, “ h⁸”, “ h⁹”, “ h¹⁰”, “ h¹¹”, “ e ” şeklindedir.

V. Bölüm; Ezginin son bölümüdür. Tekrar Ağırlama olarak adlandırılır. Semah dönen kişiler bu bölümde ayağa kalkarak dönmeye başlar. Müzikal olarak

B,C,D,E,H cümleleri ve birbirlerinin benzerleri ve tekrarlarıyla oluşmaktadır. Ayrıca ezginin bu bölümünde iki farklı usul özelliği göstermekte ve bunlar köprü dediğimiz F cümlesi ile birbirlerine bağlanmaktadır. B cümlesi, “ d ”, “ ç ” motiflerinden, C cümlesi “ d ”, “ c ” motiflerinden, D cümlesi “ b ”, “ c ” motiflerinden, E cümlesi “ a ”, “ c ” motiflerinden, köprü olarak kullanılan F cümlesi ise ə motifinden, H cümlesi ise “ q ”, “ n ” motiflerinden oluşmaktadır.

3.4.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A, B, C, D, E, F, H sembolleri müzik cümlelerini

x, y, z, w, v, t, ö, s, r, o, n, m, ı, g, k, j, ğ, f, h, e sembolleri cümlecikleri

q, n, b, c, d, ç, ə sembolleri motifleri

A¹ve y¹gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.4.7. Motif İncelemesi

3.4.7.1 Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays eight staves of musical notation, each representing a different rhythmic motif. Above each note in the notation, a number indicates how many times that specific motif appears in the piece. The motifs and their counts are as follows:

- Staff 1: Motif 1 (136), Motif 2 (75), Motif 3 (5), Motif 4 (103), Motif 5 (17), Motif 6 (57), Motif 7 (31), Motif 8 (2), Motif 9 (42), Motif 10 (30), Motif 11 (27), Motif 12 (33)
- Staff 2: Motif 13 (18), Motif 14 (3), Motif 15 (2), Motif 16 (3), Motif 17 (19), Motif 18 (7), Motif 19 (2), Motif 20 (5), Motif 21 (1), Motif 22 (4)
- Staff 3: Motif 23 (5), Motif 24 (30), Motif 25 (1), Motif 26 (1), Motif 27 (1), Motif 28 (1), Motif 29 (1)
- Staff 4: Motif 30 (2), Motif 31 (53), Motif 32 (2), Motif 33 (3), Motif 34 (62), Motif 35 (12), Motif 36 (9), Motif 37 (11)
- Staff 5: Motif 38 (5), Motif 39 (2), Motif 40 (5), Motif 41 (3), Motif 42 (1), Motif 43 (2), Motif 44 (1)
- Staff 6: Motif 45 (1), Motif 46 (1), Motif 47 (1), Motif 48 (1), Motif 49 (1), Motif 50 (2), Motif 51 (1), Motif 52 (1)
- Staff 7: Motif 53 (1), Motif 54 (12), Motif 55 (8), Motif 56 (1), Motif 57 (1), Motif 58 (2), Motif 59 (1), Motif 60 (1), Motif 61 (4), Motif 62 (7)
- Staff 8: Motif 63 (2), Motif 64 (2), Motif 65 (5), Motif 66 (1), Motif 67 (2), Motif 68 (2), Motif 69 (1), Motif 70 (3), Motif 71 (1), Motif 72 (1)

Şekil 3. 15: Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar

3.4.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 16: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar

3.4.8. Usul İncelemesi

3.4.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi ana ve birleşik usullerden oluşmaktadır. Bunlar;

9 4 5 6

8 4 8 8' lik olarak görülmektedir.

3.4.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 273 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

9	zamanlı	2+2+2+3	=	198	ölçü
9	“	3+2+2+2	=	1	“
9	“	2+2+3+2	=	31	“
5	“	2+3	=	2	“
6	“	3+3	=	9	“
4	“		=	29	“

3.4.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Nazım Türü	
				Kafiye Çeşitleri	Şekli
Ezdi engül eyledi	a	Üçlük	4+3=7	Redif,	Semai Nefes
O engülden biri içti	a	Dörtlük	4+4= 8	Yarım	
Cümlesi de oldu hayran	b	Beşlik	4+4= 8	Tam	
Mümin müslüm hepsi birden	b		4+4= 8	Zengin	
Hep girdiler semaha	c		4+3= 7	Kafiye	
Muhammet de bile girdi	a		4+4= 8		
Kırklarınan semaha	c		4+3= 7		
Muhammet samaha girdi	a		3+5= 7		
Türlü donlarını deldi	a		6+2= 8		
Çevre kırk pare bölündü	a		5+3= 8		
Hatırları oldu sefa	c		4+4= 8		
El vurdular desdi kefa	c		4+4= 8		
Yetiş Muhammet Mustafa	c		5+3= 8		
Ey hakikatın aynası	d		5+3= 8		
Açılan güller goncası	d		5+3= 8		
Dediler ki canlar sefa	c		4+4= 8		
Eveli sen ahiri sen	e		4+4= 8		
Zahiri sen batunu sen	e		4+4= 8		
Gizli sırlar sana beyan	f		4+4= 8		
Dedi settahsın ya Ali	g		5+3= 8		
Şah Hatayım bu sırrın ötesine	c		4+7= 11		
Mühip oldum yapısına	c		4+4= 8		
Hakkı inandıramadım	ğ		2+5= 7		
Özü çürük ervahına	c		4+4= 8		

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaksız semai biçimindedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 7'li, 8'li 11'li hece ölçüsünü göstermektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Kafiye Çeşitleri	Nazım Nazım Şekli Türü	
Yörük olur gönül kuşu	a	Beşlik	4+4= 8	Redif	Semai	Nefes
Evliya söyledir daşı	a		3+5= 8	Yarım,		
Eksüklüğüm bilen kişi	a		4+4= 8	Tam,		
İrfanda niyaz eylesin	b		3+5= 8	Zengin		
Bilsin hakkı secdeylesin	b		4+4= 8	Kafiye		
Bu ürfanı bilen gelsin	b		4+4= 8			
Ali gatarına uysun	b		5+3= 8			
Tecelliyle yüzler sürsün	b		4+4= 8			
İrfanda niyaz eylesin	b		5+3= 8			
Bilsin hakkı secdeylesin	b		4+4= 8			
Ali yoludur yolumuz	c		5+3= 8			
Haka malumdur halimiz	c		5+3= 8			
Dayım ürfanda dilimiz	c		5+3= 8			
İrfanda niyaz eylesin	b		5+3= 8			
Bilsin hakkı secdeylesin	b		4+4= 8			
İrfana giren bacılar	d		5+3= 8			
Görmesin ağrı acılar	d		3+5= 8			
Yol oğlu ¹³ müslüm bacılar	d		5+3= 8			
İrfanda niyaz eylesin	b		5+3= 8			
Bilsin hakkı secdeylesin	b		4+4= 8			

¹³ Yol oğlu: Ehlibeyt yoluna meyil vermek

Kul budala dünya fani	a	4+4= 8
Veren Allah alır canı	a	4+4= 8
Bu sırra kanmayan Ali	a	3+5= 8
İrfanda niyaz eylesin	b	3+5= 8
Bilsin hakkı secdeylesin	b	4+4= 8
Şah Hatayım oldu tamam	e	4+4= 8
İşte geldi sahip zaman	e	4+4= 8
Şihkapıda ¹⁴ oniki imam	e	5+3= 8
İrfanda niyaz eylesin	b	5+3= 8
Bilsin hakkı secdeylesin	b	4+4= 8

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaklı semai türündedir. Her bir beşliğin son iki dizesi kavuştak özelliği taşır. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 8’li, hece ölçüsünü göstermektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Kafiye Çeşitleri	Nazım Şekli	Nazım Türü
Abdalıyam ummalıyım	a	Dörtlük	4+4= 8	Redif,	Semai	Nefes
Böyle bir niyetim vardır	b		3+5= 8	Tam		
Uğruna kadem bastığım	a		5+3= 8	Yarım		
Başımda devletim vardır	b		3+5= 8	Zengin		
				Kafiye		
Okudun ağdan karadan	c		3+5= 8			
Çıksın münkürlere aradan	c		5+3= 8			
Mehti çıkar mağaradan	c		4+4= 8			
Düldül derler atım vardır	b		4+4= 8			
Düldül ata binsen gerek	d		4+4= 8			
Derya deniz sürsem gerek	d		4+4= 8			
Meydanda savaşsam gerek	d		3+5= 8			
Böyle bir niyetim vardır	b		3+5= 8			

¹⁴ Şihkapı: Şah İsmail’in buyruğu, Şah İsmail’in emrinde olmak

Enip istanbul'u alam	e	6+2= 8
Padişahları suya salam	e	4+4= 8
Ayasofyada bir cem kuram	e	5+3= 8
Böyle bir niyetim vardır	b	3+5= 8
Pir sultan benim soyumdur	b	3+5= 8
Secerem elde kayımdır	b	3+5= 8
Aslım İmam Hüseyindir	b	4+4= 8
İstersen ıspatım vardır	b	3+5= 8

Ezgi, yapısı bakımından bağlantısız “semai” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından Redif, Yarım, Tam ve Zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 8’li, hece ölçüsünü göstermektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım	Hece	Kafiye	Nazım	Nazım
				Birimi	Durağı	Çeşitleri
						Şekli
						Türü
Kadir Allah güzel Buyruk buyurmuş	a	Dörtlük	4+4+3= 11	Redif,	Koşma	Nefes
Eylenhey erenler hakka niyazı	b		6+5= 11	Yarım		
Mümin münafıktan özün ayırmış	a		6+5= 11	Tam		
Eylenhey erenler hakka niyazı	b		6+5= 11	Tam		
						Kafiye
Niyaz bizi kuş eylerde uçurur	c		4+4+3= 11			
Sırat nizam kıl köprüden geçirir	c		4+4+3= 11			
Ahu Kevser sularından içirir	c		4+4+3= 11			
Eylenhey erenler hakka niyazı	b		6+5= 11			
Cehennemde vardır kalle kuyusu	d		6+5= 11			
Niyaz vermeyimiş hemen eyisi	d		6+5= 11			
Bir niyazdır müminlerin korusu	d		4+4+3= 11			
Eylenhey erenler hakka niyazı	b		6+5= 11			

Abdal dedem heydir niyaz cemde var e	6+5=	11
Niyaz hak evinde cemde demde ¹⁵ var e	6+5=	11
Niyaz müminlerin gönüllerinde var e	6+6=	12
Eylenhey erenler hakka niyazı b	6+5=	11

Ezgi, yapısı bakımından bağlantılı “koşma” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li ve 12’li hece ölçüsünü göstermektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Kafiye Çeşitleri	Nazım Şekli	Nazım Türü
A gülüm gülüm	a	İkilik	5	Redif,	Mani	Nefes
A canım canım	a	Dörtlük	5	Yarım		Koşma
Evel erkanına hü	b	Beşlik	5	Tam		
Evel yoluna	c	Altılık	5	Zengin		
Evel hizmet ehli hü	b	Yedilik	4+3= 7	Kafiye		
Semah eylesin	d		5			
A gülüm gülüm	a		5			
Vardığımız evler hü	b		4+3= 7			
Dolu olsun kırklar	e		4+2= 6			
Sizde böyle gördük hü	b		4+3= 7			
Uludan pirden	f		5			
Yardımcınız olsun hü	b		4+3= 7			
Ol şahı merdan	f		5			
Eylesin eylesin	d		3+3= 6			
Samah eylesin	d		5			
Yayluyosun sofu	g		4+2= 6			
Yaylasın yayla	ğ		5			
Boyluyanın aşkın hü	b		4+3= 7			

¹⁵ Dem: Cem

Ummanı boyla	ğ	5
Söylese Muhammet	h	3+3= 6
Aliden söyle	ı	5
Gel bir semah eyle hü	b	4+3= 7
Alim aşkına	j	5
Semah eyleyenler hü	b	2+5= 7
Haslar hasıdır	k	5
Abdal Pir sultanım	l	2+4= 6
Haslar hasıdır	k	5
Abdal pir sultanım	l	2+4= 6
Er nefesiydi	m	5
Allıdır turnam	n	5
Tellidir sinem	n	5
Benlidir gülüm gel de gel	o	5+3= 7
Muhammet Mustafa habibullahtır	r	6+5= 11
Bu dünyaya bakı kalan Allah'tır	r	6+5= 11

Ezgi, yapısı bakımından bağlantıları değişken “mani” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, tarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 5’li, 6’li, 7’li, 11’li, hece ölçüsünü göstermektedir.

3.5. Pervaz Semahı

3.5.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.9: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	SOL	LA	Sib ²	DO	RE	Mib	Mİ
1				6		4	
2				4	1	3	
3	2		2	5	1		
4				6	1	3	
5				3	1	3	
6	2		2	5	1		
7				6	1	3	
8				6	1	3	
9	2		2	5	1		
10				6	1	3	
11				6	1	3	
12	1		2	5	1		
13	2			6			
14	2			6			
15				4	2	4	
16	2		1	6	1		
17				2	4		
18	2		1	6	1		
19	1		4	1	3	1	
20			4	2	1	3	
21		10					
22	2		2	5	1		
23		6	4				
24	2	8					
25				6	1	3	
26				6	1	3	
27	2	2	5	1			
28				6	1	3	
29				6	1	3	
30	2		2	5	1		
31				6	1	3	
32				6	1	3	
33	2		2	5	1		
34				6	1	3	
35				6	1	3	
36	2		2	5	1		
37	2			6			
38	2			6			
39				4	2	4	
40	2		1	6	1		
41				2	4	4	
42	2		1	6	1		
43		1	4	1	3	1	
44			4	2	1	3	
45		10					

46			1	4	4	1	
47		6	4				
48	2	8					
49				6	1	3	
50				6	1	3	
51	2		2	5	1		
52				6	1	3	
53				6	1	3	
54	2		2	5	1		
55				6	1	3	
56				6	1	3	
57	2		2	5	1		
58				6	1	3	
59				6	1	3	
60	2		2	5	1		
61	2			6			
62	2			6			
63				4	2	4	
64	2		1	6	1		
65				2	4	4	
66	2		1	6	1		
67		1	4	1	3	1	
68		4	2	1	3		
69		10					
70			1	4	4	1	
71		6	4				
72	2	8					
73				6	1	3	
74				6	1	3	
75	2		1	6	1		
76				6	1	3	
77				6	1	3	
78	2		1	6	1		
79				6	1	3	
80				6	1	3	
91	2		1	6	1		
82				6	1	3	
83				6	1	3	
84	2		2	5	1		
85	2			6			
86	2			6			
87				4	2	4	
88	2		1	6	1		
89				2	4	4	
90	2		1	6	1		
91		1	4	1	3	1	
92			4	2	1	3	
93		10					
94			1	4	4	1	
95		4	6				
96	2	8					
97				6	1	3	

98				6	1	3	
99	2		2	5	1		
100				6	1	3	
101				6	1	3	
102	2		2	5	1		
103				6	1	3	
104				6	1	3	
105	2		2	5	1		
106				3	4	3	
107				6	1	3	
108	2		2	5	1		
109	2			6			
110	2			6			
111				4	2	4	
112	2		1	6	1		
113				2	4	4	
114	2		1	6			
115		1	4	1	3	1	
116			4	2	1	3	
117		10					
118		1	4	4	1		
119		6	4				
120		10					
121	2	1	1	4			
122	2	1	1	4			
123			2	2	3		1
124		6	2				
125	2	6					
126		3	3	1	1		
127	2	6					
128		4	2	1	1		
SERBEST ÖLÇÜ				3	17	2	
130				4	13	1	
131				4	13	1	
132				4	13	1	
133				4	13	1	
134				4	13	1	
SERBEST ÖLÇÜ		4	4	8	2	8	
YEKÜN	98	162	134	559	225	195	1

Tablo 3.10: Derece Sıralaması

DO	=	559
RE	=	225
Mİb	=	195
LA	=	162
Sİb ²	=	134
SOL	=	98
Mİ	=	1

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

$1+98+134+162+195+225+559= 1374$ onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

Mİ	= $1 \times 100/425$	=	%0,23
SOL	= $98 \times 100/425$	=	%23,05
Sİb ²	= $134 \times 100/425$	=	%31,52
LA	= $162 \times 100/425$	=	%38,11
Mİb	= $195 \times 100/425$	=	%45,88
RE	= $225 \times 100/425$	=	%52,94
DO	= $559 \times 100/425$	=	%131,52

3.5.2 Kadanslar

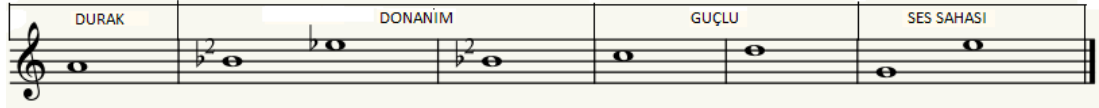
Tam Kadans : LA

Yarım Kadans : DO

Yarım Kadans : RE

3.5.3 Ezginin Yapısı

LA kararlı makamlarda güçlü perdesi, DO perdesidir. Yukarıdaki tabloya göre; DO RE yarım kadans göstermektedir.

Şekil 3. 17: Ezginin ses yapısı

3.5.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 18: Ezginin dizisi

3.5.5. Seyri: İnici

3.5.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM

Dü nü gü nüm ar zu ma nım ker be la Gi de lim ga

zi ler i mam aş ku na Be nım sen den gay rı ser ma

vem yok tur Ve re lim ga zi ler i mam aş ku na

Aş ku nan Al lah sıt ku nan Al lah Al lah Al lah il lal lah

il lal lah şah il lal lah A li mür şüd sün gü ze l Şa hum

ey val lah ey val lah şah (HAYAL) Böy le ö ter

bu el le rin bül bü lü Ma na ve rir ha kı ka tın

dil le ri Ta e zel den aç maş dos tun gül le ri

Ve re lim Ha san Hü se vin aş ku na As ku nan Al lah

sıt ku nan Al lah Al lah Al lah il lal lah il lal lah şah

il lal lah A li mür şüd gü ze l şa hum ey val lah

ey val lah şah ey val lah (HAYAL) Ta lip rah be ri ni çiğ nen

de ge tür Nok san iş le ri miz ta ma ma ye tür

Ra za lok ma sı ru mey da na ge tür vi ye lim Ha
 san Hü se yin aş ku na Aş ku nan Al lah sıt ku nan Al lah A
 Al lah Al lah il lal lah il lal lah şah il lal lah
 A li mür şüd (HAYAL) gü ze l şa hum ey val lah ey val lah şah
 ey val lah Sa ra yın al tun dan a ku yor ak lar
 Ku rul du se mah lar dö mü yor çark lar Bir ü rü mü
 kark pa re bö len kark lar Bö le lim ga zi ler i mam
 kark pa re bö len kark lar Bö le lim ga zi ler i mam
 aş ku na Aş ku nan Al lah sıt ku nan Al lah Al lah Al lah A
 il lal lah il lal lah şah il lal lah A li mür şüd şün (HAYAL)
 gü ze l şa hum ey val lah ey val lah şah ey val lah
 Şah Ha ta yın bu yol u lu dur de yu Cüm le ha ku

kat lar ku lu dur de yu Mu ham met ça gi rir va A
 li de yu Ca ğı ra lm Ha san Hü se yin aş ku na A²
 As ku nan Al lah sıt ku nan Al lah Al lah Al lah il lal lah
 il lal lah şah il lal lah A li mür şüd sün gü ze l Şa hanı
 (HAYAL)
 ey val lah ey val lah şah ey val lah

İLBÖLÜM

Ah de dü yüm Şah de di yüm sıt ku nan Al lah de dü yüm Çık sın su yu B
 sü re sü re var dım kık lar ce mi ne En dım ku yu di bi ne
 e yıl dım su iç me ye Ka nat lan dım uç ma ya
 Bu yol e ren le rin dir Çar ka gi ren le rin dir C
 Bu yo la eğ ni sığ maz Doğ ru ge len le rin dir
 n
 Ab da lm der Ha ta yı dan al dık der si miz hü e ren ler hü hü

3.5.6.1. Pervaz Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması:

I. Bölüm; $A(x+x+x+x+y+z+z^1+w+v)+ A(x+x+x+x+y+z+z^1+w+v)+ A(x+x+x+x+y+z+z^1+w+v)+ A^1(x^1+x^1+x^1+x+y+z+z^1+w+v)+ A^2(x+x+x+x^2+y+z+z^1+w+v)$

II. Bölüm; $B(t+s+r+r^1+p)+C(o+o+o+o+o+n)$

Eser iki bölümden oluşmaktadır.

I Bölüm; Ağırlama olarak adlandırılır. Müzikal olarak birbirinin benzeri olan bir A cümlesinden oluşmaktadır. A cümlesi; “ x ”, “ x ”, “ x ”, “ x ”, “ y ”, “ z ”, “ z¹ ”, “ w ”, “ v ” cümleciklerinden oluşmaktadır. Benzer cümleler ise birbirlerinin üssü şeklindedir.

II. Bölüm; Pervaz olarak adlandırılır. Müzikal olarak B ve C olmak üzere iki ayrı cümleden oluşmaktadır. B cümlesi “ t ”, “ s ”, “ r ”, “ r ”, “ p ” cümleciklerinden, C cümlesi ise “ o ”, “ o ”, “ o ”, “ o ”, “ o ”, “ n ” cümleciklerinden oluşmaktadır. Ayrıca bu bölümde iki farklı usul özelliği göstermektedir.

3.5.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A,B,C sembolleri müzik cümlelerini

x, y, z, w, v, t, s, r, p, o, n sembolleri cümlecikleri

A¹ ve z¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.5.7. Motif İnceleme

3.5.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 19: Pervaz Semahı'nda melodik varyantlar

3.5.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 20: Pervaz Semahı'nda ritmik varyantlar

3.5.8. Usul İncelemesi

3.5.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi ana ve birleşik usullerden oluşmuştur.

5 9 2

8, 8, 4' lük olarak görülmektedir.

3.5.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 135 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

5	zamanlı	2+3	=	120	ölçü
2	“		=	8	“
9	“	3+3+3	=	5	“

olarak görülmektedir.

3.5.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Hece	KafiyeNazım Nazım
		Birimi Durağı	Çeşitleri Şekli Türü
Dünü günüm arzumanım ¹⁶ kerbela	a	Dörtlük 4+4+3=	11 Redif, Koşma
Gidelim gaziler imam aşkına	a	6+5=	11 Yarım
Benim senden gayrı sermayem yoktur	b	4+4+3=	11 Tam
Verelim gaziler imam aşkına	a	6+5=	11 Zengin Kafiye
Aşkınan Allah sıtkınan Allah	c	5+5=	10
Allah Allah illah	c	4+3=	7
İllallah şah illallah	c	4+3=	7
Ali mürşüdsün güzel şahım evvallah	c	5+4+3=	12
Eyvallah şah eyvallah	c	4+3=	7
Böyle öter bu ellerin bülbülü	d	4+4+3=	11
Mana verir hakikatın dilleri	d	4+4+3=	11
Ta ezelden açmış dostun gülleri	d	4+4+3=	11
Verelim Hasan Hüseyin aşkına	a	5+6=	11
Aşkınan Allah sıtkınan Allah	c	5+5=	10
Allah Allah illah	c	4+3=	7
İllallah şah illallah	c	4+3=	7
Ali mürşüdsün güzel şahım evvallah	c	5+4+3=	12
Eyvallah şah eyvallah	c	4+3=	7

¹⁶ Arzuman: Arzu etmek

Talip rahberini çiğnende getir	e	6+5=	11
Noksan işlerini tamama yetür	e	6+5=	11
Rıza lokmasını meydana getir	e	6+5=	11
Yiyelim Hasan Hüseyin aşkına	a	5+6=	11
Aşkınan Allah sıtkınan Allah	c	5+5=	10
Allah Allah illah	c	4+3=	7
İllallah şah illallah	c	4+3=	7
Ali mürşüdsün güzel şahım evvallah	c	5+4+3=	12
Eyvallah şah eyvallah	c	4+3=	7
Sarayın altından akıyor aklar	f	6+5=	11
Kuruldu semahlar dönüyor çarklar	f	6+5=	11
Bir üzümü kırkpare bölen kırklar	f	4+3+3=	11
Bölelim gaziler imam aşkına	a	6+5=	11
Aşkınan Allah sıtkınan Allah	c	5+5=	10
Allah Allah illah	c	4+3=	7
İllallah şah illallah	c	4+3=	7
Ali mürşüdsün güzel şahım evvallah	c	5+4+3=	12
Eyvallah şah eyvallah	c	4+3=	7
Şah Hatayım bu yol uludur deyu	g	4+3+3=	11
Cümle hakikatlar kuludur deyu	g	6+5=	11
Muhammet çağırır ya Ali deyu	g	6+5=	11
Çağırırım Hasan Hüseyin aşkına	a	3+5+3=	11
Aşkınan Allah sıtkınan Allah	c	5+5=	10
Allah Allah illah	c	4+3=	7
İllallah şah illallah	c	4+3=	7
Ali mürşüdsün güzel şahım eyvallah	c	5+4+3=	12
Eyvallah şah eyvallah	c	4+3=	7

Ezgi, yapısı bakımından bağlantılı koşma türündedir. Kavuştak bölümü her bir dördlükten sonra yinelenen beş dizeden oluşmuştur. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11'li hece ölçüsünü göstermektedir.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım	Hece	Kafiye Nazım Nazım	
				Birimi	Durağı Çeşitleri Şekli Türü
Ah dedüyüm şah dedüyüm	a		İkilik	4+3= 8	Redif, mani, Nefes
Sıtkınan Allah dedüyüm	a		Dörtlük	5+3= 8	Yarım semai
			Beşlik		Tam
Çıksın suyu süre süre	b			4+4= 8	Zengin
Vardım kırklar cemine	b			4+3= 7	Kafiye
Endim kuyu dibine	b			4+3= 7	
Eyildim su işmeye	b			4+3= 7	
Kanatlandım uçmaya	b			4+3= 7	
Bu yol erenlerindir	c			7	
Çarka girenlerindir	c			7	
Bu yola eğri sığmaz	d			3+4=7	
Doğru gelenlerindir	c			7	
Abdalım der Hatayı'dan aldık	e			4+6= 10	
Dersimiz hü erenler hü	f			3+5=8	

Ezgi, yapısı bakımından mani-semai türündendir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 7'li ve 8'li hece ölçüsünü göstermektedir.

3.6. Gönüller Semahı

3.6.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.11: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	LA	Sİb2	DO	RE	Mİb	Mİ	FA	Fa# ³	SOL
1				8		5	5		
2				8		7	3		
3						4,5	6,5		7
4				11,5		3,5			
5				8		7	3		
6				2		4,5	3,5	1	7
7			0,5	11		2,5	4		
8			0,5	11		2,5	4		
9				8		7	3		
10				2,5		3	7		5,5
11				11,5		2	4		
12				8		7	3		
13				2,5		3,5	5,5		6,5
14			2	9		3	4		
15			0,5	10,5		3	4		
16				8		7	3		
17				2		3,5	6,5		6
18				12,5		2,75	2,5		
19				8		7	3		
20				9		2	4		3
21				9,5		4,5	4		
22				8		7	3		
23						6	4	2,5	5,5
24				10,5		5	2,5		
25				8		7	3		
26						6,5	3,5	1,5	6,5
27				12		3	3		
28				8		7	3		
SERBEST ÖLÇÜ	17	6	10	21	2	5	2		
30				12					
31				12					
32				2			10		
33						2	10		
34							12		
35						10			2
36						6	7		
37				12					
38			2	6		4			
39				8		4			
40			2	6		4			
41				8		4			
42			2	6		4			
43				8		4			
44			2	6		4			

45				8		4			
46				12					
YEKÜN	17	6	21,5	334	2	188,3	145,5	5	49

Tablo 3. 12: Derece Sıralaması

RE	=	334
Mİ	=	188,25
FA	=	145,5
SOL	=	49
DO	=	21,5
LA	=	17
Sİb ²	=	6
FA# ³	=	5
Mİb	=	2

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

2+5+6+17+21,5+49+145,5+188,25+334= 768,25 onaltılıktır.

Ezgi içerisindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

Mİb	=	2X100/425	=	%0,47
FA# ³	=	5X100/425	=	%1,17
Sİb ²	=	6X100/425	=	%1,41
LA	=	17X100/425	=	%4
DO	=	21,5X100/425	=	%5,05
SOL	=	49X100/425	=	%11,52
FA	=	145,5X100/425	=	%34,23
Mİ	=	188,25X100/425	=	%44,29
RE	=	344X100/4250	=	%80,94

3.6.2. Kadanslar

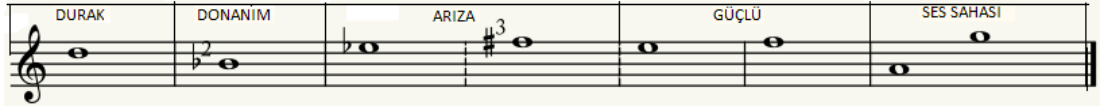
Tam Kadans : RE

Yarım Kadans: Mİ

Yarım Kadans: FA

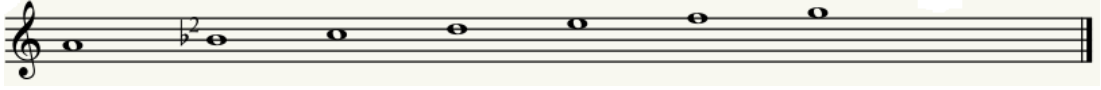
3.6.3. Ezginin Yapısı

RE karalı makamlarda güçlü perdeleri, Mİ-RE-FA perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre Mİ ve FA perdeleri yarım kadans göstermektedir. Ayrıca ezginin birinci bölümünün sonunda serbest kısım bulunmaktadır.

Şekil 3. 21: Ezginin ses yapısı

3.6.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 22: Ezginin dizisi

3.6.5. Seyri: İnci

3.6.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

M I. BÖLÜM

M x y

M¹ x y^1 6 **A**

N z w

L Ah pi na nn su yu ca na m a kar yay la dan

L¹ v t 2

Fe le gin kah n dr ca num bi zi böy le den

M¹ x y^1

N¹ z^1 w^1 **A¹**

Bir di le yim de var da r u lu mev la dan

L¹ v^1 t^1

Di le gi mi de ka bu l ey le hu bu yar

L² v^1 t^2 3

Di le yi mi de ka bu l ey le hu bu ya r

M¹ x y^1

N² z^2 w^2 **A²**

Be nim pi rim de u lu lar dan u lu dur

L³ v^2 t^1 2

Kal dan in ce ku lç dan kes kin yo lu dur

M x y

N³ z^3 w^3

Bö yük bir ev li ya ca na m der gah gü lü dur

L⁴ v³ t¹ A³
 Di le yi mi de ka bul ey le hu bu yar

L⁵ v⁴ t² 3
 Di le yi mi de ka bul ey le hu bu ya...r

M¹ x y

N⁴ z⁴ w⁴ A⁴
 Do kuz ev li ya sı ca nu m var dir ba şın da

L⁶ v⁵ t³ 1 2
 Sek sen bin şe hi di ca num ya tar pe şin de
 ze zer pe şin de

M¹ x y¹

L⁷ v⁶ t⁴ A⁵
 Dül dül bas müş lar iz le ni var dir da şın da

L⁸ v⁷ t¹
 Di le yi mi de ka bu l ey le hu bu yar

M¹ x y¹

V⁵ z⁵ w⁵ A⁶
 Müh ra cın ka pa sı ca nu m bir as lan bek ler

L⁹ v⁸ t¹ 2
 As la rın sö zü nü Mü ham met hak lar lar
 As la rın sö zü nü ca rum

M¹ x y¹

N⁶ z⁶ w⁶ A⁷

Ku rul sun se mah lar ca ru.....m dö nü yor çark lar

L¹⁰ v⁹ t⁵ 2

Bu çar ka dön de ren de rum A li de yıl mi mi
Bu çar ka dön de ren ca rum A li de yıl mi mi

M¹ x y¹

S⁵

Bu çar k dön de ren A li de yıl mi gel de ge

R^f

Mu ham met Mus ta fa ha bi bul lah tur Bu dün ya ya ba ka..... ka lan Al lah tur

III. BÖLÜM

(SAZ) o

g n n¹ O

Mih ra cın ka pı sı bir as lan bek ler As la nın zül fü nü

o m m

Mih ra cın ka pı sı bir as lan bek ler As la nın zül fü nü

m

Mu ham met hak lar Ku rul sun se mah lar dö nü yor çark lar Bu çar ka dön de ren

o

A li de yıl mi.....

3.6.6.1. Gönüller Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması:

Bölüm = A [M(x+y)+M¹(x+y¹)+N(z+w)+L(v+t)]+A¹[M¹(x+y¹)+ N¹(z¹+w¹)
+L¹(v¹+t¹)+L²(v¹+t²)]+A²[M¹(x+y¹)+N²(z²+w²)+L³(v²+t¹)]+A³[M(x+y)+ N³(z³+w³)+
L⁴(v³+t¹)+L⁵(v⁴+t²)]+A⁴[M¹(x+y¹)+N⁴(z⁴+w⁴)+L⁶(v⁵+t³)]+A⁵[M¹(x+y¹)+L⁷(v⁶+t⁴)+L⁸(v⁷+t¹)]+A⁶[M¹(x+y¹)+N⁵(z⁵+w⁵)+L⁹(v⁸+t⁴)]+A⁷[M¹(x+y¹)+N⁶(z⁶+w⁶)+ L¹⁰(v⁹+t⁵)]
+B[M¹(x+y¹)+S(s)+R(r)]

II. Bölüm = O(o+o+o+g+n+n¹)+H(o+m+m+m+m+o)

Bu eser iki bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm; Ağır lama olarak adlandırılır. Müzikal olarak birbirine benzer ve tekrarı olan A cümlesinden oluşur ve sonunda II. Bölüme geçiş için köprü dediğimiz bir B cümlesi ile bağlanmaktadır. A cümlesi; M, M¹, N, L, A¹, M¹, N¹, L¹, L² cümleciklerinde, M cümlecigi “ x ”, “ y ”, M¹ cümlecigi “ x ”, “ y¹”, N cümlecigi “ z ”, “ w ”, L cümlecigi “ v ”, “ t ” motiflerinden oluşmaktadır. Benzer cümleler ise birbirinin üssü şeklindedir.

II. Bölüm; Pervaz olarak adlandırılır. Müzikal olarak O ve H cümlesi olmak üzere iki ayrı cümleden oluşmaktadır. O cümlesi “ o ”, “ o ”, “ o ”, “ g ”, “ n ”, “ n¹” cümleciklerinden, H cümlesi ise; “ o ”, “ m ”, “ m ”, “ m ”, “ m ”, “ o ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.6.6.2.Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A, B, O, H sembolleri müzik cümlelerini

M, N, L, o, g, n sembolleri cümlecikleri

x, y, z, w, v, t sembolleri motifleri

M¹ ve y¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.6.7. Motif İncelemesi

3.6.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 23: Gönüller Semahı'nda melodik varyantlar

3.6.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 24: Gönüller Semahı'nda ritmik varyantlar

3.6.8. Usul İncelemesi

3.6.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi birleşik usullerden oluşmaktadır. Bunlar;

9 6

8, 8 'lik olarak görülmektedir.

3.6.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 46 ölçüden oluşmaktadır.

9 zamanlı 3+2+2+2 = 28 ölçü

6 “ 3+3 = 17 “

olarak görülmektedir.

3.6.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri

Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım

Birimi Durağı Çeşitleri Şekli Türü

Ah pınarın suyu canım akar yayladan	a	Dörtlük 6+5= 11 Redif Koşma Nefes
Feleğin kahrıdır canım bizi böyle eden	a	6+5= 11 Yarım
Bir dileğinde vardır ulu mevladan	a	6+5= 11 Tam
Dileğimide kabul eyle hubyar	b	5+6= 11 Zengin
		Kafiye
Benim pirimde ululardan uludur	c	5+6= 11
Kıldan ince kılıçtan keskin yoludur	c	7+5= 12
Böyük bir evliya canım dergâh gülüdür	c	6+5= 11
Dileğimide kabul eyle hubyar	b	7+4= 11
Dokuz evliyası canım vardır başında	d	6+5= 11
Seksen bin şehidi canım yatar peşinde	d	6+5= 11
Düldül basmışlar izleri vardır daşında	d	8+5= 13
Dileğimide kabul eyle hubyar	b	7+4= 11

Mihracın kapısı canım bir aslan bekler	c	6+5= 11
Aslanın sözünü Muhammet haklar	c	6+5= 11
Kurulsun semahlar dönüyor çarklar	c	6+5= 11
Bu çarkı dönderen Ali değimli	b	6+5= 11
Muhammet Mustafa habibullahtır	c	6+5= 11
Bu dünyaya bakı kalan allahtır	c	6+5= 11

Ezgi, yapısı bakımından bağlantılı “koşma” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li, 12’li hece ölçüsünü göstermektedir.

3.7. Fatıma Semahı

3.7.1. Değerler Belirlemesi

Tablo 3.13: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	FA# ³	FA#	SOL	LA	Sıb ²	DO	RE	Mıb	Mİ
1	4		4	12					
2	4		4	12					
3			4	4	2		2		8
4				4	2	10	4		
5			4	4	2		2		8
6				4	2	10	7		
7			4	4	2	2			8
8				4	2	10	4		
9				2	5	7	6		
10				4	2	7	7		
11				2	2	9	5		
12				2	2	12	4		
13				12	7	1			
14	2		2	16		1			
15			4	4	2		2		8
16				4	2	8	6		
17			4	4	2		2		8
18				2	4	7	7		
19			4	4	2	2			8
20				2	5	7	6		
21				2	5	7	6		
22				2	4	8	6		
23				2	4	10	4		
24					4	8	8		
25				12	7	1			
26	2		2	16					
27	2		2	16					
SERBEST ÖLÇÜ					4	9	2		1
29	1		1	14			3	3	
30						1	2	5	
31					1	1	3	1	
32			4				4		
33							2	6	
34					1	1	3	1	
35							6	2	
36						2	5	1	
37					1	1	3	1	
38							5	3	
39							3	5	
40						6			
41						8			
42							2	6	
43						6			
44						6	2		

45							2	6	
46		3	3						
47		3	5						
48		1	3					4	
49		1	3		1	1	1	7	
50							1	7	
51					1	1	3	1	
52							7	1	
53					1	5	2	6	
54						8			
55							2	6	
56		3	3						
57		4	4						
58		3	2					3	
59			4				1	1	
60							6	2	
61		1					2	5	
62					1	5			
63						8			
64							6	2	
65					1	5			
66						8			
67							2	6	
68					1	1	2	2	
69							5	1	
70					2	2	2	2	
71							5	1	
72				3	2	2	1		
73		1	1	6					
74		1	1	6					
75				8					
YEKÜN	15	21	72	193	88	214	183	97	49

Tablo 3.14: Derece Sıralaması

DO	=	214
LA	=	193
RE	=	183
Mİb	=	97
Sib ²	=	88
SOL	=	72
Mİ	=	49
FA#	=	21
FA# ³	=	15

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

15+21+49+72+88+97+183+193+214=932 onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

FA# ³	=15X100/425	=	%3,52
FA#	=21X100/425	=	%4,94
Mİ	=49X100/425	=	%11,52
SOL	=72X100/425	=	%16,94
Sib ²	=88X100/425	=	%20,70
Mİb	=97X100/425	=	%22,82
RE	=183X100/425	=	%43,05
LA	=193X100/425	=	%45,41
DO	=214X100/425	=	%50,35

3.7.2 Kadanslar

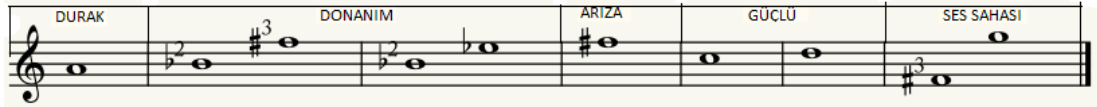
Tam Kadans : LA

Yarım Kadans : DO

Yarım Kadans : RE

3.7.3. Ezginin Yapısı

LA karalı makamlarda güçlü perdeleri DO ve RE perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre birinci derece Do, ikinci derece RE yarım kadans yapmaktadır. Ayrıca eserin birinci bölümünün sonunda serbest kısım bulunmaktadır.

Şekil 3. 25: Ezginin ses yapısı

3.7.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 26: Ezginin dizisi

3.7.5. Seyri: İnici

3.7.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM

(HAYAL)

Mü ham met A li yi

can dan se ver sen Va nn ca bir tel ver

A li ve tur nam Ha san Hü se vin den

im dat u mar san Va nn ca bir tel ver

A li ye tur nam Ah me de tur (HAYAL)

Ha sa na tur nam Hü sey ne tur nam

Zey nel A bi din Gon ca gül le ri

Ba kur ku la vu zu sü rer yol la n

Me va li dos tu mun zül fün tel le ri

Va nn ca bir tel ver A li ye tur nam

Ah me de tur nam Ha sa na tur nam

Hü sey ne tur na m

A¹

x¹

x²

x³

x⁴

y¹

z¹

(HAYAL)

KÖPRÜ

Va nn ca bir tel ver A li ye tur nam Hü sey ne tur na

II:BÖLÜM

Hev dost Hev dost Ca fe ri sa dik tan Mü sa yi ka zım
Şah i mam Ra za ya bağ li dar ö rüm Hak ka ar ma
ga ru m pi re ni ya zım va nn ca bir tel ver A li ye tur nam
va nn ca bir tel ver A li ye tur nam Mu ham met Ta ki den şah A
li na ki Ha sa nın as le ri hüs nü mün ba ğı
ve rin gö gü ğ sün körs ün di re yi Va nn ca bir tel ver A li
ye tur nam De dem oğ lu hak tan tut muş der ma ru kü für der ya
sün da bul duk i ma ru se ver sen meh di yi sa hip za ma ru
va nn ca bir tel ver A li ye tur nam has nen ni nen ni nen ni
va nn ca bir tel ver A li ye tur nam has nen ni nen ni nen ni
dost nen ni nen ni nen ni dur nen ni nen ni

3.7.6.1. Fatıma Semahı Adlı Esrin Müzikal Analizi

Şeması:

$$I. \text{ Bölüm} = A(x+x^1+x+y+z)+A^1(x^2+x^3+x^4+y^1+z^1)+w$$

$$II. \text{ Bölüm} = v+t+r+t^1+t^1+s+s^1+p+h+t^4+s^2+p^1+h^1+s^3+s+n+s+m+k$$

Bu eser iki bölümden oluşmaktadır.

I Bölüm = Ağırılama olarak adlandırılmaktadır. Müzikal olarak birbirine benzer bir A cümlesi ve II. cümleye geçiş için köprü dediğimiz bir w cümleciğinden oluşmaktadır. Bunlar;

A cümlesi “ x ” , “ x¹ ” , “ x ” , “ y ” , “ z “ cümleciklerinden, A¹ ise “ x² ” , “ x³ ” , “ x⁴ ” , “ y¹ ” cümleciklerinden ve köprü dediğimiz bir w cümleciğinden oluşmaktadır.

II. Bölüm = Yeldirme olarak adlandırılmaktadır. Bu bölüm müzikal olarak benzer ve farklı cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümleler “ v ” , “ t ” , “ r ” , “ t¹ ” , “ t¹ ” , “ s ” , “ s¹ ” , “ p ” , “ h ” , “ t⁴ ” , “ s² ” , “ p¹ ” , “ h¹ ” , “ s³ ” , “ s ” , “ n¹ ” , “ m ” , “ k ” şeklindedir.

3.7.6.2.Esrin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A, v,t,r,s,p,h, s, n,m,k sembolleri müzik cümlelerini

x, y, z, w sembolleri cümlecikleri

A¹ ve x¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.7.7. Motif İncelemesi

3.7.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays five staves of musical notation for the Fatıma Semahı piece. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 7/8 time signature. The music is written in a single melodic line. Above the staves, there are numbers indicating the frequency of motifs: 9, 2, 2, 1, 1, 1, 2, 1, 1, 4, 9, 2, 1, 20, 7, 6, 6, 6, 12, 18, 10, 4, 2, 2, 1, 2, 2, 5, 5, 3, 1, 1, 31, 1, 1, 9, 1, 10, 4, 2, 1, 8, 1, 9, 5.

Şekil 3. 27: Fatıma Semahı'nda melodik varyantlar

3.7.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 28: Fatıma Semahı'nda ritmik varyantlar

3.7.8. Usul İncelemesi

3.7.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi karma ve ana usullerden oluşmaktadır. Bunlar;

10 4 2

8, 4, 4'lük olarak görülmektedir.

3.7.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 75 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

10 zamanlı 2+3+2+3 = 27 ölçü

2 " = 49 "

4 " = 1 "

olarak gösterilmektedir.

3.7.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri	Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım		
	Birimi	Durağı	Çeşitleri Şekli Türü
Muhammet Ali'yi candan seversen	a	Dörtlük	6+5= 11 Redif Koşma Nefes
Varınca bir tel ver Ali'ye turnam	b		6+5= 11 Yarım
Hasan Hüseyin'den imdat umarsan	a		6+5= 11 Tam
Varınca bir tel ver Aliye turnam	b		6+5= 11 Zengin
Ahmede turnam Hasana turnam	b		5+5= 10 Kafiye
Hüseyne turnam	b		5
Zeynel Abidin gonca gülleri	c		5+5= 10
Bakır kılavuzu sürer yolları	c		6+5= 11
Mevalı ¹⁷ dostumun zülfün telleri	c		6+5= 11
Varınca bir tel ver Aliye turnam	b		6+5= 11
Ahmede turnam Hasana turnam	b		5+5= 10
Hüseyne turnam			5
Caferi Sadıktan Musayı Kazım	b		6+5= 11
Şah İmam Rızaya bağlıdır özüm	b		6+5= 11
Hakka armağanım pire niyazım	b		6+5= 11
Varınca bir tel ver Aliye turnam	b		6+5= 11
Muhammet Takiden ¹⁸ Şah Ali Naki ¹⁹	c		6+5= 11
Hasanın askeri hüsnümün bağı	c		6+5= 11
Yerin göğün arşın ²⁰ kürş-ün ²¹ direği	c		6+5= 11
Varınca bir tel ver Aliye turnam	b		6+5= 11

¹⁷ Mevalı: Yüksek mevkide bulunan kişi, ilim adamı

¹⁸ Taki: 12 İmamlardan birinin ismi

¹⁹ Naki: 12 İmamlardan birinin ismi

²⁰ Arş: En yüksek

²¹ Kürş: En alçak

Dedemoğlu haktan tutmuş dermanı	c	6+5= 11
Küfür deryasında bulduk imanı	c	6+5= 11
Seversen mehdiyi sahip zamanı	c	6+5= 11
Varınca bir tel ver Aliye turnam	b	6+5= 11
Has nenni nenni nenni	c	5+2= 7
Dost nenni nenni nenni	c	5+2= 7
Dur nenni nenni	c	5

Ezgi, yapısı bakımından bağlantısı ikinci mısra olan “koşma” türündedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım, tam ve zengin kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan ve duraksız dizeler de bulunmaktadır.

3.8. Kırklar Semahı

3.8.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3.15: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	FA# ³	SOL	LA	Sİb2	DO	RE	Mİb	Mİ	FA#
1				1	2	8	3		
2				1	2	10	3		
3				1	4	8	3		
4				1	2	11	2		
5				1	2	10	3		
6				1	3	10	2		
7				1	3	9	3		
8				1	2	11	2		
9				1	3	9	3		
10				1	3	9	3		
11				1	2	10	3		
12				1	3	10	2		
13				1	2	10	3		
14				1	2	10	3		
15				1	2	10	3		
16				1	2	10	3		
17				1	3	9	3		
18				1	2	10	2		
19					6	8			
20				1	2	10	3		
21				1	2	10	3		
22				1	2	11	2		
SERBEST ÖLÇÜ			2	22	7	1			
24				1		14		4	
25				4		16			
SERBEST ÖLÇÜ			2	7	22	9	14		1
27	2	2	20						
28			4	1	5	6			
29			4	8	4				
30	2	2	20						
31			4	1	5	6			
32			4	8	4				
33	2	2	20						
34			4		2	4		6	
35			1	1	4	14		4	
36				1	5	6			
37			12	8	4				
38			5	1	4	6			
39			4	8	4				
40	2	2	20						
41			4		4	2		6	
42			1	1	4	14		4	
43			1	1	4	6			
44			12	8	4				

45			4	1	5	6			
46			12	8	4				
SERBEST ÖLÇÜ				5	7	2		1	
48	2	2	10						
49			14						
50				4	10				
51					10	4			
52				6	8				
53			2	2	6	4			
54				2	12				
55					10	4			
56				6	8				
57				2	8	4			
58				2	12				
59					10	4			
60				6	6	2			
61					4				
SERBEST ÖLÇÜ			2	6	12	1			
63				2		14		4	
64				4		16			
SERBEST ÖLÇÜ			2	7	23	9	14		1
66	1	1	14						
67			4	1	5	6			
68			4	8	4				
69	2	2	20						
70			4	1	5	6			
71			4	8	4				
72	2	2	20						
73			4		2	4		6	
74			1	1	4	14		4	
75				1	5	6			
76			12	8	4				
77				1	5	6			
78			12	8	4				
79			4		4	2		6	
80			1	1	4	14		4	
81				1	5	6			
82			12	8	4				
83			5	1	4	6			
84			12	8	4				
SERBEST ÖLÇÜ				2	8	1		1	
86		2	12						
87			14						
88			4		10				
89					10	4			
90				2	10	2			
91				2	8	4			
92				2	12				
93				6	4	4			
94				6	6	2			
95				2	8	4			
96				4	10				

97					10	4			
98				6		2			
99				2	8	4			
SERBEST ÖLÇÜ			2	10	7	1			
YEKÜN	15	17	355	266	468	489	85	50	2

Tablo 3.16: Derece Sıralaması

RE	=	489
DO	=	468
LA	=	355
Sİb ²	=	266
Mİb	=	85
Mİ	=	50
SOL	=	17
FA# ³	=	15
FA#	=	2

Ezginin tamamındaki değerler toplamı

2+15+17+50+85+266+355+468+489=1747 onaltılıktır.

Ezgi içindeki perdelerin oranlaması şöyledir.

FA#	=	2X100/425	=	%0,47
FA# ³	=	15X100/425	=	%3,52
SOL	=	17X100/425	=	%4
Mİ	=	50X100/425	=	%11,76
Mİb	=	85X100/425	=	%20
Sİb ²	=	266X100/425	=	%62,58
LA	=	355X100/425	=	%70,35
DO	=	468X100/425	=	%110,11
RE	=	489X100/425	=	%115,05

3.8.2. Kadanslar

Tam Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	RE
Yarım Kadans	:	DO

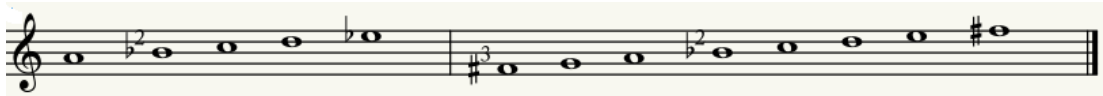
3.8.3. Ezginin Yapısı

La kararlı makamlarda güçlü perdeleri, RE-DO perdeleridir. Yukarıdaki tabloya göre birinci derece RE, ikinci derece DO yarım kadans göstermektedir. Ayrıca eserin birinci, ikinci üçünü ve dördüncü bölümlerinde serbest kısımlar bulunmaktadır.

Şekil 3. 29: Ezginin ses yapısı

3.8.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 30: Ezginin dizisi

3.8.5. Seyri: Çıkıcı- İnici

3.8.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM

O şer bet ten bi ni iç ti Cüm le si de ol du hay ran

De li ur fan he pi si de İ le gir di se ma ha

El çal du la r des ti ke ba de di le ra l lah Al lah

Mu ham met de bi le kalk tı Kırk lar i le se ma ha

Ba cı per vaz du ru p düş tü Kırk lar sal fa sı na l du la r

Tev hit ke ma li ni bul du Yol er kan ye ri ni al dı

Mu ham met e vi ne gel di A li gel di de va p kıl dı

Öp tü möh rü ö nü ne koy du De di şa hu mur fa za

E ve li sen A hi ri sen Za hi ri sen ba tu nu sen

Giz li sı r lar sa na a ya n De di şa hu ev li ya

Şah Ha ta ym va kif ol dum ben bu sı r nın ö te si ne Hak ka i nan dı ra ma dım ö zü çü rük ev ra hu na

II. BÖLÜM

(SAZ) P (

A li Ha san Hü se yin Zey nel e ve li

Ba kar Ka zım Ca fer Ru za e ve li Tan n as ke ri de ol ku zıl de li

(HAYAL)

Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

n

Dev re dip ge zer sin de da n fe na

(HAYAL)

yi Bağ dat di ya

(HAYAL)

n na da var dın mu dur nam Me di ne şeh

n¹

rin de de Fat ma a na yı..... Ma ka mı or

n²

da dır da gör dün mü dur nam He le ley li

(HAYAL)

ley li de gör dün mü dur nam Me di ne şe h

n³

rin de de Fat ma a na yı..... Ma ka mı or

n⁴

da dır da gör dün mü dur nam he le ley li

k

ley li de gör dün mü dur nam He le ley li ley li de gör dün mü dur nam

III. BÖLÜM h

hü..... Biz de ve li de dık biz de u lu

h²

ya İ ma mal dı hur ka ver dık ve li ye

F

G

H

H¹

J
K
Ö
P
R
Ü

O

Ne cep der ya sın da İ mam A li ye

O mey da na da gi dip yüz ler sür dön mü dur nam

A li Ha san Hü se yin Zey nel e ve li

Ba kır Ka zım Ca fer Ru za e ve li Tan nı as ke ri de ol kızı l de li

Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

IV. BÖLÜM

Hür şe yit ler ker be la da çü rü

Hak tan e mir yok tur da kal kıp yö rü mez

İ mam Hü se y nim de ka ru gu ru ma.....z Şe hit ler ser

da n da gör dön mü dur nam He le ley li

lev li de gör dön mü dur nam İ mam Hü sev

rin de ka ru ku ru ma.....z Şe hit ler ser

da n da gör dön mü dur nam He le ley li

ley li de gör dön mü dur nam He le ley li ley li de gör dön mü dur nam

F¹

G

H²

H³

k

h³

g

p

o

ö¹

(HAYAL)

n

m³

u¹

n⁵

m⁴

n⁵

n³

İ
K
Ö
P
R
Ü

Hü hü Kul Hü sey nim der ki hak ka va ra

lim Va nı der ga lu na Yüz ler sü re lim

Can baş fe da e dip şa lu gö re lim

sen de o sul ta ru gi dip gör dün mü dur na m

01

3.8.6.1 Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması:

I. Bölüm: $A[X(x+y)+Y(x^1+w)] + B [Z(y^1+v) + X^1(x^1+y^2)] + C [V(x^1+x^1) + W(x^1+v^1)] + D[V^1(x^2+x^3)+V^2(x^3+x^3)+U(x^1+z)] + E[T(u+t)+U^1(x^3+z^3)+R(r+s)]$

II. Bölüm: $F(p+o+ö)+G(n+n)H(m+n^1+n^2)+H^1(m^1+n^3+n^4)+k(\text{köprü})$

III. Bölüm: $O(h+h^2+h^3+ğ)+F^1(o+ö^1)$

IV. Bölüm: $G(n+n) + H^2(m^3+n^1+n^5)+ H^3(m^4+n^5+n^3)+k(\text{köprü})+ O^1(h^1 +h^2+h^4+ğ)$

Bu eser dört bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm: Giriş olarak adlandırılmaktadır. Müzikal olarak birbirine benzer cümleciklerin birleşerek oluşturduğu A, B, C, D, E, R cümlelerinden meydana gelmektedir. A cümlesi X ve Y cümleciklerinden, X cümlecigi “ x ”, “ y ”, Y cümlecigi ise “ x¹”, “ w ” motiflerinden oluşmaktadır. B cümlesi “ x¹”, “ w ” motiflerinden oluşmaktadır. B cümlesi, Z ve X¹cümleciklerinden Z cümlecigi “y¹”, “ v ”, X¹ cümlecigi ise “ x¹”, “ y²” motiflerinden, C cümlesi “ V ” ve “ W ” cümleciklerinden, V cümlecigi “ x¹”, “ x¹” motiflerinden, W cümlecigi “ x¹”, “ v¹” motiflerinden D cümlesi “V¹”, “V²”, “U” cümleciklerinden, V¹ cümlecigi “ x²”, “ x³” motiflerinden V² cümlecigi “ x³”, “ x³” motiflerinden, U cümlecigi “ x¹”, “ z ” motiflerinden E cümlesi “ T ”, “ U¹”cümleciklerinden, T cümlecigi “ u ”, “ t ” motiflerinden, U¹ cümlecigi “ x³”, “ z³” motiflerinden, R cümlesi ise “ r ”, “ s ” motiflerinden oluşmaktadır.

II. Bölüm: Bu bölüm niyazlaşma ile başlar ve devamında ağırlamayla devam eder. Müzikal olarak birbirine benzer ve tekrar eden cümleler ve bu cümlelerin arasına zakirin hayal dediğimiz bölümleri getirerek bir köprü cümlecigiyle III. Bölüme bağlanmasıyla oluşmaktadır. Bu cümleler; F, G, H, H¹, cümleleridir. F cümlesi “ p ”, “ o ”, “ ö ” cümleciklerinden, G cümlesi “ n ”, “ n ” cümleciklerinden, H cümlesi “ m ”, “ n¹”, “ n²” cümleciklerinden ve H¹ cümlecigi “ m¹”, “ n³”, “ n⁴” cümleciginden oluşmaktadır. k cümlecigi ise köprü olarak kullanılmaktadır.

III. Bölüm: Yeldirme olarak adlandırılmaktadır. Müzikal olarak birbirine benzer cümleciklerin birleşmesiyle oluşan O ve F¹ cümlelerinden meydana gelmektedir. O cümlesi “ h ”, “ h²”, “ h³”, “ ğ ” cümleciklerinden, F¹ cümlesi ise “ o ”, “ ö¹” cümleciklerinden oluşmaktadır.

IV: Bölüm: Bu bölüm tekrar niyazlaşma ile başlar ve ağırlamayla devam eder. Müzikal olarak II. Bölümün benzeri şeklindedir. G, H², H³, O¹ cümlelerinden

ve köprü olarak kullanılan “k” cümleğinde oluşmaktadır. G cümlesi; “ n ”, “ m ” cümleciklerinden, H² cümlesi; “m³”, “n¹”, “n⁵” cümleciklerinden, H³ cümlesi; “ m³”, “n⁵”, “n³” cümleciklerinden, O¹ cümlesi “h¹”, “h²”, “ h⁴ ”, “ ğ ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.8.6.2 Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A, B, C, D, E, R, F, G, H, O, G sembolleri müzik cümlelerini

X, Y, Z, V, W, U, T x, y, v, z, u, t, r, s, p, o, ö, n, m, h, ğ sembolleri

cümlecikleri

X¹ veya y¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.8.7. Motif İncelemesi

3.8.7.1 Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays a musical score for 'Kırklar Semahı' in G major, 2/4 time. The score consists of six staves of music. Above the notes, numbers indicate the frequency of each melodic variant. The variants are: 2, 2, 2, 3, 4, 1, 1, 21, 15, 20, 8, 4, 5, 5, 1, 35, 83, 20, 2, 10, 28, 11, 5, 22, 2, 3, 6, 7, 7, 30, 14, 16, 9, 25, 11, 2, 9, 7, 1, 2, 3, 1, 1, 9, 11, 2, 4, 1, 4, 8, 1, 3, 12, 4.

Şekil 3. 31: Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar

3.8.7.2. Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 32: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar

3.8.8. Usul İncelemesi

3.8.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi ana, birleşik ve karma usullerden oluşmuştur. Bunlar;

4 10 6 3 7
4, 8, 4, 4, 8' lik olarak görülmektedir.

3.8.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 100 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

4	zamanlı	=	42	ölçü
10	“ 3+3+2+2	=	4	“
6	“ 3+3	=	17	“
3	“	=	2	“
7	“ 3+2+2	=	28	“

olarak görülmüştür.

3.8.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Kafiye Çeşitleri	Nazım Türü	
					Şekli	Türü
O şerbetten biri içti	a	Dörlük	4+4= 8	Yarım	Semai Nefes	
Cümleside oldu hayran	b	Altılık	4+4= 8	Kafiye		
Deli urfan hepisode	c		4+4= 8			
İle girdi semaha	d		4+3= 7			
El çaldılar desti keba	d		4+4= 8			
Dediler Allah Allah	e		3+4= 7			
Muhammed' de bile kalktı	a		4+4= 8			
Kırklar ile semaha	d		4+3= 7			
Bacı pervaz durup düştü	a		4+4= 8			
Kırklar saflasın aldılar	f		8			
Keper besbele çaldılar	f		8			
Dediler Allah Allah	e		3+4= 7			
Tevhit kemalini buldu	a		8			
Yol erkan yerini aldı	a		3+5= 8			
Muhammed evine geldi	a		8			
Ali geldi devap kıldı	a		4+4= 8			
Öptü möhrü önüne koydu	a		4+5= 8			
Dedi şahı mürfaza	d		4+3= 7			
Eveli sen ahiri sen	b		4+4= 8			
Zahiri sen batını sen	b		4+4= 8			
Gizli sırlar sana ayan	b		4+4= 8			
Dedi şahı evliye	d		4+3= 7			
Şah Hatayım vakıf oldum	g		4+4= 8			
Bu sırrın ötesine	c		3+4= 7			
Hakkı inandıramadım	g		8			
Özü çürük evrahına	d		4+4= 8			

Ezgi, yapısı bakımından kavuštaksız “semai” türündendir. “Semaha” redifiyle ve “dedi/dediler” kelimeleriyle nazım birimleri arasında bağlantı kurulmuştur. Kafiye çeşitliliği bakımından yarım kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 8’li hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan ve duraksız dizeler de bulunmaktadır.

Ezginin sözleri	Kafiyesi	Nazım Birimi	Hece Durağı	Hece	Kafiye Çeşitleri	Nazım Şekli	Nazım Türü
Ali Hasan Hüseyin Zeynel eveli	a	Kavuštak	4+3+5=12	Redif, Türkü	Nefes		
Bakır Kazım Cafer Rıza eveli	a	Bent	6+5= 11		Yarım		
Tanrı askeri ol kızıl deli	a	Beşlik	5+5=10		Tam		
Muhammet mehdiye bir niyaz eyle	b	Dörtlük	6+5=11		Zengin		
					Kafiye		
Devredip gezersinde darı fenayı ²²	c		6+5= 11				
Bağdat diyarına da vardın mı durnam	d		6+5= 11				
Medine şehrinde de Fatma anayı	c		6+5= 11				
Makamı ordadır da gördün mü durnam	d		6+5= 11				
Hele leyli leylide gördün mü durnam	d		6+5= 11				
Bizde veli dedik bizde uluya	e		6+5= 11				
İmam aldı hırka verdik veliye	e		6+5= 11				
Necep deryasında imam Ali’ye	e		6+5= 11				
O meydana da gidip yüzler sürdün mü durnam	e		6+7= 14				
Ali Hasan Hüseyin Zeynel eveli	a		4+3+5=12				
Bakır Kazım Cafer Rıza eveli	a		6+5= 11				
Tanrı askeri ol kızıl deli	a		5+5=10				
Muhammet mehdiye bir niyaz eyle	b		6+5= 11				

²² Darı fena: Dünya

Hürşeyitler Kerbela'da çürümez	f	4+4+3= 11
Haktan emir yokturda kalkıp yürümez	f	6+5= 11
İmam Hüseyinde kanı kurumaz	f	6+5= 11
Şehitler serdarı da gördün mü durnam	d	6+5= 11
Hele leyli leylide gördün mü durnam	d	6+5= 11
Kul Hüseyim der ki hakka varalım	g	4+4+3= 11
Varıp dergâhına yüzler sürelim	g	6+5= 11
Can baş feda edip şahı görelim	g	6+5= 11
Sende o sultanı gidip gördün mü durnam	d	6+5= 11

Ezgi, yapısı bakımından dört mısradan oluşan kavuştağın ardından bir beşlik bir dörtlükten oluşan bentlerin sıralanmasıyla oluşur. Bu yapı iki kez tekrarlanır. Beş mısralık bentlerin son dizesi “Hele leyli leylide gördün mü durnam” kavuştak olarak kullanışır. Kafiye çeşitliliği bakımından yarım kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li, hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan dizeler de bulunmaktadır.

3.9. Kırklar Semahı

3.9.1. Değer Belirlemesi

Tablo 3. 17: Değerler Tablosu

ÖLÇÜLER	FA# ³	FA#	SOL	LA	Sİb ²	DO	RE	Mib	Mİ
1					1	2	9	2	
2					1	2	9	2	
3					1	2	9	2	
4					1	2	8	3	
5		2	2			1	7	2	
6					1	2	8	3	
7					1	2	8	3	
8		1	1		1	2	8	2	
9		4	2				4	4	
10					1	2	8	3	
SERBEST ÖLÇÜ				1	9	9			
12				10					
SERBEST ÖLÇÜ			2	12	10	15	22	6	
14	1		3	6					
15	2		4	18					
16				5	5,5	4,5	3		
17	2		2	12					
18	1		3	6					
19				5	5,5	4,5	3		
20	2		2	12					
21	2		2	12					
22				1	0,5	2,5	9		5
23				5	5,5	4,5	3		
24	2		2	12					
25				5	5,5	4,5	3		
26	2		2	12					
27				1	0,5	2,5	9		5
28				5,5	6	4	3		
29				8					
30				1	6,5	4,5	3		
31			1	6					
32			1	6					
33				7					
SERBEST ÖLÇÜ					2		9		10
35					6	2	4		
36			2	2	4	2	2		
SERBEST ÖLÇÜ				15	8	12	27		9
38	2		2	12					
39	2		5	12					
40				4	5	4	4		
41	2		2	12					
42	2		2	12					
43				5,5	4,5	4,5	3,5		
44	2		2	12					
45	1		3	6					

46			0,5	1	0,5	1,5	10		5
47					4	8	4		
48				10	6				
49	2		2	12					
50				5	6	4	3		
51	2		2	10					
52				9	5	5	2		
53	2		2	12					
54				1	0,5	2,5	9		5
55				4	7	4	3		
56	2		2	12					
57	1		3	6					
58				6	5,5	3,5	3		
59	2		2	12					
60				9	5,5	3,5	3		
61	2		2	4					
62				2	5,5	3,5	3		
63	1		2	4					
64			2	4					
65				7					
66							6	6	
67							8	4	
68						2	8	2	
69							12		
70								12	
71		4					2	6	
72						2	8	2	
73							12		
74					4	4	4		
75				2	4		2		
76					4	8			
77					2	8	2		
78						10			
SERBEST ÖLÇÜ				1	5	4	1	2	
YEKÜN	39	11	665	394	156	170,5	209,5	66	39

Tablo 3. 18: Derece Sıralaması

SOL	=	665
LA	=	394
RE	=	209,5
DO	=	170,5
Sib ²	=	156
Mib	=	66
Mİ	=	39
FA# ³	=	39
FA#	=	11

FA#	=	11X100/425	=	2,58
FA# ³	=	39X100/415	=	%9,17
Mİ	=	39X100/425	=	%9,17
Mİb	=	66X100/425	=	%15,52
Sİb ²	=	156X100/425	=	%36,70
DO	=	170,5X100/425	=	%40,11
RE	=	209,5X100/425	=	%49,29
LA	=	394X100/425	=	%92,70
SOL	=	665X100/425	=	%156,47

3.9.2 Kadanslar

Tam Kadans	:	LA
Yarım Kadans	:	SOL
Yarım Kadans	:	RE

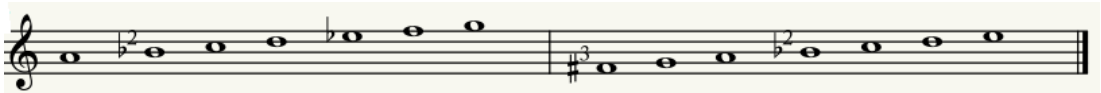
3.9.3. Ezginin Yapısı

La kararlı makamlarda güçlü perdeleri, SOL- RE- DO- Sİb² perdeleridir. Birinci derece Sol, ikinci derece RE yarım kadans göstermektedir. Ayrıca eserin tüm bölümlerinde serbest kısımlar bulunmaktadır.

Şekil 3. 33: Ezginin ses yapısı

3.9.4. Ezginin Dizisi

Şekil 3. 34: Ezginin dizisi

3.9.5. Seyri: İnici

3.9.6. Müzik Cümlelerinin İncelenmesi

I. BÖLÜM

a

X Sel ma na bi r ü züm de ver di Ol dem de ya r ya ni de gör dü

X Cüm le si pe r va za da gir di Bul du la ra r şu l la hu

b

y Çar ka dö ne n fah ri de gel di Mu ham med A li ye de ver di A

x³ A hir sa hi..... bi va..... r de di Bek ta şı ka..... de su..... l la hu

c

y¹ Kut bi a le m hün kar r gel di..... Yol er kan ye..... ri ni... de bul du

z Cüm le er le re baş ol du da bağ lan dı per va za

w

Mu ham met A li Ha san Hü se yin e ve li Zey nel ba kr Ca fer

B

Mu sa Ka zım İ n za e ve li Tan ri as ke ri ol ka zıl de li

Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

v

(HAYAL)

t

Lan e lif den ar şı da sey ran ey le di

(HAYAL)

C

(HAYAL) t

Hak kı bil dim cis mi me can ey le di

II. BÖLÜM

(HAYAL)

(HAYAL)

Ne fe lek bu r cun dan da kur dum hay ma ya

Tah ta çık tım ak lım da sul tan ey le di (HAYAL)

He le ley li ley li de sul tan ey le di (HAYAL)

Küş de vi nu h i le de gez dim se fa sey

Hak dır der ya sı r nı da um man ey le di (HAYAL)

He le ley li ley nı de um man ey le di (HAYAL)

Ben vi ra ne ab da lım gü la mi yem şa ha mer da na (P)

Şü kür al dı kalp den meh man ey le di meh man ey le di

Mu ham met A li Ha san Hü se yin e ve li Zey nel ba kur Ca fer i ni za e ve li

Tan n as ke ri de ol ka zıl de li Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

III.BÖLÜM (HAYAL)

Sab re le sev dü güm de çi lem kal ma dı (HAYAL)

E rer sin mu ra da da bir za man o lur (HAYAL)

(HAYAL)

Her kim sab re y le di de bul du mak su du... El bet de bir gün de

şa da man o lur

(HAYAL)

He le ley li... ley li de şa da man o lur

(HAYAL)

fa ha mül ka bun da da a ra ih sa ru

(HAYAL)

Na mer de se... v di gim de aç ma gü ma ru

(HAYAL)

Gel gö nül feh ney le de köy ne ci ha ru

(HAYAL)

Gör me düm her kim se de hey ih san oğ lu

(HAYAL)

He le ley li ley li de hey ih san oğ lu

Fey zi ya sen söy le sen ev le ka bu

kim dir bu a lem de ef ka ri mah mu r

Hoş ge çir bu de mi de ge le ce k meç hül

k

Her ne ki ge lir se der ga ha doğ ru

D¹

D²

C²

F

3.9.6.1. Kırklar Semahı Adlı Eserin Müzikal Analizi

Şeması:

I. Bölüm: $A[a(x+x+x+x^1)+b(y+x^2+x^3+x^4)+c(y^1+x^5+z)]+B(w+v)$

II. Bölüm: $C(t+t)+D(s+t^1+t^2+s+t^1+t^2)+E(r+p+o)+B^1(w)$

III. Bölüm: $C^1(t^3+t^4)+D^1(s+t^5+t^6)+D^2(t^7+s^1)+C^2(t^7+t^8+t^9+t^{10})+F(n+n^1+m+p^1+$

k)

Bu eser üç bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm: Giriş ve niyazlaşma olarak adlandırılan kısımlardan oluşur.

Giriş kısmı birbirini tekrar eden benzer motif ve cümleciklerin birleşmesinden meydana gelen bir A cümlesiyle oluşur. A cümlesi; “ a ”, “ b ”, “ c ” cümleciklerinden, “ a ” cümlecigi; “ x ”, “ x ”, “ x ”, “ x¹ ” motiflerinden, “b” cümlecigi “ y ”, “ x²”, “ x³”, “ x⁴ ” motiflerinden, ”c” cümlecigi; “ y¹”, “ x⁵”, “ z ” motiflerinden oluşmaktadır.

Niyazlaşma kısmı ise “ w ” ve “ v ” cümleciklerinin birleşmesiyle meydana gelen B cümlesinden oluşur.

II. Bölüm: Ağırlama ve niyazlaş olarak adlandırılan kısımları kapsar.

Ağırlama kısmı C, D, E cümlelerinden oluşur. C; cümlesi; “ t ”, “ t ” cümleciklerinden, D cümlesi; “ s ”, “ t¹”, “ t²”, “ s ”, “ t¹”, “ t²” cümleciklerinden, E cümlesi ise “r”,”p”,”o” cümleciklerinden oluşmaktadır. Ayrıca cümleciklerin aralarına zakirin hayal dediğimiz bölümleri getirdiği görülmektedir.

Niyazlaşma ise bir önceki bölümdeki niyazlaşma bölümün benzeri şeklindedir.

III. Bölüm: Tekrar Ağırlama ile adlandırılan kısmıyla başlar ve biter. Bu bölüm bir önceki bölümdeki ağırlama kısmının benzeri şeklindedir. Bu bölümün cümleleri C¹, D¹, D², C² ve F şeklindedir. C¹ cümlesi; “ t³”, “ t⁴” cümleciklerinden, D¹ cümlesi; “ s ”, “ t⁵”, “ t⁶” cümleciklerinden D² cümlesi; “ t⁷”, “ s¹” cümleciklerinden, C² cümlesi; “ t⁷”, “ t⁸”, “ t⁹”, “ t¹⁰” cümleciklerinden ve F cümlesi; “ n ”, “ n¹”, “ m ”, “ k ” cümleciklerinden oluşmaktadır.

3.9.6.2 Eserin Müzikal Analizinde Kullanılan Sembollerin İfadeleri

A,B,C,D,E,F sembolleri müzik cümlelerini

a,b,c,w,v,t,s,r,p,o,n,m,k g sembolleri ise cümlecikleri ifade etmektedir.

C¹ ve x¹ gibi üssü semboller ise birbirlerinin benzerlerini ifade etmektedir.

3.9.7. Motif İncelemesi

3.9.7.1. Melodik Varyantlar

Aşağıda gösterilen motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

The image displays a musical score for 'Kırklar Semahı' in staff notation. The score consists of ten staves of music, each with various melodic variations. The variations are indicated by numbers above the notes, representing the number of times a motif is repeated. The first staff has variations of 17, 8, 3, 1, 9, 6, 1, 1, 1, 17, and 1. The second staff has variations of 1, 1, 1, 1, 1, 1, 3, 1, and 4. The third staff has variations of 2, 4, 2, 1, 1, 1, 6, 1, 1, 4, 1, and 27. The fourth staff has variations of 40, 9, 5, 54, 12, 1, 1, and 5. The fifth staff has variations of 3, 8, 4, 6, 4, and 6. The sixth staff has variations of 2, 1, 1, 1, and 2. The seventh staff has variations of 4, 10, 9, 17, 2, and 4. The eighth staff has variations of 4, 3, 7, 3, 3, and 2. The ninth staff has variations of 1, 2, 4, 1, 1, 1, and 1. The tenth staff has variations of 1, 1, 2, 1, and 1. The score is written in a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature.

Şekil 3. 35: Kırklar Semahı'nda melodik varyantlar

3.9.7.2 Ritmik Varyantlar

Aşağıda gösterilen ritmik motifler üstündeki rakamlar ezgi içinde kaç kere tekrarlandığının ifadesidir.

Şekil 3. 36: Kırklar Semahı'nda ritmik varyantlar

3.9.8. Usul incelemesi

3.9.8.1. Ezginin Usulü

Ezgi ana ve birleşik usullerden oluşmaktadır. Bunlar;

7 5 6 9 4 2 7
8, 8, 4, 8, 4, 4, 16' lık olarak görülür.

3.9.8.2. Toplam Ölçü Sayısı

Ezgi 79 ölçüden oluşmaktadır. Bunlar;

7	zamanlı	3+2+2	=	18	ölçü
5	“	3+2	=	2	“
5	“	2+3	=	4	“
6	“	4+2	=	1	“
6	“	3+3	=	15	“
9	“	3+2+2+2	=	16	“
4	“		=	16	“
2	“		=	2	“

olarak görülmektedir.

3.9.9. Ezginin Edebi İncelenmesi

Ezginin sözleri		Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım			
		Birimi	Durağı	Çeşitleri	Şekli Türü
Selma'na bir üzüm de verdi	a	Dörtlük	4+4= 8	Redif Semai Nefes	
Oldem de yar yarı de gördü	a	Beşlik	4+4= 8	Yarım	
Cümlesi pervaza da girdi	a	İkilik	3+5= 8	Tam	
Buldular arşullahı ²³	b		7	Zengin	
				Kafiye	
Çarka dönen fahride geldi	a		4+4= 8		
Muhammet Aliye de verdi	a		5+3= 8		
Ahir sahibi var dedi	a		5+3= 8		
Bektaşî kadesullahı ²⁴	b		3+5= 8		
Kutbialem ²⁵ hünkâr geldi	a		4+4= 8		
Yol erkan yerini de buldu	a		3+5= 8		
Cümle erler baş oldu da	a		4+4= 8		
Bağlandı pervaza	c		6		

Ezgi, yapısı bakımından kavuştaksız semai biçimindedir. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım ve tam kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 8'li, hece ölçüsünü göstermektedir. Ancak yukarıda da görüldüğü gibi hece ölçüsüne uymayan ve duraksız dizeler de bulunmaktadır.

²³ Arşullah: Allah'ın arşı hâkimiyeti altına alması

²⁴ Kadesullah: Makamda büyük

²⁵ Kutbialem: Alimikte en yüksek makam

Ezginin sözleri**Kafiyesi Nazım Hece Kafiye Nazım Nazım****Birimi Durağı Çeşitleri Şekli Türü**

Muhammet Ali Hasan Hüseyin eveli	a	Kavuştak 3+4+6= 13 Redif	Türkü Nefes
Zeynel Cafer Musa Kazım İrıza eveli	a	Bent 4+4+5= 13	Yarım
Tanrı askeri ol kızıl deli	a	5+5= 10	Tam
Muhammet mehdiye bir niyaz eyle	b	6+5= 11	Zengin
			Kafiye
Lam elifden arşıda seyran eyledi	c	6+5= 11	
Hakkı bildim cismime can eyledi	c	4+3+4= 11	
Ne felek burcundan ²⁶ da kurdum haymayı ²⁷	d	6+5= 11	
Tahta çıktım aklımda sultan eyledi	c	6+5= 11	
Hele leyli leylide sultan eyledi	c	6+5= 11	
Ben virane abdalım gülamiyem şahı merdana e	e	7+4+5= 16	
Şükür aldı kalpten mehman ²⁸ eyledi	c	6+5= 11	
Muhammet Ali Hasan Hüseyin eveli	a	3+4+6= 13	
Zeynel Cafer Musa Kazım İrıza eveli	a	4+4+5= 13	
Tanrı askeri ol kızıl deli	a	5+5= 10	
Muhammet mehdiye bir niyaz eyle	b	6+5= 11	
Sabreyle sevdiğüm de çilem dolmadı	c	6+5= 11	
Erersin murada da bir zaman olur	f	6+5= 11	
Herkim sabreyledi de buldu maksudu ²⁹	g	6+5= 11	
Elbet de birgün de şadıman ³⁰ olur	f	6+5= 11	
Hele leyli leylide şadıman olur	f	6+5= 11	

²⁶ Burç: Yüksek

²⁷ Hayma: Mekan kurmak, Allahı en yüksek makam olarak kabul etmek

²⁸ Mehman: Misafir

²⁹ Masud: Murada ermek

³⁰ Şadıman: Neşe, sevinç

Tahamül bağbında da ara ihsanı	ğ	6+5=	11
Namerde sevdiğümde açma gümanı	ğ	6+5=	11
Gel gönül fehneyle ³¹ de köhne cihanı	ğ	6+5=	11
Görmedim her kimsede heyihanoğlu	g	6+5=	11
Hele leyli leylide hey ihsanoğlu	g	6+5=	11
Feyzi ya sen söyle sen eyle kabul	h	6+5=	11
Kimdir bu alemde efkarı mahmur	f	6+5=	11
Hoş geçir bu demide gelecek meçhul	h	6+5=	11
Her ne ki gelirse dergâha doğru	g	6+5=	11

Ezgi, yapısı bakımından dört mısralık kavuştakları olan türküdür. Kavuştakların ardından farklı mısra sayısında bentler sıralanmıştır. Bentler arasında “Hele leyli leylide....” Mısralarıyla bağlantı kurmuştur. Kafiye çeşitliliği bakımından redif, yarım ve tam kafiye bulunmaktadır. Hece ölçüsü olarak 11’li, hece ölçüsünü göstermektedir.

---

³¹ Fehnelemek: Görmek

4. SONUÇ

Farklı coğrafyalarda yaşayan toplumlar, sahip oldukları inanç değerleri ve kültürel yapıları doğrultusunda yaşamlarını şekillendirmiş ve o inancın gereği olan belirli bir kurallar zincirini oluşturmuşlardır.

İnsanoğlu, yaşadıkları coğrafyada oluşan doğa olayları, savaşlar, ticari alışverişler ve kültürel etkinlikler sebebiyle oluşan zorunlu göçler, toplumların kültürlenme ve kültürlenme gibi süreçlerini oluşturmuştur. Bu kültürel süreçler içerisinde inanç değerlerinin belirlediği kurallar zincirinde, farklı dinlerin hatta aynı din içinde farklı mezhep ve kolların oluştuğu görülmektedir.

Çalışmamızda, bu inanışlar toplumların felsefi yapısını farklı kılmakla birlikte inanışlarına yönelik ibadet biçimlerini de değişik şekillerde sergilediklerini göstermiştir.

Bu bağlamda araştırma alanı olarak belirlenen Tokat - Zile yöresinin tarihsel süreci incelendiğinde, Tunç ve Demir çağlarından günümüze kadar iskâna açık olduğu ve M.Ö.1600 yıllarında kurularak 3600 yıllık bir geçmişi bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bölgenin kuruluşundan bugüne Hitit, Frig, Pers, Pontus, Roma ve Bizans kültürlerinin etkisinde kaldığı görülmektedir.

Türkmen göçlerinin 11. yüzyılın ikinci yarısında başladığı ve buraya yerleşen iki Türk boylarından birinin Oğuzların bir boyu olan Beydili boyu olduğunu ve 18. yüzyılın başında yerleşik hayata geçtiği, ikinci Türk boyunun; Hazar Türklerinin Ön Asya kolu olan Karapapak Türkleri olduğu ve 20. yüzyılın başında yerleşik hayata geçtiği anlaşılmaktadır.

Bu topluluklar aynı coğrafya üzerinde yaşamlarını sürdürüyor olmalarına rağmen; yaşamları boyunca geçirdikleri tarihsel süreç içerisinde kendi inanç değerlerini koruduğu, kendi kültürleriyle geldiklerini, göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçerken çeşitli toplumlardan etkilendiği gibi çeşitli toplumları etkilediği görülmektedir. Bu sebeple alan araştırması sonucunda aynı isimde farklı sözler farklı ritmik özellikler ve farklı ezgilerin ortaya çıktığını görmekteyiz.

Zile ilçesinde yaşayan Alevi-Bektaşî topluluklarının aynı din ve mezhepten olmalarına rağmen araştırma sonucunda dört farklı Kırklar Semahı, iki farklı Pervaz Semahı, iki farklı Gönüller Semahı ve bir tane Fatıma Semahı tespit edilmiştir.

Bu semah ezgileri üzerinde yapılan analiz değerlerini incelediğimizde; usul özellikleri bakımından; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda 8 ve 9 zamanlı usul özelliği, Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Kırklar Semahı'nda 4, 5, 6, 9, zamanlı usul özelliği, Mustafa İşler'in icra ettiği Kırklar Semahı'nda 3, 4, 6, 7, 10 zamanlı usul özelliği ve Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda 2, 4, 5, 6, 7, 9 zamanlı usul özelliği görülmektedir.

Gönüller Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Semahda 6, 7, 9, 10 zamanlı usul özelliği, Hüseyin Cücü'nün icra ettiği Semahda ise 6, 9 zamanlı usul özelliği görülmektedir.

Pervaz Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Semah 2, 9 zamanlı usul özelliği ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Semah da ise 2, 5, 9 zamanlı usul özelliği ile karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmamızda aynı isimden tek örnek olarak karşımıza çıkan Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı'nda 2, 4, 10 zamanlı usul özelliği görülmektedir.

Ezgilerin bölümleri bakımından yapılan analiz çalışmasında; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı ile Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı 3 bölümden, Mustafa İşler'in icra ettiği Kırklar Semahı 4 bölümden, Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Kırklar Semahı 5 bölümden oluşmaktadır.

Gönüller Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın ve Hüseyin Cücü'nün icra ettiği her iki semah ise 2 bölümden oluşmaktadır.

Pervaz Semahı adıyla ifade edilen Mehmet Şahin'in icra ettiği Semah 2 bölümden, Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Semah ise 3 bölümden oluşmaktadır.

Araştırmamızda aynı isimden tek örnek olarak karşımıza çıkan Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı da 2 bölümden oluşmaktadır.

Ayrıca, eserlerin icrası esnasında, icracıların isteğine bağlı olarak "Hayal" dediğimiz bölümlerin ölçü sayısı, o anki ruh haline göre kısa veya uzun tutulduğu anlaşılmıştır.

Eserlerin icrasında kullanılan dil Türkçe'dir ve Enstrümanların kullanımı olarak bakıldığında; bağlama - tambura kullanıldığı görülmüştür.

Bektaş Yalçın ve Hüseyin Cücü, Mehmet Şahin, Hüseyin Yıldız'ın icra ettikleri her iki Kırklar Semah'ında da ağırlama, niyazlaşma bölümlerinin sözleri ve ezgileri ufak farklılıklar olmasına rağmen aynı görülmektedir.

Semahların sözleri hece ölçüsü bakımından incelendiğinde ise; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda 7'li, 8'li, 11'li, 12'li hece ölçüsü, Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Kırklar Semahı 5'li 6'lı, 7'li, 8'li, 11'li hece ölçüsü, Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı 10'lu, 11'li 13'lü hece ölçüsü ve Mustafa İşler'in icra ettiği Kırklar Semahı ise 10'lu, 11'li ve 12'li hece ölçüsünde olduğu saptanmıştır.

Gönüller Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Gönüller Semahı 11'li hece ölçüsü, Hüseyin Cücü'nün icra ettiği Gönüller Semahı ise 7'li, 10'lu, 11'li, 12'li hece ölçüsünde olduğu tespit edilmiştir.

Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Pervaz Semahı 6'lı, 7'li, 8'li, 11'li ve 12'li hece ölçüsü, Mehmet Şahin'in icra ettiği Pervaz Semahı ise 10'lu, 11'li, 12'li hece ölçüsünde olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmamızda aynı isimden tek örnek olarak karşımıza çıkan Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı ise 5'li, 7'li, 10'lu, 11'li hece ölçüsünde olduğu saptanmıştır.

Nazım birimi olarak incelendiğinde; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı ikilik, üçlük, dörtlük ve beşliklerden, Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Kırklar Semahı ikilik, üçlük, dörtlük, beşlik, altılık ve yediliklerden, Mustafa İşler'in icra ettiği Kırklar Semahı dörtlük, altılık, beşlik ve kavuştak+bentlerden, Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı ikilik, dörtlük ve beşliklerden oluştuğu görülmektedir.

Gönüller Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Semah ikilik ve dörtlüklerden, Hüseyin Cücü'nün icra ettiği Semah ise dörtlüklerden oluşmuştur.

Pervaz Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Semah dörtlük, kavuştak+ bentlerden, Mehmet Şahin'in icra ettiği Semah ise ikilik, dörtlük ve beşliklerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmamızda aynı isimden tek örnek olarak karşımıza çıkan Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı ise dörtlüklerden oluştuğu saptanmıştır.

Nazım şekli bakımından İncelemede ise; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda semai, Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Kırklar Semahı'nda semai, koşma ve mani, Cemal Bektaş'ın ve Mustafa İşler'in icra

ettiği her iki Kırklar Semahı'nda da semai ve türkü nazım şekilleriyle oluştuğu saptanmıştır.

Gönüller Semahı adıyla ifade edilen Bektaş Yalçın'ın ve Hüseyin Cücü'nün icra ettiği her iki Semahın da nazım şeklinin koşma olduğu tespit edilmiştir.

Bektaş Yalçın ve Mehmet Şahin'in icra ettikleri her iki Pervaz Semahı'n da da nazım şekli koşma, mani semai şeklindedir.

Tek örnek olarak karşımıza çıkan Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı'nın nazım şekli ise koşma şeklindedir.

Yapmış olduğumuz araştırmada tespit ettiğimiz semahlarda Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda Virani mahlası kullanılırken diğer Kırklar Semahlar'ının üçünde ve Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Pervaz Semahı'nda ise Şah Hatayi mahlasının kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca Bektaş Yalçın Kırklar Semahın'da Kalender Abdal mahlası da kullanmıştır. Şah Hatayi mahlasını Mehmet Şahin'in icra ettiği Pervaz Semahı'nda da kullanıldığı tespit edilmiştir.

Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı'nda ise Dedemoğlu mahlasının kullanıldığı görülürken; Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Gönüller Semahı'nda Hüseyin Abdalim mahlasının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda yapılan müzikal analiz çalışmasında, semah ezgileri konu ve anlamı gereği aynı ismi taşımasına rağmen, farklı söz ve ezgilerden oluştuğu görülmüştür.

İlk başta Orta Asya'dan Anadolu'ya göç esnasında ve Anadolu'ya yerleşik yaşama geçerken, Anadolu coğrafyasında eski çağlardan bu yana bulunan kültürlerden etkilendiği ve Türklerin İslamiyet'i seçmesi sonucunda Cem ibadetlerindeki kurallara ve bu ibadetin içerisinde bulunan semahlara yansımış olduğu, bu sebeple farklılıkların oluştuğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma şunu ortaya koymaktadır ki, Anadolu topraklarında yaşayan toplulukların aynı ilçede veya beldede aynı kültürel özelliklerini taşıyor gözükmelerine rağmen farklı boylardan gelerek yerleşik hayata geçmeleri sebebiyle gerek dini gerek din dışı ezgilerinde ve sözlerinde farklılıkların karşımıza çıkacağıdır.

Bu bağlamda alan araştırması yapacak araştırmacıların bu düşünceyle yola çıkması araştırma açısından daha sağlıklı olacaktır.

Ayrıca kendi içinde yapılan müzikal ve edebi analiz; incelenen semahların karakteristik form özelliklerini ortaya koyarak aidiyet ya da kimliğini

sergilemektedir. Bunun sonucunda da çok geniş bir coğrafyada bir form biçimi olan semahların Zile yöresindeki semahlarla mukayesesini ortaklıklar ve farklıklar olarak yorumlamamızı ve semahları genel çerçevede algılamamızı sağlayacaktır.

Bu bağlamda incelediğimiz semah ezgilerini ele aldığımızda;

Daha önce farklı yörelerden örnek olarak bilinen semah türlerine göre ezgi içerisinde serbest usullü bölümlerin bulunduğunu ortak özellik olarak görmekteyiz.

Ayrıca Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar ve Gönüller Semahı ile Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız, Mehmet Şahin'in icra ettikleri Kırklar Semahı'nda, 9 zamanlı usulün 2+2+2+3 tipinin ortak özellik olarak görmekteyiz.

Hüseyin Yıldız ve Bektaş Yalçın'ın icra ettikleri her iki Gönüller Semahı'nda 9 zamanlı usulün 3+2+2+2 tipinin ortak özellik olarak görmekteyiz.

Cemal Bektaş ve Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız, Mehmet Şahin'in icra ettikleri her iki Kırklar Semahı'nda 9 zamanlı usulün 3+2+2+2 tipinin ortak özellik olarak görmekteyiz.

Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Gönüller Semahı ile Mustafa İşler'in icra ettiği Kırklar Semahı'nda 10 zamanlı usulün 3+3+2+2 tipinin ortak özellik olarak görmekteyiz.

Mustafa İşler ve Cemal Bektaş'ın icra ettiği her iki Kırklar Semahı ile Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Gönüller Semahı'nda 7 zamanlı usulün 3+2+2 tipinin ortak özellik olarak görmekteyiz.

Bektaş Yalçın'ın ve Hüseyin Cücü'nün icra ettikleri her iki Gönüller Semahı ile, Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı hariç diğer üç Kırklar Semahı'nda 6 zamanlı usulün, Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Kırklar Semahı hariç diğer üç Kırklar Semahı ile Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı'nda ise 4 zamanlı usulü ortak özellik olarak görmekteyiz.

Tüm Kırklar Semahı ile Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı ve Mehmet Şahin'in icra ettiği Pervaz Semahı La perdesinde karar kıldıklarını ortak özellik olarak görmekteyiz.

Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Pervaz ve Gönüller Semahları'nın Do perdesinde karar kıldıklarını ortak özellik olarak görülmektedir.

Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı hariç bilinen semah türlerine göre bu bölgedeki tespit ettiğimiz semah ezgilerinin bölümleri içerisinde; semah esnasında diz çökerek “dara geçme”, “niyazlaşma” ve “tevhit” gibi bölümlerin bulunduğunu ortak özellik olarak görmekteyiz.

Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız, Mehmet Şahin'in icra ettikleri Kırklar Semahı hariç diğer Kırklar Semahları'nın üçünde ve Bektaş Yalçın'ın icra ettiği Pervaz Semahı'nda hece ölçüsüne uymayan dizelerin bulunmasını ortak özellik olarak görmekteyiz.

Ayrıca Gülabi Kalender'in icra ettiği Fatıma Semahı, Bektaş Yalçın'ın İcra ettiği Pervaz Semahı, Cemal Bektaş'ın icra ettiği Kırklar Semahı'nda duraksız dizelerin bulunmasını ortak özellik olarak görmekteyiz.

Nazım türü olarak baktığımızda hepsinin Nefes türünde olduğunu, kafiye çeşitliliği olarak baktığımızda hepsinde redif, yarım, tam ve zengin kafiye kullandığını ortak özellikler olarak görmekteyiz.

Sonuç olarak Alevi-Bektaşî inançlarının bir gereği olan cem ibadetlerine baktığımızda, bu ibadet biçimlerini değişik kurallar zincirinde farklı sergilediklerini açıkça görmekteyiz. Zile yöresinde yapılan bu araştırmada elde edilen semah ezgilerinde de müzikal yapıların kurallar zincirinde olduğu gibi farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

5. KAYNAKLAR

- Akdemir, M(1997). *Malatya Arguvan Yöresi Din Dışı Ezgilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İTÜ: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozkurt F. (1999). *Semahlar*. (2. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Bayram M. (2007). *Tokat'ın Kültürü ve Tokat'taki Türk Boyları*. Konya.
- Eroğlu, S. (2011). *Arguvan Yöresinde İcra Edilen Semahların Müzikal Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, İ. (2011). *Şanlıurfa İli Kısa Yöresi Cem Formunun Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İTÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz E. (2000). *Anadolu Aleviliği*. (1. Baskı) İstanbul. Berfin Yayınları.
- Onatça A. (2007). *Alevi Bektaşî Kültüründe Kırklar Semahı Müzikal Analiz Çalışması*. (1. Baskı) Ankara. Bağlam Yayınları.
- Yıldız S. (1992). *Tunceli Cemlerinde Semahların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

6. EKLER

EK 1: “Kırkar Semahı” adlı eserin notası

KIRKLAR SEMAHI

Yöresi: Tokat/ Zile
Kaynak Kişi: Bektaş Yalçın

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 26.12.2012

Ez di en gül ey le di ler.....r

O do..... lu da.....n bi ri..... iç ti..... Cüm le si de

ol du ha y ran Mü mü n müs lüm ba cı ga.....r daş

Hep gir di ler se ma ha El sun du lar

des ti ke ba De di.... ler ki ke re se fa...

Ye ti...ş ya Mu ham met Mus ta fa..... Mu ha.m met de

bi le..... gir di Kırk la rı nan se ma ha

Mu ha.....m met e vi ne.... var dı..... A li as li

ta mam ol du Ha te.... mi ö nü ne koy du

E ve li sen sin A hi ri sen sin Ba tu nu sen Giz li sir lar

Sa na be yan De di se...t tah sin ya A li

Şah Ha ta yum bu hun dumbu sının ö te si ne ö zü çü rük ev ra hu na maz ba ta sı na

Yö rü k o..... lu..... r

gö nü l ku..... şu Ev li ya.....

sö.....y le du.r da..... şı..... Ek sük lü gü.....

.....n Bi le n gi..... şı

en sin ha..... k ka..... sec dey le.....

si.....n E.....k sük lü gü.....m

bi le.....n gel şı.....n gel si.....n Te ce l li.....

ye yüz ler sü.....r sü.....n

Mü ham me.....t me.....h raç tan e.....n

sin en sin ha.....k ka.....

sec dey le... sin

E... k sük lü gü... m bi le... n gel di...

gel di... Te ce l li... ye

yüz ler sü... r dü... Mu ham me... t

me... h raç tan e... n di

en sin ha... k ka... sec dey le...

sin A... li yo... lu

dur yo lu mu... z yo lu mu... z Ha ka ma...

lüm di... r ha h... mu... z

Da ya... m ü... r fa... n da di li...

miz en sin ha... k ka...

sec dey le... sin

A li ga te r u lu ga te r
ga te r ce mi mi z ka rk
la ra ye te r E re n le r
ce Se ma h tu tar
en sin ha k ka sec dey le
sin

İ r fa na gi
ren ba cı lar ba cı la r gör me si n
a ğ n a cı la
Mü mü n mü s lü m hep ba cı

lar En sin ha..... k ka.....

sec dey le..... sin

A.....l ma gö zü..... m a ra ba at lar

at la.....r iş te me..... dan

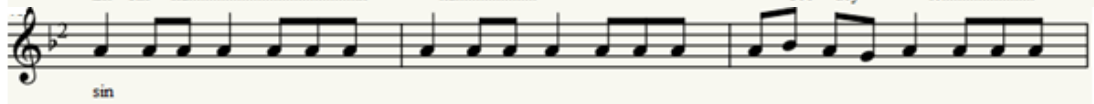
Ko.....ç yi gi.....t le..... r yer yü zü.....n

de..... bi te n o.....t lar

En sin ha..... k ka.....

sec dey le..... sin

Der bu da..... la..... dün ya fa ni.....

fa ni..... ve ren a..... lır

bir gün ca..... nı bu sı ra.....

ka...n mu yan A li...m A li...m

En sin ha...k ka... sec dey le...

sin

Ca...n Ha ta yı...m o...l du ta ma...m

ta ma...m iş te ge...l di

sa hi...p za... ma...n yar dım cı...

ma...z On i ki i... mam

En sin ha...k ka... sec dey le...

sin

Be n de de ri...m Ha sa...n

Hü se... yin ver di Zey nel ba kur

Ca fer r Sa dı ga er di Ka zım Rı za

Şah da ga der ma nı ver di

Şah da ga der ma nı ver di

a s ke ri meh di ye bir ni yaz
ey le Ka len der ab da lm bir ni yaz ey le

EK 2: “Gönüller Semahı” adlı eserin notası

GÖNÜLLER SEMAHI

Yöre: Tokat/Zile
Kaynak Kişi: Bektaş Yalçın

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 26.12.2012

Hak Mu ham med A li..... do lu gön der mi.....ş

Bir sen üç gül yüz lü ca rum bir de ba na ver

Gel ha ley li de ley li de bir de ba na ve.....r

Hün kar ha ca be...k daş ca nı...m ve lim aş kı na....

Bir sen ü.....ç gül yüz lü..... m bir de ba na ve.....r

Pa yın ge li re ren le rin pa yı.....n da.....n

Mu ham met ne.....s li.n den ca nı...m A li so yun dan

Gel ha le.....y li de ley li de A li so yun dan

Kar la rın ez dū gū ca na...m en gūl su yun da.....n
 Bir sen üç..... gūl yüz lū m bir de ba ba ver
 Kim is ti yo ŷu dūn ya da dūr ma...k da.....
 Mu ham met ha te..... min ca na...m ver dī par mak da.....n
 Gel ha le.....y lī... de ley lī de ver dī par mak dan
 Cen ne ti a... le den ca na...m a kan ır mak da.....n
 Bir sen üç gūl yüz lū m bir de ba na ve.....r
 ŷu dūn ya..... da ca nām se te bir ku lu.....m
 Mu ham met mih raç da ca nū...m da nuş du da nu.....k

Gel ha le.....y li..... de ley li de... da nuş du da nuk

Fe le yi ne..... lin den ca ru.....m yü re yim ya nu.....k

Bir sen ü.....ç gül yüz lü m bir de ba na ve.....r

Şu dün ya da... can ti ti rer ö lü.....m de.....n

E yer hu zı nı..... san ca nı.....m gel tut e lim de.....n

Gel ha le.....y li..... de ley li de... ca nım e lim den

Kırk lar ın i.....ç dü gu ca nım do lu nan gül de.....n

Bir sen ü.....c gül vüz lü.....m bir de ba na ve.....r

Hü se yin ab da... lım ge lir e vi.....n de.....n

Yer ler gök ler ca nım ti ti ri yor vi...r dın den

Kır la rın i.....ç du gu ca nım do lu nan gül den

Bir sen üç gül yüz lüm bir de ba na ver gel de ge.....l

As lan dan pay al m.....ş

Mert oğ lu mert de.....n

Aç ma be nım de şu si..... ne me de.....rt ek le A gü lü.....m

A ca m..... m

Koy du be ni fi.....ga...n i le ga m i le zü huf le ri

Top top ol mu.....ş ne mi le

Ay n lr ken

ve da laş tu be nim le a ca ru.....m

Ay n lar ken ve da laş tu be nim le

Ay n lk ker va ru geç ti ca na nım

2.

Detailed description: The image shows a musical score for a song. It consists of four staves of music. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The lyrics 've da laş tu be nim le a ca ru.....m' are written below the notes. The second staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 6/8 time signature. The lyrics 'Ay n lar ken ve da laş tu be nim le' are written below. The third staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 6/8 time signature. The lyrics 'Ay n lk ker va ru geç ti ca na nım' are written below. The fourth staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 3/8 time signature. The lyrics '2.' are written above the final note. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

EK 3 : “Pervaz Semahı” adlı eserin notası

PERVAZ SEMAHI

Yöresi: Tokat/ Zile
Kaynak Kişi: Bektaş Yalçın

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 26.12.2012

Şah il lal lah i la lah şah il la lah
A li m bir sü n gü ze pi ni m ey val
lah şah şa hu m ey val lah
Şa fa t dur da şa h Mu ham met Mus ta
fa Dert li yim de r di me der man is te
rim Hü da yet bir se n A
li ye Mur ta za Dert li yim der di me
der man is te rim şah der man is te rim

İ mam Ha sa...n
bu lu...n du... kır mu zı ta...cı
Şa Hü se yin Zey ne...l fa ka... r du va cı
İ mam Ca fe...r e... li...n de di...r i la
cı Dert li yim der di me... der man is te
rim şah der man is te rim Şah il lal lah
i...l la...l lal şah il lal lah
A li...m bir sün gü ze...l pi ni...m ey val lah şah
Şa hu me ey val lah
Mü...r şü dü Mü... sa... yı... ka zım İ ri...
za İ ri... za yı se... ve...n
çe ...k mi ye ce za Ta ga na ga

ya.....r di.....m ey le sen bi ze Dert li yim der

di me..... der man is te rim şah der man is te

rim Şah il lal lah i..... la..... lah şah il lal

lah A li m bir sü.....n gü ze.....l pi ri..... m ey val

lah şah şah hu me ey val lah As ke ri meh ti

me.....l he.....m ey le ya ra..... ya

A şa..... ğı na me..... yi.....l ver me a ra ya

Ze fil ben de ge.....l di.....m mür vet de me ye

Dert li yim der di me..... der man is te rim şah der man is te

rim Şah il lal lah i.....l la..... lah şah il lal

lah A li.....m bir sün gü ze.....l pi ri..... m ey val

lah şah şah hu me ey val lah Şah de dim

vah de dim sıt ku na na l lah de dim Kırk se fa sü
re sü..... re En dim ku yu di bi..... ne E yıl dim su
iç me ye Per vaz vur dum uç ma ya al ça cık ki raz da h
Di bin de ye şil ha l ya Mü ham met ya A li Gel di şa hın ha ya li
Şah bi ze ne fe sin ver di ha yur ne fe sin ver di mü mi ne se fa sun ver di
mün kü re ce fa sun ver di Bu yol e ren le rin dir çar ka gi ren le rin dir
bu vo la eğ ni siğ maz doğ ru ge len le rin dir Şah ha ta yum yaz gel di
sağ e lin den saz gel di E vel kırk la rın ce mi ne ceb ra yı nan kız gel di
Şah şa ha kar şı ca rı.....m
mak ma ha kar şı ca rı.....m
E ren ler bir ni yaz ku la.....r Der ga ha kar şı ca rı.....m
Tev hüt ke ma lin bul du.....

ye tiş Mu ha..... m met A li

Ce ke rim aş kan va yı ru ce me ko ma yun ha yı ru

Se ve riz A li so yu nu A li bi zım pi ri miz dir

Şa hu nu zın gel me si ne mü min ı tu kat ol ma sı na

Ha ta yı mın gel me si ne biz di ye lim Al lah Al lah

EK 4 : “Kırklar Semahı” adlı eserin notaları

KIRKLAR SEMAHI

Yöresi: Tokat Zile
Kaynak Kişi: Hüseyin Cücü, Mehmet Şahin, Hüseyin Yıldız

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 27.12.2012

Ez di en gül ey le di O en gül den bi ri iç ti
Cüm le si de ol du hay ran Mü mün müs lüm
hep si bir den Hep gir di le..... r se ma..... ha
Mu ha..... m met de bi le gir di Kırk lar n nan
se ma..... ha Mu ham met sa ma ha gir di
Tür lü don la n na de di Çev re kırk pa
re bö..... lün dü Ha tır la n..... ol du se fa
El vur du la..... r des ti ke fa Ye tiş Mu ha..... m
met Müs ta fa Ey ha ka ka..... t tu na y na sı
A çı lan gül ler gon ca sı De di..... ler ki
canlar se fa E ve li se..... n A hi ri sen Za hi ri se..... n
Ba tu nu sen Giz li sır lar sa na..... be yan

De di..... set ta.....h sin ya A li

Şah Ha ta yum bu sı r nı ö te sı ne mu hip ol đun ya pı sı na hak ka i nan dı ra ma đm ö rü çü rük ev ra lu na

Yö rük o..... lu.....r gö nül gu şu

gu şu Ev li ya..... sö.....y le đur da.....

şı Ek sü k lü..... gü.....m

bi le.....n gi şı gi şı..... İ r fan da.....

ni..... yaz ey le..... sı.....n Bil sin ha.....

ka... sec dey le sin Bu ü r fa.....

na..... bi le.....n gel sin gel sin

A li... ga..... ta..... n na... u.....y

sun Te cel li..... ye.....

yüz ler sü.....r sün İ r fan da

ni..... yaz ey le..... sı.....n Bil sin ha.....

ka... sec dey le sin A li... yo.....

lu..... dur yo lu muz yo lu muz Ha ka ma.....

lu..... m dur ha li..... miz Da ym ü..... r

fa..... n da di li..... miz İr fan da.....

ni..... yaz ey le..... si.....n Bil sin ha.....

ka... sec dey le sin İr fa na.....

gi..... ren ba cı lar ba cı lar gör me si.....n

a.....g n a cı..... lar yol oğ lu.....

mü..... s lüm ba cı..... lar İr fan da.....

ni..... yaz ey le..... si.....n Bil sin ha.....

ka... sec dey le sin Kul bu da.....

la..... dün ya fa ni fa ni.....

ve re.n A.....l la.....h a h...r ca.....

na bu sı ra..... ka..... n ma ya. n A li

A li.. ir fan da..... ni..... yaz ey le.....

si..... n bil sin ha..... k... sec dey le si.....

..... n Şah Ha ta..... yı.....m

ol du te mam te ma.m iş te ge.....l

di..... sa hıp za..... man Şh ka pı.....

da..... On i ki i..... mam lı fan da.....

ni..... yaz ey le..... si..... n Bil sin ha.....

k... sec dey le sin

Ab da lı ya.....m um ma lı yam Böy le bir ni

ye tim var dır Uğ ru na ka dem bas tı gım

Ba şım da dev le tim var dır o ku dum ağ da.n ka ra da.n

Çık sın mın kūr ler a ra dan Meh di çı kar

ma ğa... ra dan Dül dül der ler a tu... m var dır

Dül dül a ta bin sen ge rek Der ya de niz sür sem ge rek

Mey dan da sa vaş sam ge rek böy le bir ni..... ye tim var dır

E nip İ s tan bu lu a la.m pa dı şah la n

su ya sa lam A ya sof ya da bir cem ku ram

Böy le bir ni ye tim var dır Pir sul tan be rim so yam dır

se ce rem el de ka yun dır As lım ğ mam Hü se yin dir İ s ter sem İ s pa tım var dır

Ka dir Al lah gü zel Buy ruk bu yur muş

Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı Mü mü n mü na fı k tan

Ö zü n a yır maş Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı

Ni yaz bi zi ku...ş ey ler de u çu rur Sı rat ni zam kul köp

rü den ge çi rir A hu kev ser su la nın dan i çi rir

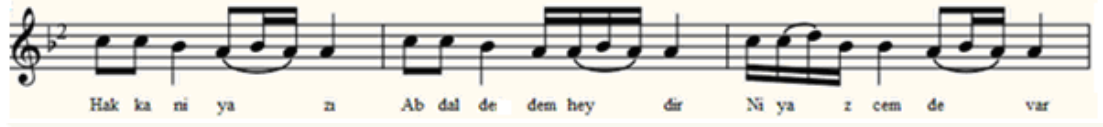
Ey len hey e re n ler Hak ka ni ya zı Ce hen nem de va r dır

Kal le ku yu su Ni ya z ver me yi miş he me n e yi si

Bir ni yaz dir mü mun le ri n ko ru su Ey len hey e re n ler

Hak ka ni ya zi Ab dal de dem hey dir Ni ya z cem de var

Ni yaz hak e vi n de Cem de dem de var

Ni yaz mü min le rin gö nül le rin de var Ey len hey e ren ler hak ka ni ya zi

A gü lüm gü lüm

A ca rum ca rum

E vel er ka ru na hü

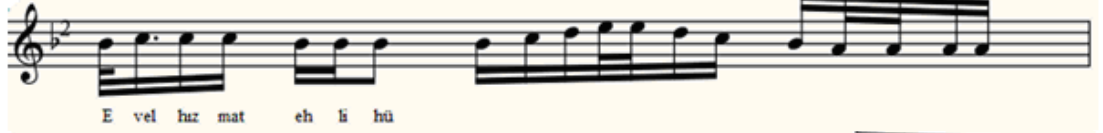
E vel yo lu nan

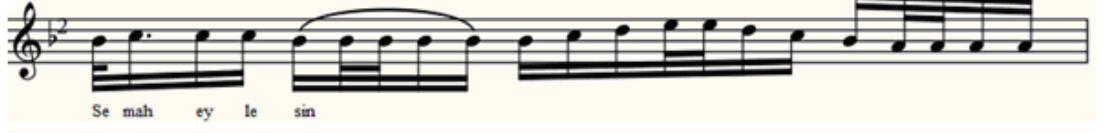
E vel huz mat eh li hü

Se mah ey le sin

A gü lüm gü lüm

Var di ŷu muz ev ler hü

Do lu ol sun kark lar

Siz de böy le gör duk hü

U lu dan pir den

Yar dım cı rız ol sun hü

Ol sa lu mer dan

Ey le sin ey le sin

Sa mah ey le sin

Yay lı yo sun so fu

Yay la sın yay la

Boy lu ya rın aş kın hü

Um ma ru boy la

Söy le se Mü ham met

A li den söy le

Gel bir se mah ey le hü

A lim a ş ka na

Se mah ey le yen ler hü

Has lar ha sı dır

Ab dal pir sul ta rum

Er ne fe siy di

Al lı dır dır nam

Tel li dir si nem

Ben li dir gü lüm gel de

ge.....l

Mu ham met Mus ta fa.....

..... Ha bi bul lah tu.....r

Bu dün ya ya ba k.....

ka la na..l lah tur

EK 5: "Pervaz Semahı" adlı eserin notası

PERVAZ SEMAHI

Yöresi: Tokat/ Zile
Kaynak Kişi: Mehmet Şahin

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 27.12.2012

Dü nü gü nüm ar zu ma rum ker be la Gi de lim ga
zi ler i mam aş ka na Be nim sen den gay nı ser ma
yem yok tur Ve re lim ga zi ler i mam aş ka na
Aş ka nan Al lah sıt ka nan Al lah Al lah Al lah il lal lah
il lal lah şah il lal lah A li mür şüd sün gü ze l Şa hum
ey val lah ey val lah şah ey val lah Böy le ö ter
bu el le rin bül bü lü Ma na ve rir ha ka ka tın
dıl le ri Ta e zel den aç muş dos tun gül le ri
Ve re lim Ha san Hü se yin aş ka na Aş ka nan Al lah
sıt ka nan Al lah Al lah Al lah il lal lah il lal lah şah
il lal lah A li mür şüd sün gü ze l Şa hum ey val lah
ey val lah şah ey val lah Ta lip rah be ri ni çiğ nen

de ge tür Nok san iş le ri miz ta ma ma ye tür

Rı za lok ma sı ru mey da na ge tür yi ye lim Ha

san Hü se yin aş kı na Aş kı nan Al lah sıt kı nan Al lah

Al lah Al lah il lal lah il lal lah şah il lal lah

A li mür şüd sün gü ze l şa hum ey val lah ey val lah şah

ey val lah Sa ra yın al tın dan a kı yor ak lar

Ku rul du se mah lar dö nü yor çark lar Bir ü zü mü

kırk pa re bö len kırk lar Bö le lim ga zi ler i mam

aş kı na Aş kı nan Al lah sıt kı nan Al lah Al lah Al lah

il lal lah il lal lah şah il lal lah A li mür şüd sün

gü ze l şa hum ey val lah ey val lah şah ey val lah

Şah Ha ta yım bu yol u lu dur de yu Cüm le ha kı

kat lar ku lu dur de yu Mu ham met ça ga nır ya A

li de yu Ç a ğ ı ra lım Ha san H ü se yin a ş k ı na

A ş k ı nan Al lah sı t k ı nan Al lah Al lah Al lah il lal lah

il lal lah ş ah il lal lah A li mür ş üd sün gü ze l Ş a hım

ey val lah ey val lah ş ah ey val lah

Ah de dü yüm Ş ah de di yüm sı t k ı nan Al lah de dü yüm Ç ık s ın su yu

sü re sü re var dım kırk lar ce mi ne En dım ku yu di bi ne

e yil dım su iç me ye Ka nat lan dım uç ma ya

Bu yol e ren le rin dir Ç ar ka ğ i ren le rin dir

Bu yo la e ğ ni sı ğ maz Do ğ ru ge len le rin dir

Ab da lım der Ha ta yı dan al dık der si miz h ü e ren ler h ü h ü

EK 6: “Gönüller Semahı” adlı eserin notası

GÖNÜLLER SEMAHI

Yöresi: Tokat/ Zile
Kaynak Kişi: Hüseyin Cücü

Derleyen: Cem Akan
Notaya Alan: Cem Akan
Derleme Tarihi: 27.12.2012

Ah pt na rn su yu ca ru...m a kar yay la dan
Fe le gin kah n dr ca rum bi zi böy le den
Bir di le yin de var dı...r u lu mev la dan
Di le gi mi de ka bu...l ey le hu bu yar
Di le yi mi de ka bu...l ey le hu bu ya...r
Be rim pi rim de u lu... lar dan u lu dur
Kıl dan in ce ku lç tan kes kin yo lu dur

Bö yük bir ev li ya ca ru.....m der gah gü lü dür

Di le yi mi de ka bul ey le hu bu yar

Di le yi mi de ka bul ey le hu bu ya.....r

Do kuz ev li ya sı ca ru.....m var dır ba şın da

Sek sen bin şe hi di ca rum ya tar pe şın de
ge zer pe şın de

Dül dül bas mış lar iz le ri var dır da şın da

Di le yi mi de ka bu.....l ey le hu bu yar

Mih ra can ka pt sı ca ru.....m bir as lan bek ler

As la nın sö zü nü rum Mu ham met hak lar lar
As la nın sö zü nü ca rum

Ku rul sun se mah lar ca na.....m dö nü yor çark lar

Bu çar ka dön de ren de A li de yıl mi 2
Bu çar ka dön de ren ca rum mi mi

Bu çar k dön de ren A li de yıl mi gel de ge.....1

Mu ham met Mús ta fa ha bi bul lah tir Bu dün ya ya ba ka..... ka lan Al lah tir

A ma..... n

Mih ra cun ka pı sı bir as lan bek ler As la nun zül fü nü

Mu ham met hak lar Ku rul sun se mah lar dö nü yor çark lar Bu çar ka dön de ren

A li de yıl mi..... 4

EK 7: “Fatıma Semahı” adlı eserin notası

FATİMA SEMAHI

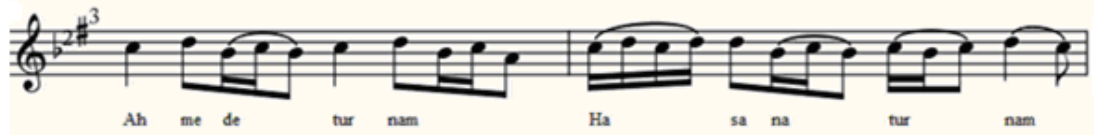
Yöresi: Tokat Zile
Kaynak Kişi: Gülabi Kalender

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: cem Akın
Deleme Tarihi: 08.02.2013

Mu ham met A li yi
can dan se ver sen Va nn ca bir tel ver
A li ye tur nam Ha san Hü se yin den
im dat u mar san Va nn ca bir tel ver
A li ye tur nam Ah me de tur nam
Ha sa na tur nam Hü sey ne tur nam
Zey nel A bi din Gon ca gül le ri
Ba kr ka la vu zu sü rer yol la n
Me va li dos tu mun zül fün tel le ri

Va nn ca bir tel ver A li ye tur nam

Ah me de tur nam Ha sa na tur nam

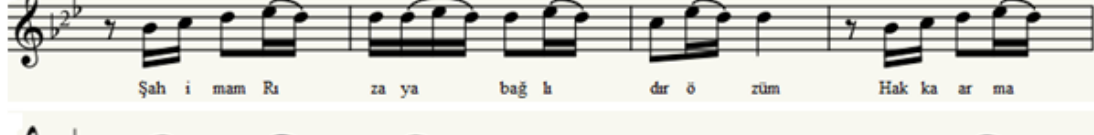
Hü sey ne tur na.....m

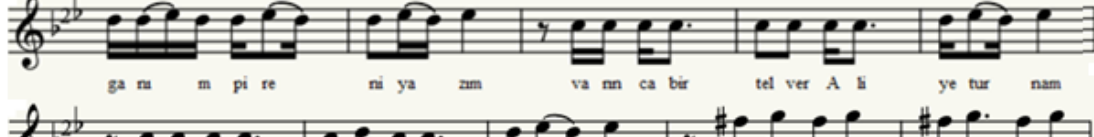
Va nn ca bir tel ver A li ye tur nam Hü sey ne tur na

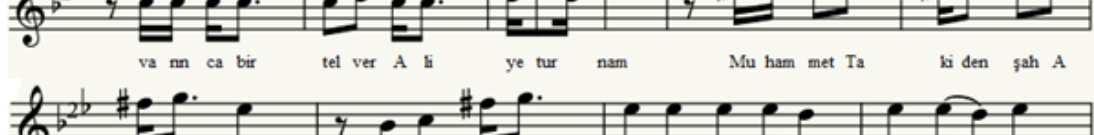
Hey dost Hey dost Ca fe ri sa dık tan Mu sa yı ka zım

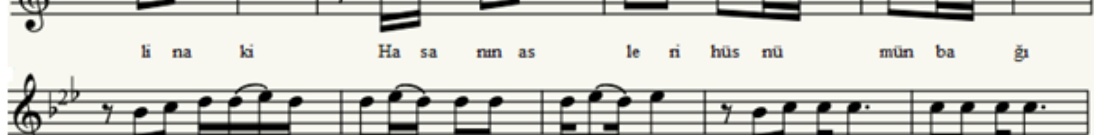
Şah i mam Ra za ya bağ li dir ö züm Hak ka ar ma

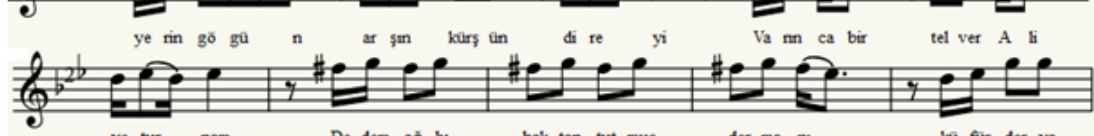
ga ra m pi re ni ya zım va nn ca bir tel ver A li ye tur nam

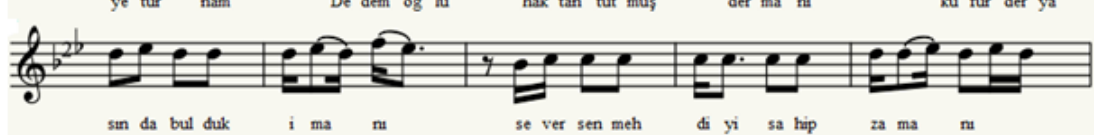
va nn ca bir tel ver A li ye tur nam Mu ham met Ta ki den şah A

li na ki Ha sa nın as le ri hüs nü mün ba ğı

ye rin gö gü n ar şın kürş ün di re yi Va nn ca bir tel ver A li

ye tur nam De dem oğ lu hak tan tut muş der ma ru kü für der ya

sün da bul duk i ma ru se ver sen meh di yi sa hip za ma ru

va nn ca bir tel ver A li ye tur nam has nen ni nen ni nen ni

dost nen ni nen ni nen ni dur nen ni nen ni

EK 8: “Kırklar Semahı” adlı eserin notası

KIRKLAR SEMAHI

Yöresi: Tokat/Zile
Kaynak Kişi: Mustafa İşler

Derleyen : Cem Akan
Notaya Alan: Cem Akan
Derleme Tarihi: 24.12.2012

O şer bet ten bi ri..... iç ti Cüm le si de..... ol du hay ran

De li ur fan he pi..... si de İ le gir di se ma..... ha

El çal dı la.....r des ti ke ba de di le ra.....l lah Al lah

Mu ham met de bi le..... kalk tı Kırk lar i le..... se ma..... ha

Ba cı per vaz du ru.....p düş tü Kırk lar sal fa sı na.....l dı la.....r

Ke per bes be le ça.....l dı la.....r De di ler A lah Al lah

Tev hit ke ma..... li ri..... bul du Yol er kan ye ri ni..... al dı

Mu ham met e vi ne..... gel di A li gel di de va.....p kıl dı

Öp tü möh rü ö nü ne koy du De di şa hu mur fa za

E ve li sen A hi ri sen Za hi ri sen ba tı..... nı sen

Giz li sır lar sa na..... a ya.....n De di şa hu ev li ya

Şah Ha ta yum va kof ol dum ben bu sur nın ö te si ne Hak ka i nan da ra ma dım ö zü çü rük ev ra lu na

A li Ha san Hü se yin Zey nel e ve li

Ba kır Ka zım Ca fer Ra za e ve li Tan nı as ke ri de ol ku zıl de li

Mu ham met meh di ye de bir ri yaz ey le

Dev re dip ge zer sin de da n fe na

yi Bağ dat di ya

n na da var dın mu dur nam Me di ne şe h

rin de de Fat ma a na yı..... Ma ka mu or

da dur da gör dün mü dur nam He le ley li

ley li de gör dün mü dur nam Me di ne şe h

rin de de Fat ma a na yı..... Ma ka mu or

da dur da gör dün mü dur nam he le ley li

ley li de gör dün mü dur nam He le ley li ley li de gör dün mü dur nam

hü..... Biz de ve li de dik biz de u lu

ya İ ma mal di lar ka ver dik ve li ye

Ne cep der ya sın da İ mam A li ye

O mey da na da gi dip yüz ler sür dün mü dur nam

A li Ha san Hü se yin Zey nel e ve li

Ba kır Ka zım Ca fer Rı za e ve li Tan n as ke ni de ol ku zıl de li

Mü ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

Hür şe yit ler ker be la da çü rü mez

Hak tan e mir yok tur da kal kıp yö rü mez

İ mam Hü se y nâm de ka ru gu ru ma.....z Şe hit ler ser

da nı da gör dün mü dur nam He le ley li

ley li de gör dün mü dur nam İ mam Hü sey

rin de ka ru ku ru ma.....z Şe hit ler ser

da nı da gör dün mü dur nam He le ley li

ley li de gör dün mü dur nam He le ley li ley li de gör dün mü dur nam

Hü..... hü Kul Hü sey rim der ki hak ka va ra
lm Va nı der ga ha na Yüz ler sü re lm
Can baş fe da e dip şa hu gö re lm
sen de o sul ta ru gi dip gör dün mü dur na.....m

EK 9: “Kırklar Semahı” adlı eserin notası

KIRKLAR SEMAHI

Yöresi: Tokat/Zile
Kaynak Kişi: Cemal Bektaş

Derleyen: Cem Akın
Notaya Alan: Cem Akın
Derleme Tarihi: 30.12.2012

Sel ma na bi r ü züm de ver di Ol dem de ya r ya ni de gör dü

Cüm le si pe r va za da gir di Bul du la ra r şu l la hu

Çar ka dö ne n fah ri de gel di Mu ham med A li ye de ver di

A hir sa hi..... bi va..... r de di Bek ta şı ka..... de su..... l la hu

Kut bi a le m hün kar r gel di..... Yol er kan ye..... ri ni... de bul du

Cüm le er le re baş ol du da bağ lan du per va za

Mu ham met A li Ha san Hü se yin e ve li Zey nel ba kır Ca fer

Mu sa Ka zım İ n za e ve li Tan nı as ke ri ol ku zıl de li

Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

Lam e lif den ar şı da sey ran ey le di

Hak k ı bil dım cis mi me can ey le di

Ne fe lek bu r cun dan da kur dım hay ma yı

Tah ta çık tum ak lım da sul tan ey le di

He le ley li ley li de sul tan ey le di

Küş de yi nu h i le de gez dım se fa sey

Hak dır der ya sur n da um man ey le di

He le ley li ley nı de um man ey le di

Ben vi ra ne ab da lım gü la mi yem şa hu mer da na

Şü kür al dı kalp den meh man ey le di meh man ey le di

Mu ham met A li Ha san Hü se yin e ve li Zey nel ba kır Ca fer İ ri za e ve li

Tan n as ke ri de ol ka zıl de li Mu ham met meh di ye de bir ni yaz ey le

Sab re le sev dü güm de çi lem kal ma dı

E rer sin mü..... ra da da bir za man o lur

Her kim sab re y le di de bul du mak su du..... El bet de bir gün de
şa dı man o lur

He le ley li..... ley li de şa dı man o lur

Ta ha mül bağ bun da da a ra ih sa ru.....

Na mer de se..... v di gim de aç ma gü ma ru

Gel gö nül feh ney le de köy ne ci ha ru

Gör me dım her kim se de hey ih san oğ lu

He le ley li ley li de hey ih san oğ lu

Fey zi ya sen söy le sen ey le ka bu

.....l kım dir bu a lem de ef ka nı mah mu.....r

Hoş ge çir bu de mi de ge le ce k meç hül

Her ne ki ge lir se der ga ha doğ ru

EK 10: Zile Yöresinde İcra Edilen Semahların Görüntülü Kaydı(DVD)

1. Bektaş Yalçın Kırklar Semahı
2. Bektaş Yalçın Gönüller Semahı
3. Bektaş Yalçın Pervaz Semahı
4. Hüseyin Cücü, Hüseyin Yıldız, Mehmet Şahin Kırklar Semahı
5. Mehmet Şahin Pervaz Semahı
6. Hüseyin Cücü Gönüller Semahı
7. Gülabi Kalender Fatıma Semahı
8. Mustafa İşler Kırklar Semahı
9. Cemal Bektaş Kırklar Semahı

ÖZGEÇMİŞ

Cem Akın

1987 yılında İstanbul’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul’da tamamladı. İlkokul da müzik öğretmeni sayesinde bağlamayla tanıştı. 2005 yılında Deniz Güneş Müzik Merkezinde bağlama ve konservatuara hazırlık dersleri aldı. 2006 yılında Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Halk Müziği Bölümünü Kazandı. Lisans eğitiminin yanında Deniz Güneş’le bağlama eğitimine devam etti ve Deniz Güneş Müzik Merkezinde bağlama dersleri verdi. Lisans Eğitimi tamamladıktan sonra Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Yüksek Lisans sınavına başvurarak Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Yüksek Lisans öğrencisi olmaya hak kazandı. Yüksek Lisans Öğrenimi esnasında Yücel Paşmakçı’dan “Halk Çalgıları” ve “Yöresel Tavrılar”, Mehmet Erenler’den “Bağlamada İleri İcra Teknikleri”, “Melih Duygulu’dan “Etnomüzikolojiye Giriş”, Metin Balay’dan “Araştırma Teknikleri” ve Çetin Körükçü’den “Prozodi” dersleri aldı. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tuzla Mevlana İlköğretim Okulu’nda Müzik Öğretmeni ve Tuzla Halk Eğitim Merkezinde Bağlama Eğitmeni olarak görev yaptı.